

Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia.

Esityksen mukaan toisen asteen koulutukseen opiskelijaksi hakevan kolmannen maan kansalaisen ja kaikkien opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupahakemuksiin sovellettaisiin ulkomaalaislain oleskelulupahakemuksen hylkäämisperusteita koskevaa yleistä sääntelyä edellä mainitun lain erityissääntelyn sijasta. Myös mainittujen oleskelulupien peruuttamiseen sovellettaisiin ulkomaalaislakia.

Lisäksi esityksen mukaan kaikkien opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupahakemusten käsittelyyn ja ratkaisuun sovellettaisiin ulkomaalaislain hakemuksen enimmäiskäsittelyaikaa koskevaa sääntelyä ja säädettäisiin myös perheenjäseniä koskevaksi odotusaika ennen kuin perheenyhdistäminen olisi mahdollista.

Esityksessä ehdotetaan myös, että opiskelijan ja opiskelijan perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan toimeentulovaatimuksen euromäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, jolloin laissa säädettäisiin siihen liittyvästä asetuksenantovaltuudesta.

Lisäksi kaikkia opiskelijoita koskien säädettäisiin, että oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olisi opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito ja sen osoittaminen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan alkuvuodesta 2027. Osaa ehdotettavaa sääntelyä alettaisiin kuitenkin soveltaa myöhemmin loppuvuodesta 2027 alkaen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 EU-sääntely	5
2.1.1 Tutkija- ja opiskelijadirektiivi.....	5
2.1.2 Perheen yhdistämisdirektiivi	5
2.2 Opiskelijan oleskeluluvan lähtökohdat	6
2.3 Opiskelijan oleskeluluvan toimeentuloodellytys.....	11
2.4 Opiskelijoiden perheenjäsenet	11
2.5 Alaikäiset opiskelijat.....	14
2.6 Kolmannesta maasta tulevan opiskelijan ja tämän perheenjäsenten oikeus eräisiin sosiaaliturvaetuuksiin.....	16
2.7 Jälkivalvonnan havainnot.....	17
2.8 Havaitut haavoittuvuudet	21
2.8.1 Opiskelijoiden ja heidän perheidensä toimeentulovaikeudet	21
2.8.2 Toimeentulon selvittämisen vaikeudet.....	22
2.8.3 Viitteet maahantulosaännösten kiertämisestä.....	24
2.8.4 Puutteellinen kielitaito	24
2.9 Tietojärjestelmäympäristö.....	26
3 Tavoitteet	26
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	27
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	27
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	28
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	29
4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen	29
4.2.1.2 Tietojärjestelmiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset.....	30
4.2.1.3 Vaikutukset Maahanmuuttoviraston resursseihin	30
4.2.2 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset.....	30
4.2.3 Vaikutukset opiskelijoihin ja opiskelijoiden perheenjäseniin.....	31
4.2.4 Vaikutukset oppilaitoksiin ja muihin koulutuksen järjestäjiin	32
4.2.5 Vaikutukset viranomaistoimintaan.....	33
4.2.6 Vaikutukset Ahvenanmaan itsehallintoon.....	36
4.2.7 Vaikutukset sosiaaliturvaetuuksiin.....	37
4.2.8 Vaikutukset kotoutumiseen.....	38
4.2.9 Vaikutukset kotoutumispalveluiden järjestämiseen	39
4.2.10 Vaikutukset tiedonhallintaan.....	41
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	42
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	42
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	44
6 Lausuntopalaute.....	45
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	45
8 Lakia alemman asteinen sääntely	51

9 Voimaantulo	51
10 Toimeenpano ja seuranta	52
11 Suhde muihin esityksiin.....	52
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	52
LAKIEHDOTUS	60
LIITTEET	63
RINNAKKAISTEKSTI.....	63
ASETUSLUONNOS	68
kolmannen maan kansalaisen opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan turvattua toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä.....	68

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus varmistaa, että opiskeluperusteinen maahantulo on hallittua.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 14.6.2024 selvityshankkeen (VN/18010/2024), jäljempänä *selvityshanke*, jossa kartoitettiin työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta. Erityistä huomiota kiinnitettiin viime vuosina tehtyihin säädösmuutoksiin ja niiden vaikutuksiin.

Keväällä 2025 valmistui väliraportti, jossa keskityttiin erityisesti opiskelijan oleskelulupaan, sillä Maahanmuuttovirastolta oli saatavilla suhteellisen kattavasti automaattisesti kerättyä jälkivalvontatietoa opiskelijoista. Väliraportissa analysoitiin, mitä muutoksia lupajärjestelmään on viime vuosina tehty ja miten ne ovat vaikuttaneet kolmansista maista tulevien opiskelijoiden maahanmuuttoon.

Selvityshankkeen tehtäviä tarkennettiin asettamispäätöksen muutoksella 3.6.2025 siten, että painopiste oli aiempaa enemmän opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä lupakategorioissa, joiden osalta selvityksen näkökulmaa laajennettiin alkuperäisestä turvallisuus- ja väärinkäytös-näkökulmasta. Hankkeessa arvioitiin kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentuloon, lupajärjestelmän väärinkäyttöön ja mahdollisiin turvallisuusuuhkiin liittyvät riskit ja lainsäädäntömuutostarpeet. Tavoitteena oli ehkäistä hyväksikäyttöä, ihmiskauppaa, haavoittuvaan asemaan joutumista (mm. toimeentulon haasteiden vuoksi) sekä väärinkäytöksiä ja mahdollisia turvallisuusuuhkia.

Näkökulman muutos perustui erityisesti viranomaisilta ja muilta yhteiskunnan toimijoilta saatuihin havaintoihin opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä lisääntyvistä toimeentulohaasteista ja haavoittuvasta asemasta. Muokattu asettamispäätös vastasi samalla toimeksiantoihin, jotka hallitus antoi osana sekä kevään 2025 kehysriihen että syksyn 2025 budjettiriihen pöytäkirjamerkintöjä.

Selvityshankkeen loppuraportti¹, jäljempänä *haavoittuvuusselvitys*, valmistui joulukuussa 2025, ja sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmä linjasi 18.12.2025 sen pohjalta, mitä lainmuutoksia tulee opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä maahanmuuttoon liittyviin haasteisiin vastaamiseksi toteuttaa. Muutokset toteutetaan tällä esityksellä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on lisäksi asettamassa huhtikuussa 2026 opiskelijahauissa käytettävien koulutusagenttien toimintaa koskevan työryhmän, joka perustuu saman ministerityöryhmän kokouksen linjaukseen ei-säädösasiana, jäljempänä *agenttityöryhmä*; on tunnistettu tarve tarkastella erikseen kansainvälisten opiskelijoiden koulutukseen hakeutumisessa käytettävien agenttien toimintaa sekä siihen liittyviä epäkohtia.

¹ Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja - Työelämä - 2025:37 - Selvitys työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista, Työryhmän loppuraportti: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/af572d09-d2e4-4bf8-90a8-edd9d4a82a11/content>

Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla työryhmässä, joka asetettiin 21.1.2026 ja jossa ovat olleet edustettuina opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö ja Maahanmuuttovirasto. Työryhmän asettamispäätöstä muutettiin 17.3.2026 lisäämällä työryhmän jäseniksi myös edustajat oikeusministeriöstä, ulkoministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä ja Kansaneläkelaitoksesta.

Hankeikkunan tunnus on [TEM004:00/2026](#).

Hallituksen esityksen sisältöä on esitelty 27.4.2026 korkeakoulujen edustajille opetus- ja kulttuuriministeriön tilaisuudessa, jossa olisi noin 80 kuulijaa, ja 28.4.2026 Microsoft Teams -yhteyden välityksellä toisen asteen oppilaitoksille, koulutuksen järjestäjille ja järjestöille infossa, jossa oli enimmillään hieman yli 400 kuulijaa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 EU-sääntely

2.1.1 Tutkija- ja opiskelijadirektiivi

Esityksen valmistelussa on otettava huomioon Euroopan unionin ja neuvoston direktiivin ((EU) 2016/801) tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä (uudelleenlaadittu), jäljempänä *tutkija- ja opiskelijadirektiivi*, opiskelijoita koskeva sääntely. Toisen asteen opiskelijat ja opiskelijoiden perheenjäsenet eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan, jolloin kyseisten henkilöryhmien oleskelun edellytyksistä säättäminen on kansallisessa harkinnassa.

Direktiivin sääntely on Suomessa pantu täytäntöön 1.9.2018 voimaan tulleella kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetulla lailla (719/2018, jäljempänä *tutkija- ja opiskelijalaki*). Tähän erillislakiin koottiin kaikki opiskelun perusteella oleskeluluvan hakemista ja myöntämistä koskeva sääntely, jolloin niistä ei enää säädetä ulkomaalaislaissa (301/2004). Direktiivin 11 artiklan 1 kohdan erityisedellytykset, jotka kolmannen maan kansalaisen on osoitettava, kun hän hakee oleskelulupaa opiskelun perusteella, pantiin täytäntöön muilta osin kuin c alakohdan osalta säätämällä niistä tutkija- ja opiskelijalain 7 §:ssä. Edellytykset koskevat opintoihin hyväksymistä ja korkeakoulun vaatimien maksujen suorittamista. Direktiivin 11 artiklan 1 kohdan c alakohdan säännöstä siitä, että oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olisi opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito, ei tuolloin pantu täytäntöön. Koska mainittu alakohta on ollut jäsenvaltioille vapaaehtoista sääntelyä, ei sitä ole pantu täytäntöön, mutta siitä voidaan nyt kansallisesti direktiivin mukaisesti säätää.

2.1.2 Perheenyhdistämisdirektiivi

Neuvoston direktiivin (2003/86/EY) oikeudesta perheenyhdistämiseen, jäljempänä *perheenyhdistämisdirektiivi*, tavoitteena on suojata perhe-elämää ja määritellä EU:ssa ne vähimmäisedellytykset, joiden täytyessä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevalla kolmannen valtion kansalaisella on oikeus perheenyhdistämiseen. Direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen antaa tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat direktiiviä suotuisampia. Direktiiviä sovelletaan, kun perheenkokoajalla on jäsenvaltion vähintään yhdeksi vuodeksi myöntämä oleskelulupa ja perustellut mahdollisuudet saada pysyvä oleskeluoikeus.

Perheenyhdistämisdirektiivi jättää jäsenvaltioille paikoitellen laajalti kansallista liikkumavaraa. Direktiivi pantiin kansallisesti täytäntöön lailla ulkomaalaislain muuttamisesta (380/2006), joka tuli voimaan 1.7.2006. Suomi ei ole direktiiviä täytäntöön pannessaan kovin laajasti hyödyntänyt kansallista liikkumavaraa sisältäviä säännöksiä. Direktiiviä täytäntöön pannessaan Suomi toteutti muutoksia ulkomaalaislakiin vain jäsenvaltioita velvoittavien direktiivin 4, 5, 6, 14 ja 17 artiklan osalta. Sitten ulkomaalaislain sisältämiin perheenyhdistämisen edellytyksiin on tehty lainsäädäntömuutoksia esimerkiksi direktiivin 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan osalta säättämällä perheenyhdistämisen edellytykseksi säännölliset ja vakaat tulot (HE 240/2009 vp ja HE 43/2016 vp).

Täytäntöönpanon jälkeen perheenyhdistämisen edellytyksiin liittyviä lainsäädäntömuutoksia on toteutettu usealla ulkomaalaislain muutoksella (549/2010, 631/2011, 332/2016, 505/2016, 437/2019, 148/2022) ja viimeksi ulkomaalaislain 16.6.2025 voimaan tulleella muutoksella 302/2025, jolloin kansainvälistä suojelua saavien perheenkokoajien perheenyhdistämisessä otettiin tietyin poikkeuksin käyttöön vaatimus perheenkokoajan kahden vuoden asumisajasta ennen kuin perheenyhdistäminen olisi mahdollista. Tällä muutoksella pantiin yhden kohderyhmän osalta täytäntöön direktiivin valinnainen 8 artikla, jonka perusteella jäsenvaltiot voivat vaatia, että perheenkokoaja on asunut laillisesti sen alueella tietyn ajan, jonka pituus voi olla enintään kaksi vuotta, ennen kuin perheenyhdistämistä voidaan hakea.

Esityksen osalta olennainen on myös direktiivin 5 artiklan 5 kohta, jonka mukaan käsitellessään hakemusta jäsenvaltioiden tulee asianmukaisesti ottaa huomioon alaikäisen lapsen etu. Lisäksi direktiivin 17 artiklan mukaan päättäessään hakemuksen hylkäämisestä, oleskeluluvan peruuttamisesta tai uusimatta jättämisestä taikka perheenkokoajan tai hänen perheenjäsentensä maastapoistamisesta jäsenvaltioiden on asianmukaisesti otettava huomioon asianomaisen henkilön perhesiteiden luonne ja kiinteys ja jäsenvaltiossa oleskelun kesto sekä perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan.

2.2 Opiskelijan oleskeluluvan lähtökohdat

Opiskelijoiden maahantulosta säädetään tutkija- ja opiskelijalaissa. Laki perustuu tutkija- ja opiskelijadirektiiviin. Direktiiviin pohjautuvien oleskelulupien lisäksi laki sisältää kansallista sääntelyä siitä, milloin kolmannen maan kansalaisella, joka ei kuulu direktiivin soveltamisalaan tai jolle ei voida myöntää direktiivissä säädettyä oleskelulupaa, on oikeus saada kansallinen oleskelulupa.

Direktiivi on minimiharmonisoiva ja jäsenvaltiot saavat säätää direktiivin säännöksiä edullisemmista ehdoista opiskelijoille. Kaikista artikloista ei voida kuitenkaan kansallisesti poiketa ja nämä poikkeukset mainitaan esityksessä silloin kun ne ovat relevantteja esimerkiksi ehdotettavien ratkaisujen kannalta.

Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on kasvanut viime vuosina sekä toisella asteella eli lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa että korkea-asteella eli yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Suomessa opiskelee noin 59 000 kansalaisuudeltaan muuta kuin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen (jäljempänä *EU/ETA-alue*) maista tulevaa opiskelijaa, mukana luvussa ovat myös ne opiskelijat, jotka eivät tarvitse opiskelijan oleskelulupaa eli henkilöt, jotka eivät tule Suomeen koulutusperäisen maahanmuuton kautta, vaan oleskelun peruste on jokin muu. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan marraskuussa 2025 oli voimassa noin 35 000 opiskelijan oleskelulupaa. Koska kyseessä on voimassa olevien lupien määrä, on mahdollista, että pieni määrä henkilöitä ei oleskele Suomessa, vaikka onkin saanut luvan.

Suomeen tulee paljon opiskelijoita EU/ETA-alueen ulkopuolelta, erityisesti Aasiasta. Monet muut Euroopan maat saavat paljon kansainvälisiä opiskelijoita myös naapurimaistaan, liittyen esimerkiksi maantieteelliseen läheisyyteen, kieleen tai yhteiseen historiaan. Suomessa näin ei ole ja perinteisesti suomalaiset esimerkiksi opiskelevat enemmän muissa Pohjoismaissa kuin päinvastoin.

Samalla kun opiskelijoiden määrä on noussut merkittävästi, ovat myös lähtömaat muuttuneet. Painopiste on siirtynyt Etelä-Aasian väkirikkaisiin maihin, kun taas Venäjä on hyökkäyssodan alkamisen jälkeen pudonnut viiden kärkeen listalta. Samoin Yhdysvallat on tulijoiden kokonaismäärän noustessa pudonnut listalta, vaikka tulijoiden absoluuttinen määrä vuosien varrella on pysynyt lähes muuttumattomana (noin 200 opiskelijaa per vuosi).

Suomen TOP 5 lähtömaat:

- 2015: Venäjä, Kiina, Vietnam, Korea, Nepal
- 2016–2018: Kiina, Venäjä, Vietnam, Korea, USA
- 2019: Kiina, Venäjä, Vietnam, Bangladesh, Korea
- 2020: Venäjä, Kiina, Vietnam, Pakistan, Nigeria
- 2021: Venäjä, Kiina, Intia, Nigeria, Bangladesh
- 2022: Venäjä, Kiina, Bangladesh, Intia, Vietnam
- 2023: Bangladesh, Sri Lanka, Kiina, Intia, Nepal
- 2024: Bangladesh, Nepal, Sri Lanka, Intia, Kiina

Selvityshankkeen aikana tehdyn Euroopan muuttoliikeverkoston (jäljempänä *EMN*) kyselyn perusteella samoista maista haetaan paljon oleskelulupia muihinkin Euroopan maihin. Intia, Kiina, Pakistan ja Nigeria ovat monen muunkin maan kärkihakijamaiden joukossa. Monella maalla on kuitenkin listoillaan muitakin loogisia isoja hakijamaita, kuten Espanjassa korostuvat Latinalaisen Amerikan maat ja Saksassa, jossa on suuri turkkilaisvähemmistö, on paljon turkkilaisia hakijoita. Sen sijaan Nepal, Sri Lanka ja Bangladeshin kansalaiset hakevat Suomen lisäksi oleskelulupia muuallekin Eurooppaan, mutta eivät ole yleisesti aivan kärjessä. Ylipäänsä voidaan kuitenkin sanoa, ettei Suomen kärkilähtömaiden joukossa ole merkittävästi poikkeavaa suhteessa muihin EMN-kyselyyn vastanneisiin maihin.

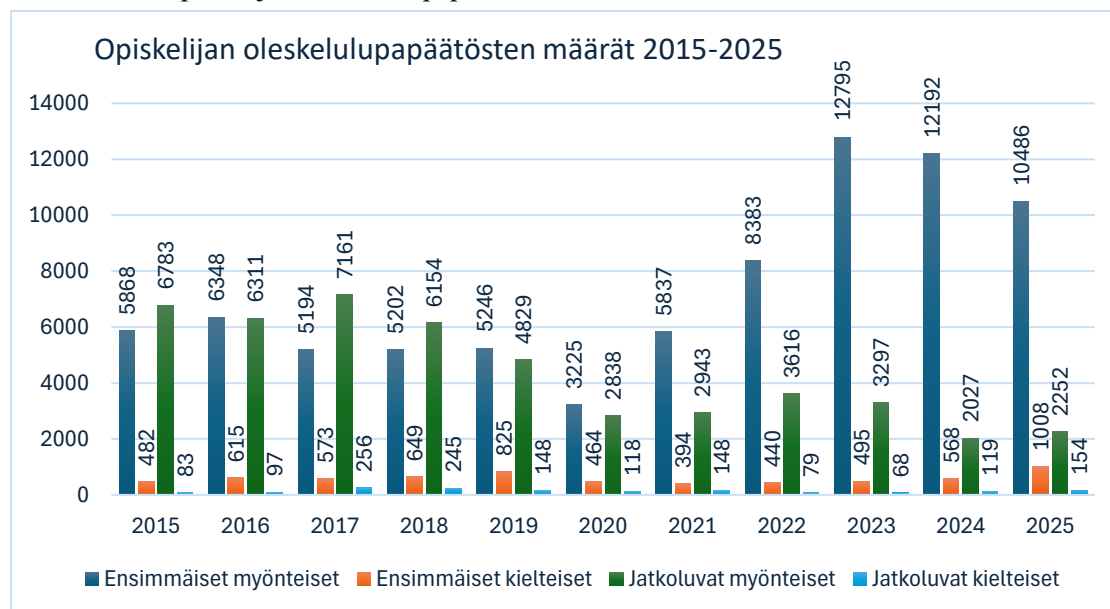
Kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen vaikuttaa etenkin globaali koulutuskysyntä. Monessa Euroopan ulkopuolisessa maassa on kasvavaa kysyntää korkeakoulutukselle, johon oman maan koulutuskapasiteetti ei pysty vastaamaan. Samalla haetaan parempia elin- ja uramahdollisuuksia kotimaan ulkopuolelta. Lahjakkaista opiskelijoista käydään myös globaalia kilpailua. Euroopassa ja monessa muussakin länsimaassa on vanheneva väestö ja suuri tarve korkeakoulutetuille osaajille. Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden muuttoliikettä seurattaessa havaitaan, että esimerkiksi intialaisten muutto korkeakoulutuksen perässä on kasvanut hyvin runsaasti vuodesta 2014 vuoteen 2023 tultaessa. Samaten koulutusperäinen muutto Pakistanista, Nepalista, Vietnamista ja Nigeriasta on globaalisti kasvanut ja kohdistuu Suomen lisäksi myös moniin muihin OECD-maihin.

Jotta koulutusperusteinen maahanmuutto toisi hyötyjä sekä opiskelijoille ja vastaanottaville opilaitoksille että laajemmin Suomelle yhteiskuntana, olisi tärkeää, että Suomeen hakeutuisi opiskelijoita, joilla on valmiudet menestyä opinnoissa sekä realistinen käsitys opiskelusta ja elämästä Suomessa, elinkustannuksista sekä valmistumisen jälkeisistä uramahdollisuuksista. Korkeakoulut ja koulutuksen järjestäjät yhdessä viranomaisten kanssa vastaavat siitä, että ne antavat näistä seikoista oikeaa tietoa markkinoinnissaan ja viestinnässään. Kansainvälisessä opiskelijarekrytoinnissa käytetään yleisesti kaupallisten toimijoiden tai agenttien välityspalveluita. Palveluiden asiakkaana voi olla korkeakoulu tai yksittäinen hakija. Suomalaiset

korkeakoulut ovat vuonna 2024 laatineet ja hyväksyneet yhteisen eettisen ohjeistuksen näiden yhteistyökumppaneiden kanssa toimimiselle. Tämän lisäksi kuitenkin maailmalla toimii paljon agenteja, jotka eivät ole missään sopimussuhteessa suomalaisiin oppilaitoksiin. Julkisuudessaakin on raportoitu useista tapauksista, joissa agentit ovat antaneet Suomessa asumisesta ja työskentelystä harhaanjohtavaa tietoa. Edellä mainitun opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman agenttityöryhmän tehtävänä on 1) valmistella yhteiset pelisäännöt kansainvälisten opiskelijoiden rekrytoinnille agenttien toiminnan eettisyyden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi sekä arvioida valvonnan ja seurannan mahdollisuuksia epäkohtiin puuttumiseksi; 2) selvittää mahdollisuudet rajoittaa tai kieltää opiskelijarekrytoinnissa toimivien agenttien käyttö siten, että vain korkeakoulujen kanssa sopimussuhteessa olevien agenttien käyttö olisi mahdollista, sekä arvioida kotimaisten toimijoiden hyödyntämisen painottamista; 3) arvioida Opetushallituksen roolia kaikkien korkeakoulujen käyttämien agenttien tietojen kokoamisessa sekä keinoja tuoda selkeästi esiin, että Suomeen opiskelijaksi hakeutuminen ei edellytä välittäjäpalveluiden käyttöä.

Opiskelijoiden oleskelulupien määrät ovat nousseet huomattavasti vuodesta 2022 alkaen, joskin määrän kasvu taittui vuonna 2025. Tähän on todennäköisesti vaikuttanut moni tekijä, kuten globaalin muuttoliikkeen trendit ja koronavuosien matkustusrajoitusten purkaminen sekä osaltaan vuonna 2022 tehty muutokset tutkija- ja opiskelijalakiin. Vuonna 2025 myönnettiin 10 486 ensimmäistä opiskelijan oleskelulupaa ja sitä ennen ennätysvuonna 2024 jopa 12 192 oleskelulupaa. Vuonna 2021 lupia myönnettiin vielä alle 6 000. Runsaiden lupamäärien taustalla on luonnollisesti korkea hakemusmäärä, jonka kasvu taittui niin ikään vuonna 2025. Opiskelijoiden ensimmäisiä oleskelulupahakemuksia jätettiin vuonna 2025 yhteensä 13 565, mikä oli 4 % vähemmän kuin vuonna 2024. Kehityssuunnan muutoksen taustalla voi osaltaan olla korkeakoulujen yhteishaussa vuoden 2025 alussa käyttöönotettu 100 euron hakemusmaksu, joka karsi Suomesta korkeakoulupaikkaa hakevien EU/ETA-maiden ulkopuolisten kansalaisten määrää merkittävästi.² Vaikka hakemusmäärän kasvu nyt taittui, hakemuksia jätettiin edelleen historiallisesti tarkasteltuna paljon. Suomeen haetaan tällä hetkellä opiskelemaan erityisesti Bangladeshista, Nepalista, Sri Lankasta, Intiasta ja Pakistanista.³

Taulukko 1. Opiskelijan oleskelulupapäätösten määrät 2015–2025.

³ Maahanmuuttoviraston [tiedote 30.1.2026](https://tiedote.30.1.2026).

Opiskelijoiden ensimmäisissä oleskelulupahakemuksissa kielteisten päätösten prosentuaalinen osuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 10 %:n molemmin puolin. Vuonna 2019 kielteisten osuus oli korkeimmillaan 13,6 % laskien vuosien 2022–2024 ajaksi alle 5 %:iin. Vuonna 2025 kielteisten päätösten määrä on ollut selvästi vuotta 2024 korkeammalla tasolla, vaikka olikin edelleen maltillinen suhteessa myönnettyihin oleskelulupuihin. Kielteiset päätökset muodostivat 8,5 % ensimmäisiin opiskeluperusteisiin oleskelulupahakemuksiin tehdyistä päätöksistä. Taustalla on ollut mm. korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytäntöä (KHO:2016:155 ja KHO:2017:204) liittyen toimeentulon kohtuulliseen selvittämiseen ja ulko-maalaislain 5 §:n suhteellisuusperiaatteen soveltamiseen.

Opiskeluperusteisten ensimmäisten lupahakemusten määrän säilyminen korkealla tasolla ja se, että yhä suurempi osa hakijoista tuli alueilta, joissa on havaittu väärinkäytöksiä, ovat lisänneet Maahanmuuttoviraston tarkempaa ja manuaalista käsittelyä vaativien hakemusten määrää, mikä näkyi vuonna 2025 sekä päätösjakaumassa että lupaprosessin sujuvuudessa. Havaintoja väärinkäytöksistä on havaittu jo edustustoissa, ja edustustojen havainnot vaikuttavat hakemusten ohjautuvuuteen tarkempaan tutkintaan Maahanmuuttovirastossa. Myös opiskelijoiden toimeentuloedellytyksen nosto 800 euroon 1.11.2024 lähtien on mahdollisesti lisännyt kielteisten oleskelulupapäätösten määrää.

Yleisimmät syyt ensimmäisten opiskeluperusteisten lupien kielteisille päätöksille viime vuosina ovat olleet, että hakijalla on muutettu tai väärennetty asiakirja, toimeentulo ei ole turvattu tai yleiset edellytykset eivät täyty, mikä tarkoittaa, että hakija on menettänyt opiskelupaikkansa, että hakija ei kuulu tutkija- ja opiskelijalain soveltamisalaan (on esimerkiksi aiemmin hakenut kansainvälistä suojelua) tai että hakijaa ei voida luotettavasti tunnistaa kansallisesta passista. Lisäksi maahantulosäännösten kiertämisen perusteella on tehty melko paljon kielteisiä päätöksiä (muu peruste maahantulolle, tutkija- ja opiskelijalain 11 §:n 2 momentin 6 kohta). Yleinen järjestys ja turvallisuus ei korostu kielteisen päätöksen perusteena.

Taulukko 2. Opiskelun perusteella tehtyihin ensimmäisiin ja jatko-oleskelulupahakemuksiin tehtyjen kielteisten päätösten osuus kaikista opiskelun perusteella tehdyistä päätöksistä vuosina 2015–2025.

Opiskelijoiden jatkolupahakemukset

Vaikka ensimmäisten lupien määrän kasvu taittui vuonna 2025, opiskeluperusteisten jatkolupahakemusten määrä kasvoi 26 % vuodesta 2024. Jatkolupahakemusten määrä pysyi selvästä kasvusta huolimatta maltillisena, sillä keväällä 2022 voimaan tulleet lainsäädäntömuutokset mahdollistavat ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisen opiskelijalle koko tutkinnon ajalle, vähentäen merkittävästi jatkoluvan hakemisen tarvetta. Kansainvälisten opiskelijoiden viime vuosina kasvanut määrä tulee kuitenkin todennäköisesti näkymään lähitulevaisuudessa myös jatkolupahakemusten määrässä. Yleisimmät kielteisten päätösten syyt jatkolupien osalta liittyvät opintoihin eli opinnot eivät etene tai luvan myöntämisen yleiset edellytykset eivät täyty erityisesti siten, että henkilö on menettänyt opiskelupaikkansa. Sen sijaan esimerkiksi sillä perusteella, että toimeentulo ei olisi turvattu, tehdään melko vähän kielteisiä päätöksiä. Koska oleskelulupa myönnetään koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja jatkolupaa haetaan vain poikkeustapauksissa, ei jatkolupahakemusten kielteisille päätöksille enää viime vuosien osalta voida antaa tilannekuvan hahmottamisessa kovinkaan suurta merkitystä. Kielteisiä päätöksiä toimeentulon puuttumisen perusteella jatkolupahakemuksiin ei kuitenkaan juurikaan tehty myöskään ennen lainmuutosta vuonna 2021, jolloin toimeentulo tarkastettiin käytännössä vuosittain jatkoluvan hakemisen yhteydessä.

Maahan jääminen opintojen suorittamisen jälkeen

Yhä useampi opiskelijoista hakee Suomesta oleskelulupaa opintojen päättymisen jälkeen. Valmistumisen jälkeen opiskelija on vuodesta 2021 alkaen voinut hakea Suomessa tutkinnon suorittaneen oleskelulupaa, jos hänellä on työpaikka tai hän toimii yrittäjänä. Maahanmuuttoviraston mukaan vuonna 2025 valmistuneet opiskelijat jättivät yhteensä 3 454 tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneen jatkolupahakemusta, mikä on 33 % enemmän kuin vuonna 2024. Tätä kasvua selittää kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisääntyminen Suomessa viime vuosina. Kasvussa näkyy mahdollisesti myös se, että myönnetyn jatkoluvan pituutta voidaan joutua rajoittamaan alle neljään vuoteen⁴ esimerkiksi työsuhteen keston tai toimeentulon riittävyuden varmistamiseksi. Lyhyt jatkolupa tarkoittaa, että henkilö joutuu mahdollisesti uusimaan määräaikaisten jatkolupansa useamman kerran.

Ulkomaalaislain pysyvän oleskeluluvan myöntämistä koskevat lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2026 alussa. Kun pysyvän oleskeluluvan voi saada laissa säädetyn määrärajan (neljä tai kuusi vuotta) jälkeen, säädetään lain 56 c §:ssä poikkeus Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon suorittaneen osalta. Poikkeus on, että pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen ei liity vaatimusta tietyn pituisesta oleskelusta, mutta vaatimus siitä, että opiskelija on suorittanut tutkinnon ja hänellä on ollut oleskelulupa voimassa tutkinnon suorittamisen aikana sekä hänellä on vähintään kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon suorittanut opiskelija voi siten saada pysyvän oleskeluluvan nopeammin kuin neljässä tai kuudessa vuodessa.

⁴ Maahanmuuttoviraston mukaan vuonna 2025 myönnetyistä Suomessa tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneiden jatkoluvista 40 % oli alle neljän vuoden mittaisia.

2.3 Opiskelijan oleskeluluvan toimeentuloedellytys

Tutkija- ja opiskelijalain 7 §:n 4 momentin mukaan opiskelijan toimeentulon tulee olla turvattu koko oleskeluluvan voimassaolon ajan. Turvattua toimeentuloa arvioidaan ulkomaalaislain 39 §:n yleissäännöksen mukaisesti. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi erillisellä esityksellä ([TEM013:00/2024](#)) siten, että toimeentulo katsottaisiin turvatuksi, jos opiskelijalla on riittävät varat toimeentuloaan varten siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annettussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen. Ehdotuksella korostetaan sitä, että opiskelijalla tulee olla omat varat toimeentuloaan varten. Maahanmuuttovirasto suorittaa jälkivalvontaa sen tarkistamiseksi, turvautuuko opiskelija Suomessa oleskelunsa aikana toimeentulotukeen. Opiskelija voi turvata toimeentuloaan tavanomaiseksi katsottavilla ansio-työstä, yrittäjätoiminnasta, eläkkeistä, varallisuudesta tai muista lähteistä saatavilla tuloilla.

Koska laissa ei erikseen määritellä euromääräisiä rajoja toimeentuloedellytyksen täyttymiselle, on Maahanmuuttovirasto antanut asiasta [soveltamisohjeen](#), jossa määritellään suuntaa-antavasti vaadittu tulotaso. Opiskelijan toimeentulon katsotaan ohjeen mukaan olevan turvattu, kun hänen käytössään on vähintään 800 euroa kuukaudessa. Oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä opiskelijan tulee pystyä osoittamaan toimeentulonsa ensimmäiseksi vuodeksi. Hänellä tulee siis olla 9 600 euroa käytössään elinkustannusten kattamiseksi, ja lisäksi hänen tulee suorittaa oppilaitoksen määrittämä lukuvuosimaksu. Jos lupa myönnetään alle vuoden mittaisena, opiskelijan tulee osoittaa toimeentulo luvan voimassaoloajaksi. Tähän ratkaisuun toimeentuloedellytyksen osoittamisen ajallisen tarkastelun osalta päädyttiin, koska jos opiskelijan olisi pitänyt ensimmäistä lupaansa hakiessaan osoittaa toimeentulo koko opintojen suorittamisen ajaksi, olisi vain hyvin harva voinut todellisuudessa saada pitkän oleskeluluvan (HE 232/2021 vp, s. 36).

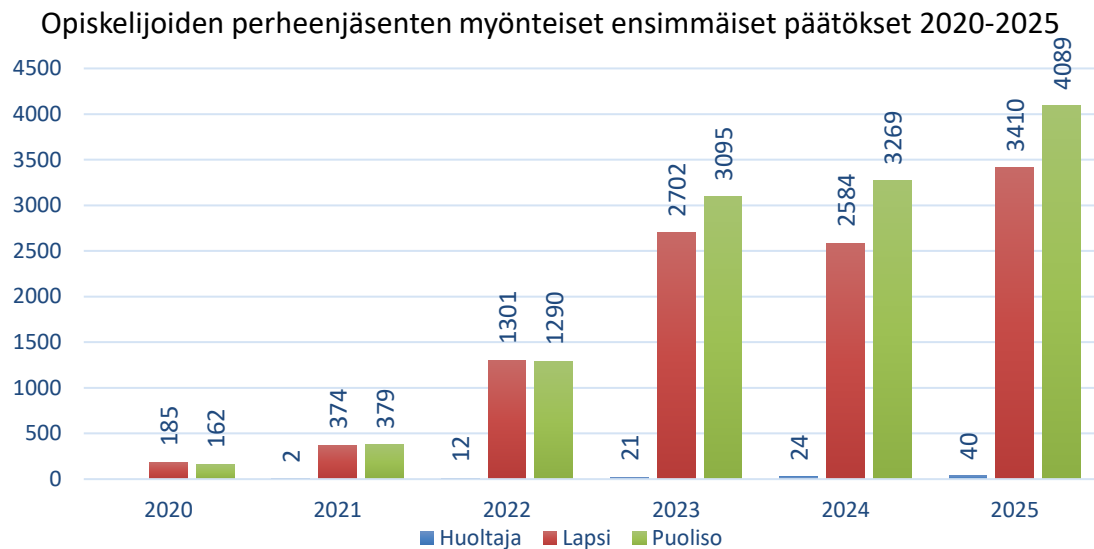
Opiskelijan oleskelulupaa hakevien kohdalla toimeentulotaso on määritelty yleisistä toimeentulotasoista poikkeavasti alhaisemmaksi. Toimeentulotasoa määrittäessä on huomioitu elinkustannustasoa laskevat tekijät, kuten opiskelija-asuntojen halvempi hintataso, tuettu ruokailu, opiskelijan oleskeluluvan edellytyksenä oleva terveysvakuutus sekä mahdolliset opiskelija-alennukset eri tuotteista ja palveluista Suomessa. Maahanmuuttovirasto tarkistaa toimeentulotason euromäärän vuosittain ja tekee tarvittaessa indeksikorotuksen.

Käytännössä opiskelijat osoittavat toimeentuloedellytyksen täyttymisen niin, että tarvittavat varat ovat talletettuina lähtömaassa olevalle pankkitilille.

2.4 Opiskelijoiden perheenjäsenet

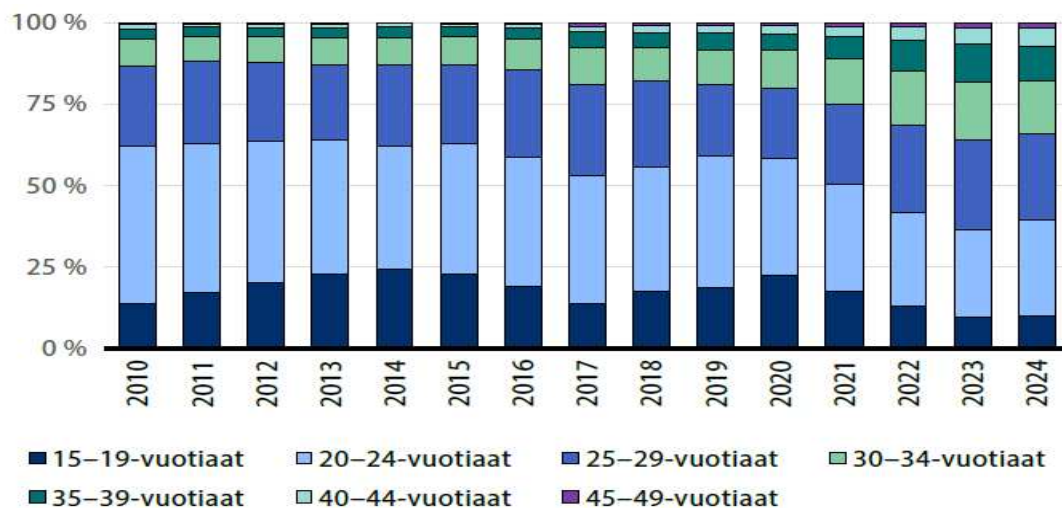
Opiskelijoiden perheenjäsenille myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien määrä on ollut selvässä kasvussa vuodesta 2022 lähtien. Kehitystä selittää erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden lisääntynyt muuttoliike Aasiasta. Oletettavasti osatekijänä ovat myös vuoden 2022 lainmuutokset, joiden myötä korkeakouluopiskelijat ja heidän perheenjäsenensä voivat saada jatkuvaluonteisen luvan. Aikavälillä 1.1.–31.12.2025 opiskelijoiden perheenjäsenille myönnettiin kolme kertaa enemmän ensimmäisiä oleskelulupia kuin työnteon perusteella oleskeluluvan saaneiden perheenjäsenille (kun perheenkokoajalle on myönnetty ensimmäinen oleskelulupa työn tai opiskelun perusteella). Opiskelijoiden perheenjäsenille myönnettyjen lupien määrä kasvoi vuonna 2025 vuoteen 2024 verrattuna (1.1.–31.12.2024 yhteensä 5 877 lupaa ja 1.1.–31.12.2025 yhteensä 7 539 lupaa eli kasvua oli 28 %).

Taulukko 3. Opiskelijan perheenjäsenille myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat 2020–2025.

Korkeakouluissa opiskelunsa aloittaneiden, EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden ikäryhmittäisessä tarkastelussa huomaa opiskelijoiden olevan hiemaa aiempaa vanhempia.⁵ Tämä muutos on myös yksi tekijä siinä, että Suomeen saapuu yhä useammin opiskelijoita perheensä kanssa.

Taulukko 4. Korkeakoulujen uudet EU/ETA-maiden ulkopuoliset opiskelijat ikäryhmittäin 2010–2024.

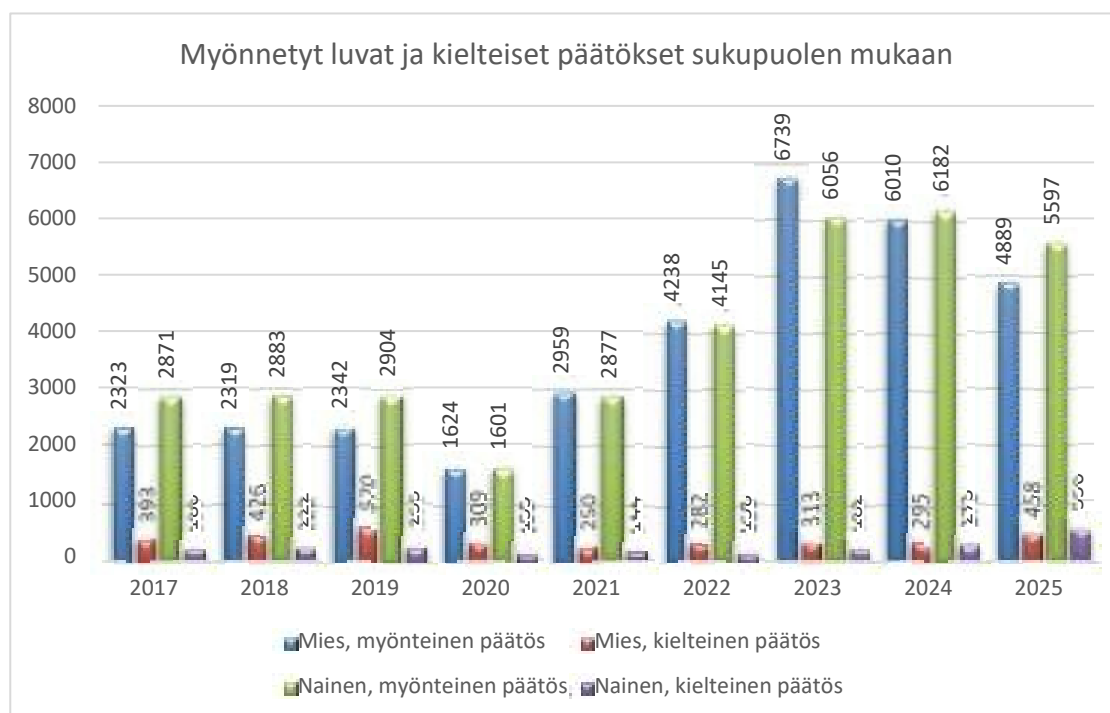

⁵ <https://vipunen.fi/fi-fi/kkyhteiset/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>, tarkastelu kansalaisuuden perusteella

Ylivoimaisesti tavallisin syy kielteiselle päätökselle opiskelijan perheenjäsenen hakemukseen on ”yleiset edellytykset eivät täyty”, jota käytetään niissä tapauksissa, joissa perheenkokoajalle eli opiskelijalle itselleen ei ole myönnetty oleskelulupaa tai se ei ole voimassa. Tämä siis käytännössä tarkoittaa, että samalla kun opiskelijalle tehdään kielteinen päätös, saa hänen perheenjäsenensä myös kielteisen päätöksen. Muilla perusteilla kielteisiä tehdään vain vähän, mutta seuraavaksi yleisimmät perusteet ovat, että perheenjäsenen toimeentulo ei ole turvattu, selvityspyyntöön ei ole vastattu tai perheenjäsenen määritelmä ei täyty.

Perheenjäsenelle myönnetään ensimmäinen lupa vuodeksi, mutta jos perheenkokoajan lupa on voimassa alle vuoden, myönnetään lupa perheenkokoajan jäljellä olevan luvan ajaksi. Jatkolupa myönnetään pääsääntöisesti enintään neljäksi vuodeksi, mutta kuitenkin perheenkokoajan luvan mukaisesti, jos hänen lupansa on voimassa lyhyemmän ajan. Jatkolupa myönnetään neljää vuotta lyhyemmällä ajalla myös, mikäli luvan myöntämisen edellytyksiä halutaan tarkastella uudelleen lyhyemmällä aikavälillä. Luvan pituuden rajoittamispäätöksiä tehdään jonkin verran opiskelijoiden perheenjäsenten jatkoluissa; tämä ei ole harvinaista mutta ei myöskään pääsääntö. Yleisin syy rajoittaa luvan pituutta on toimeentulosta saadun selvityksen rajallisuus.

Taulukko 5. Opiskelijoille myönnetty oleskeluluvat ja kielteiset päätökset sukupuolen mukaan 2017–2025.

Yllä olevasta taulukosta havaitaan, että opiskelun perusteella myönnetty oleskeluluvat ovat jakautuneet sukupuolen mukaan suhteellisen tasaisesti vuosina 2020–2022 ja 2024. Miesten osuus on ollut suurempi vuonna 2023. Naisten osuus on ollut korkeampi ennen vuotta 2020 ja on jälleen 2024 kääntynyt suuremmaksi kuin miesten oleskelulupien määrät, ja erityisesti vuonna 2025 ero on kasvanut.

Yleisimmät kansalaisuudet perheenjäsenten joukossa mukailevat opiskelijoiden yleisimpiä kansalaisuuksia. Sri Lanka ja Bangladesh ovat olleet suurimpia lähtömaita kahden edellisen vuoden aikana ja seuraavaksi suurimmat maat ovat Intia, Venäjä ja Nepal.

Taulukko 6. Top 5 kansalaisuudet opiskelijoiden perheenjäsenten hakemuksissa 2021–2025 (ensimmäiset oleskelulupahakemukset). Lähde: Migri.

Kansalaisuudet	2021	2022	2023	2024	2025	yhteensä
Sri Lanka	69	687	1 970	1 872	2 070	6 668
Bangladesh	117	325	787	1 034	1 441	3 704
Nepal	33	121	341	934	1 119	2 548
Pakistan	79	128	265	579	870	1 921
Intia	99	346	670	736	768	2 619

Perheenjäsenet hakevat tällä hetkellä oleskelulupaa perhesiteen perusteella pääsääntöisesti samaan aikaan opiskelijana oleskelulupaa hakevan perheenkokoajan kanssa. Yksittäiset korkeakoulut tosin ohjeistavat kansainvälisiä opiskelijoita jo nyt toimimaan siten, että opiskelija saapuisi maahan aiemmin ja perheenjäsenet muutamaa kuukautta myöhemmin.

2.5 Alaikäiset opiskelijat

Lukiokoulutukseen on 2020-luvulla otettu opiskelijoiksi kasvavissa määrin alaikäisiä, jotka tulevat Suomeen kolmansista maista. Taustalla on yrityksiä, jotka välittävät opiskelijoita lukioihin. Erityisesti pienemmällä paikkakunnilla opiskelijoita paikallisiin lukioihin ei välttämättä ole riittävästi, minkä vuoksi opiskelijapaikkoja on pyritty täyttämään kolmansista maista tulevilla nuorilla. Toistaiseksi Suomeen on tullut muutamia satoja opiskelijoita Euroopan ulkopuolelta, mutta julkisuudessa on asetettu tavoitteeksi tuhansien ulkomaalaisten opiskelijoiden saaminen Suomeen vuosittain. Kolmansista maista Suomeen saapuvat opiskelijat osallistuvat yleensä maksulliseen kieli- ja/tai kulttuurikoulutukseen tai opiskelualumiuksia parantavaan koulutukseen, joka yleensä tapahtuu opiskelijan lähtömaassa ennen Suomeen saapumista. Nämä koulutukset ovat maksullisia ja koulutusta järjestävät yleensä erilaiset välittäjäorganisaatiot. Poliisi ja Rajavartiolaitos ovat kiinnittäneet huomiota välittäjäorganisaatioiden toimintaan, johon voi liittyä kynnysrahan perimisen kaltaista toimintaa.

Lukio-opintoihin saapuvat opiskelijat ovat pääasiassa alaikäisiä ja he hakevat tutkija- ja opiskelijalain 7 a §:n mukaista kansallista opiskelijan oleskelulupaa opintojaan varten. Usein opinnot Suomessa alkavat kielen opiskelulla yksityisen yrityksen järjestämänä. Nämä kieliopinnot ovat tyypillisesti muutaman kuukauden kestoisia ja niiden tavoitteena on, että nuoret pystyisivät kieliopinnot jälkeen osallistumaan lukio-opetukseen. Kieliopinnot eivät johda tutkintoon, minkä takia niitä varten ei voi myöntää opiskelijan oleskelulupaa, vaan kieliopintoja varten myönnetään ulkomaalaislain 45 §:n mukainen tilapäinen oleskelulupa erityisestä syystä. Tämän jälkeen myönnetään edellytysten täytyessä opiskelijan oleskelulupa lukio-opintoihin. Molemmat oleskeluluvat ovat lajiltaan tilapäisiä (B).

Toisen asteen opiskelijoita koskevat tilastot eivät ole tulkinnallisesti yksiselitteisiä, mutta vuonna 2023 Maahanmuuttovirasto myönsi 235 ensimmäistä oleskelulupaa ylioppilastutkinnon suorittamista varten ja jatkolupia 50 kappaletta. Vuonna 2024 ensimmäisiä lupia myönnettiin 247 ja jatkolupia 67 ja vuonna 2025 ensimmäisiä lupia myönnettiin 257 ja jatkolupia 104.

Suurimmat lähtömaat ovat Vietnam ja Myanmar, mutta myös Venäjältä tullaan Suomeen lukio-opintoihin.

Koska lukio-opintoja varten maahan tulevat henkilöt ovat usein alaikäisiä vailla mukana seuraavaa huoltajaa, kysymys lapsen edusta on erityisen keskeinen. Maahanmuuttovirasto arvioi aina jokaisessa lasta koskevassa asiassa yksittäistapauksessa lapsen edun osana lupaharkintaa ulkomaalaislain 6 §:n mukaisesti. Maahanmuuttovirastolla on olemassa erillinen ohje lapsen edusta ja sen huomioimisesta oleskelulupaharkinnassa.⁶ Kaikilta alaikäisiltä opiskelijoilta vaaditaan syntymätodistus tai muu luotettava selvitys lapsen huoltajuudesta hakemuksen liitteeksi. Maahanmuuttoviraston on varmistuttava hakijan huoltajien suostumuksesta lapsen Suomeen tulloon. Käsittelijän pitää tarkistaa, että hakemuksessa on huoltajan tai huoltajien kirjallinen suostumus lapsen Suomeen tulloon. Tätä vaaditaan aina, kun lapsi on tulossa Suomeen opiskelemaan vakiintuneiden vaihto-ohjelmien ulkopuolella, esimerkiksi tutkinto-opiskelijaksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

Lapsen etua selvitellään tarvittaessa kysymällä esimerkiksi lapsen turvaverkosta Suomessa, asumisjärjestelyistä, yhteydenpidosta vanhempiin ja huolenpidosta. Selvityspyyntö muotoillaan erikseen hakemussisällön perusteella. Lukio-opetukseen Suomeen muuttavat ovat useimmiten tulossa koulun asuntolaan asumaan ja siellä on heitä varten nimettyä aikuinen tukihenkilö. Asumisjärjestelyistä Suomessa on kuitenkin aina erikseen varmistuttava lupaharkinnassa. Koska kyseessä ei ole vaihto-ohjelma, jossa asutaan perheessä, selvitetään lupaharkinnassa, missä lapsi asuu. Jos hakija on alle 16-vuotias ja kyse ei ole järjestön kautta tulevasta vaihto-opiskelijasta, pyydetään huoltajilta selvitystä lapsen asumisesta, kuten siitä, missä ja kenen kanssa lapsi asuu sekä mahdollisesta sukulaisesta tai edustajasta Suomessa.

Alaikäisten oleskeluluvallisten lukio-opiskelijoiden opintojen etenemistä on pyritty selvittämään tilastoista. Koska lukio-opinnot tyypillisesti kestävät vähintään kolme vuotta, on mielekkäintä tarkastella vuosina 2021 ja 2022 maahan saapuneita. Ennen tätä määrät ovat olleet todella pieniä. Vuonna 2021 lukion aloittaneita opiskelijan oleskeluluvan saaneita opiskelijoita oli 59, joista 46 valmistui lukiosta. Vuonna 2022 myönnettyjä oleskelulupia oli 158, joista 64 on valmistunut lukiosta ja 61 opiskelevat edelleen lukioissa. Lisäksi 18 opiskelijaa aloitti lukion, mutta ei ollut ilmoittautuneena läsnä olevaksi missään oppilaitoksessa toukokuussa 2025, kymmenen opiskelijaa oli aloittanut ammatilliset opinnot ja viisi ei aloittanut opintoja. Tämän varsin kapean otannan perusteella opinnot vaikuttavat suurimmalla osalla edistyvän varsin hyvin.

Viranomaisyhteistyössä on saatu viitteitä siitä, että Suomeen opiskelutarkoituksessa saapuneet alaikäiset ovat joutuneet ongelmatilanteisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön tietoon on tullut eri viranomaisilta erityisesti havaintoja siitä, että alaikäisten voi olla vaikea saada asioita hoidettua ilman huoltajiaan, jotka käyttävät normaalisti rinnakkaista puhevaltaa lapsen asioissa. Myös sosiaali- ja terveysministeriöön on tullut useita ulkomaalaisia lukiolaisia koskevia yhteydenottoja ympäri Suomea. Yhteydenotot ovat lähinnä olleet kysymyksiä siitä, kuka käyttää huoltajan puhevaltaa lasta koskevissa asioissa ja kenelle viime kädessä kuuluu vastuu alaikäisten opiskelijoiden hyvinvoinnista ja arjen sujumisesta. Yhteydenotoissa on korostunut huoli nuorista uudessa ympäristössä ilman vastuullisten aikuisten ohjausta myös koulun ulkopuolella. On tullut esiin, että opiskelijoiden heikko suomen tai ruotsin kielen taito aiheuttaa lisätyötä koulutehtävissä, mikä lisää nuorten henkistä kuormitusta, joka on muutenkin korkea uudessa kielijä kulttuuriympäristössä. Sosiaali- ja terveysministeriöön on välittynyt tietoa myös tapauksista,

⁶ Maahanmuuttoviraston [Ohje lapsen asian käsittelystä – Lapsen etu -ohje](#)

joissa nuorten tilanteet ovat vaatineet sosiaalihuollon palveluita ja jopa lastensuojelullisia toimenpiteitä.

Vaikka opiskelijan oleskeluluvan edellytyksenä on riittävät varat selviytyä Suomessa itsenäisesti, voi itsenäistä elämää opettelevalle nuorelle tulla tilanteita, jolloin elämiseen käytettävissä olevat varat ovat vähissä. Pahimmillaan nuoret voivat olla vaarassa joutua hyväksikäytön tai kaltoinkohtelun kohteiksi. Nuoret eivät myöskään välttämättä tunne suomalaista yhteiskuntaa ja sen palvelujärjestelmää siinä määrin, että osaisivat itsenäisesti hakea apua. Tällä hetkellä tilanne nuorten tukemisen osalta näyttää puutteelliselta ja vaihtelee suuresti kunnittain.

Selvityshankkeen loppuraporttia varten kuultiin myös yksittäistä henkilöä, joka on avustanut Suomeen Vietnamista saapuneita lukiolaisia. Hän on kertonut siitä, että lukio-opiskelijat asuvat ensimmäistä kertaa omillaan, eivätkä he ole kotimaassaan oppineet huolehtimaan kotitöistä ja muusta arjen sujumisesta itsenäisesti. Yksittäisestä kertomuksesta ei kuitenkaan voida vetää johtopäätöksiä.

Toisen asteen opintoihin oleskeluluvan hakemiseen tulee vaikuttamaan samalla tavalla kuin korkeakouluopintojen osalta 1.8.2026 voimaan tulevat täyskattoelliset lukukausimaksut, jotka vaativat opiskelijoilta enemmän varoja hakea oleskelulupaa ja oleskella maassa. Tällä voi olla merkittävä vaikutus oleskeluluvan hakemisen määriin.

2.6 Kolmannesta maasta tulevan opiskelijan ja tämän perheenjäsenen oikeus eräisiin sosiaaliturvaetuuksiin

Suomeen muuttavan henkilön oikeus asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin perustuu joko työskentelyyn tai vakinaiseen asumiseen Suomessa. Laissa asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa (16/2019, jäljempänä *AspSotuL*) määritellään työskentelyn vähimmäisedellytykset sekä Suomessa asuminen Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman asumisperusteisen sosiaaliturvan etuuslainsäädännön näkökulmasta. Työskentelyä ja asumista koskevat säännökset muodostavat kokonaisuuden muussa etuuslainsäädännössä säädettyjen etuuksien myöntämistä koskevien edellytysten kanssa. Asumisperusteisia etuuksia ovat esimerkiksi sairaus- ja vanhempainpäivärahat, lääkekorvaukset, yleinen asumistuki ja lapsilisä. Oikeus osaan asumisperusteisista etuuksista on rajatumpaa vain työntekijän asemassa olevilla ja Suomessa asuvilla opiskelijoilla. Oikeudesta perustoimeentulotukeen säädetään toimeentulotukilaissa (1412/1997). Oikeudesta opintoetuuksiin säädetään opintotukilaissa (65/1994).

AspSotuL 10 §:n mukaan kolmannesta maasta Suomeen muuttavan henkilön Suomessa asumisen vakinaisuutta arvioidaan ottaen huomioon se, mitä kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä säädetään ulkomailta tulleen henkilön kotikunnan ja asuinpaikan määräytymisestä.

Kolmannesta maasta Suomeen yksinomaan opiskeluperusteella tulevalle henkilöllä voi olla oikeus joihinkin asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin, jos opiskelija asuu vakinaisesti Suomessa *AspSotuL* 10 §:n tarkoittamalla tavalla ja etuuden saamisen muut edellytykset täyttyvät. Asumisen vakinaisuutta arvioitaessa sosiaaliturvalainsäädännön kannalta ratkaisevaa ei ole väestötietojärjestelmään rekisteröity osoite tai henkilölle määritelty kotikunta. Kansaneläkelaitos arvioi itsenäisesti Suomeen muuton ja täällä asumisen vakinaisuuden kotikuntalain 4 §:n edellytysten perusteella. Opiskelijan Suomeen muuttoa ja täällä asumisen vakinaisuutta arvioidaan ensi sijassa opintojen aiotun keston ja oleskelulupalajin (A=jatkuva, B=tilapäinen) perusteella. Kokonaisharkinnassa asumisen vakinaisuutta voi puoltaa myös opiskelijan mukana Suomeen tulevat perheenjäsenet.

Suomessa korkea-asteen tutkintoa opiskelevan voidaan yleensä jo tällä oleskelulupaperusteella (A-lupa) katsoa asuvan vakinaisesti Suomessa maahan tulosta lukien. Maahanmuuttovirasto on vuodesta 2022 lukien myöntänyt A-luvan koko tutkinnon suorittamisen ajalle. Suomessa lähinnä toisen asteen opintoja suorittavan henkilön (B-lupa) maassa asumista voidaan yleensä pitää Suomeen tulosta lukien vakinaisena, kun opintojen on tarkoitus kestää vähintään kaksi vuotta. Kansaneläkelaitos seuraa opiskelijaperusteella Suomessa oleskelevien opintojen edistymistä, kun opiskelija on rekisteröity Kansaneläkelaitoksen asiakkaaksi Suomessa asuvana.

Opiskelijan oikeus asumisperusteisiin etuuksiin on rajoitettua, vaikka häntä pidetään Suomessa asuvana. Opiskelijalla on oikeus sairausvakuutuksen etuuksiin (mm. korvaukset lääkkeistä, yksityisen terveydenhuollon kustannuksista sekä sairaus- ja vanhempainpäivärahat). Myös Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemia vammaisetuuksia voidaan maksaa. Oikeus julkisen terveydenhuollon palveluihin (ml. neuvola) ei perustu sairausvakuuttamista koskevaan ratkaisuun, vaan kotikuntaoikeuteen, minkä ratkaisee Digi- ja väestötietovirasto. Opiskeluperusteella Suomeen tulevalle ei ole oikeutta yleiseen asumistukeen eikä äitiysavustukseen, vaikka hänen katsottaisiinkin asuvan Suomessa. Myöskään opintotukeen ei ole oikeutta.

Opiskelijan Suomeen muuttavilla perheenjäsenillä ei ole vastaavia etuusrajoituksia kuin opiskelijalla. Perheenjäsenillä eli puolisoilla ja lapsilla on vakinaisesti Suomessa asuvina oikeus asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin etuuskohtaisten edellytysten täytyessä. Kotikuntalain 4 §:n mukaan perheenjäsenten vakinaista asumista osoittavana tekijänä pidetään myös perhesidettä Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön eli opiskelijaperheenjäseneseen.

Perheelle voidaan myöntää yleistä asumistukea, mutta opiskelijaperheenjäsentä ei pidetä ruokakunnan jäsenenä, mikä vaikuttaa vähentävästi etuuden määrään. Suomessa asuvasta lapsesta maksetaan lapsilisää. Suomessa A-luvalla oleskelevalla perheenjäsenellä on työttömänä työnhakijana etuuskohtaisten edellytysten täytyessä oikeus työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, tai 1.5.2026 lukien nämä korvaavaan yleistukeen.

2.7 Jälkivalvonnan havainnot

Yleistä

Maahanmuuttovirasto tekee opiskelijoiden oleskelulupiin systemaattista jälkivalvontaa, joka on automatisoitu syksyllä 2023. Opiskelijoiden oleskelulupiin avatut peruuttamisharkinnat ovat vuositasolla kasvussa. Vuonna 2025 automaattisen jälkivalvonnan pohjalta avattiin 1 393 peruuttamisharkintaa, mikä ylittää koko vuonna 2024 avattujen harkintojen määrän (825). Koko automaattisen jälkivalvonnan aikana 1.9.2023–31.12.2025 opiskelijoille on avattu yhteensä 2 450 peruuttamisharkintaa. Kasvuun on vaikuttanut myönnettyjen opiskelijoiden oleskelulupien määrän kasvu sekä automaattisen jälkivalvonnan toistuvuus, joka kasvattaa valvottavien lupien massaa.

Peruuttamisharkintojen kasvusta huolimatta opiskelijoille automaattisen jälkivalvonnan kautta avattujen peruuttamisharkintojen määrä on vielä melko maltillinen suhteessa myönnettyihin lupiin. Automaattinen jälkivalvonta on kohdistunut aikavälillä kesäkuu 2022 – elokuu 2025

voimassa olleisiin opiskelijoiden ensimmäisiin pitkiin oleskelulupiin, joista noin 8 %:iin on avattu peruuttamisharkinta vuoden 2025 loppuun mennessä.⁷

Jälkivalvonnan tilastoja tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että raporttiin toimitetun oleskelulupien automaattisen jälkivalvonnan tilastokoosteen ulkopuolelle rajautuvat muuta kautta, esimerkiksi muilta viranomaisilta saadun tiedon perusteella, vireytyneet opiskelijoiden peruuttamisharkinnat. Näin ollen automaattisen jälkivalvonnan tilastoista ei saa koko kuvaa jälkivalvonnasta, vaan todellisuudessa vireille tulleiden opiskelijoiden peruuttamisharkintojen määrä on suurempi. Kattavan kokonaiskuvan saaminen on kehityksen alla.

Yleisimmät syyt peruuttamisharkinnalle

Vuoden 2024 toiselta neljännekseltä alkaen avattuihin peruuttamisharkintoihin on liitetty diaarille asiasana, jolla kuvataan asiakkaan tilannetta. Asiasanat lisätään manuaalisesti, eivätkä ne muodosta virallista tilastoa, vaan antavat suuntaa antavaa tietoa peruuttamisharkinnan syistä. Yhteen peruuttamisharkintaan voidaan lisätä useampi asiasana.

Peruuttamisharkintoihin liitettyjen asiasanojen perusteella yleisin syy harkinnan avaamiselle on se, että henkilö on lopettanut opinnot. Tämän jälkeen yleisimmät syyt ovat opintojen etenemättömyys tai henkilön oleskelu maassa muuta tarkoitusta kuin opiskelua varten.

Opiskelijoiden toimeentuloon tai hakemusvaiheessa ilmoitettujen varojen epäselvyyksiin liittyvät haasteet eivät merkittävästi näy automaattisen jälkivalvonnan pohjalta avatuissa peruuttamisharkinnoissa. Peruutusharkintojen asiasanojen mukaan toimeentulotukeen turvautuminen on liittynyt vain noin 60 asiaan. Opiskelijat ovat todennäköisesti tietoisia siitä, että toimeentulotukeen turvautuminen voi johtaa luvan peruuttamiseen, mikä voi vähentää halukkuutta tuen hakemiseen, vaikka siihen olisi tarvettakin. Toimeentuloon liittyvät ongelmat voivat näkyä tilastoissa kuitenkin välillisesti esimerkiksi opintojen etenemättömyyden tai työntekijäksi siirtymisen myötä.

Oppilaitokset

Opiskelijoille automaattisen jälkivalvonnan pohjalta avattavat peruuttamisharkinnat painottuvat ammattikorkeakoulujen opiskelijoihin, joille on avattu 73 % kaikista peruuttamisharkinnoista. Yliopisto-opiskelijoiden osuus peruuttamisharkinnoista on 17 %. Toisen asteen koulutuksesta ei ole saatavilla tietoa koulutuksen järjestäjittäin eriteltynä, mutta toiseen asteen koulutukseen kohdistuu kokonaisuudessaan arviolta 10 % kaikista peruuttamisharkinnoista.

Peruuttamisharkinnat kohdistuvat eri ammattikorkeakouluihin pääasiassa melko tasaisesti. Yksittäisistä korkeakouluista, joihin kohdistuu eniten peruuttamisharkintoja, kymmenen kärjessä on vain yksi yliopisto. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat yliopistojen maisteritutkintoja pidempiä, joten lupiin kohdistuu jälkivalvontaa useampaan kertaan. Avattujen harkintojen lisäksi myös tehdyt peruuttamispäätökset kohdistuvat ennen kaikkea ammattikorkeakoulujen opiskelijoihin.

⁷ Avattuja harkintoja on verrattu suhteessa kesäkuun 2022 ja elokuun 2025 välillä myönnettyihin oleskelulupiin, kun automaattinen jälkivalvonta kohdistuu voimassa olleisiin lupiin. Oleskelulupa voi tulla voimaan vasta myöntämispäivämäärän jälkeen. Tilastoinnissa on tämän vuoksi kokonaisvertailun osalta mukana pieni virhemarginaali.

Kansalaisuudet

Eniten peruuttamisharkintoja on automaattisen jälkivalvonnan pohjalta (1.9.2023-31.12.2025) avattu Bangladeshin, Intian, Sri Lankan, Nepalin ja Pakistanin kansalaisille. Tämä on luonnollista, sillä samat kansalaisuudet ovat kärkipäässä myös myönnettyjen opiskelijoiden oleskelulupien kohdalla.

Tehdyissä peruuttamispäätöksissä kansalaisuudet heijastelevat pääosin avattuja peruuttamisharkintoja. Myös lupien peruuttamispäätökset kohdistuvat ennen kaikkea Etelä-Aasian valtioiden kansalaisiin. Käsittelyviiveen vuoksi mahdolliset muutokset peruuttamisharkinnoissa korostu- vissa kansalaisuuksissa näkyvät päätöstilastoissa vasta myöhemmin.

Peruuttamisasioihin tehtyt päätökset

Myös peruuttamisasioihin tehtyt päätökset ovat kasvussa peruuttamisharkintojen kasvun myötä. Vuonna 2025 opiskelijoiden peruuttamisharkintoihin tehtiin 1 462 päätöstä, kun vuonna 2024 päätöksiä tehtiin 470. Kaikista opiskelijoille automaattisen jälkivalvonnan pohjalta tehdyistä päätöksistä 61 %:ssa oleskelulupa on peruutettu.

Peruuttamispäätösten osalta yleisin syy peruuttamiselle on ”ei opiskele”. Tämä peruste pitää sisällään laajasti erilaisia tilanteita. Esimerkiksi tapaukset, joissa henkilöllä ei ole enää opiskelupaikkaa, henkilö ei ole koskaan saapunut Suomeen tai ei ole enää Suomessa tai henkilöllä on nyt jokin muu peruste oleskelulle, sisältyvät kaikki tähän kategoriaan. Tarkempaa erittelyä päätöspäätösten sisällöstä ei tämän hetken tilastoista ole saatavilla. Toimeentulotuen hakemisen ja myöntämisen perusteella lupia ei juurikaan peruuteta.

Työllisyystilanteen vaikutus kansainvälisiin opiskelijoihin

Tyypillinen keino lisätä opintojen aikaisia tuloja on opintojen ohella työskentely. Vuonna 2024 noin puolet opiskelijan oleskeluluvalla maassa olevista sai palkkatuloja vuoden aikana, kun muista opiskelijoista palkkatuloja saavien osuus oli yli 60 prosenttia. Palkkatuloja saaneiden opiskelijan oleskeluluvalla maassa olevien keskimääräiset kuukausitulot (1 020 €) olivat selvästi pienemmät kuin muiden opiskelijoiden keskimääräiset kuukausitulot (1 520 €).⁸

Palkkatuloja saavien opiskelijan oleskeluluvalla maassa oleskelevien osuus oli vuonna 2024 yli viisi prosenttiyksikköä matalampi kuin kahtena edellisenä vuonna, mikä todennäköisesti osin selittyy yleisen työllisyystilanteen heikentymisellä. Suomen yleinen työllisyysaste laski 1,7 prosenttiyksiköllä vuodesta 2022 vuoteen 2024. Samaan aikaan ulkomaan kansalaisten työllisyysaste laski peräti 7,9 prosenttiyksikköä.⁹ Muun muassa työn suhdanneherkkyys, työvoiman tarjonnan lisääntyminen ja vuoden 2022 poikkeuksellisen korkea työllisyysasteen lähtötaso selittävät tätä suurta laskua.

Opiskelijan oleskeluluvalla maassa olevien muita opiskelijoita vähäisempää työntekoa opintojen aikana voi selittää opintojen intensiivisyys. Opiskelijan oleskeluluvalla maassa olevat suorittavat muita opiskelijoita enemmän opintopisteitä sekä myös valmistuvat nopeammin.¹⁰

⁸ Toikka ym. (2025). Opiskeluperusteisen maahanmuuton viimeaikainen kehitys. Datahuone-raportti 2/2025. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091796639>

⁹ Työvoimatutkimus; Tilastokeskus/Eurostat.

¹⁰ Toikka ym. (2025). Opiskeluperusteisen maahanmuuton viimeaikainen kehitys. Datahuone-raportti 2/2025. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091796639>

Toisaalta vähempää opintojen aikaista työntekeä selittävät todennäköisesti myös vaikeudet löytää osa- tai määräaikaista työtä opintojen ohessa. Suurin osa kansainvälisistä opiskelijoista kohtaa työmarkkinoilla samankaltaisia haasteita kuin muutkin ulkomaalaistaustaiset. Työllistymisen esteitä ovat tyypillisesti suomen ja ruotsin kielen puutteellinen osaaminen, verkostojen puute sekä vähäinen työkokemus Suomesta.

Ulkomaalaistaustaisten työllisyyden on havaittu olevan suhdanneherkempää kuin työllisyys keskimäärin. Tästä syystä työn löytämisen vaikeuksien opintojen ohessa voidaan jossain määrin arvioida liittyvän tilanteeseen, jossa työmarkkinoiden kysyntä on vähäistä ja samanaikaisesti työnhakijoiden tarjonta kasvanut osin korkean nettomaahanmuuton takia. Työmarkkinoiden kysynnän noustessa on todennäköistä, että myös opiskelijan oleskeluluvalla maassa olevien opintojen aikainen työnteke lisääntyy.

Opiskelijan oleskeluluvalla maahan tulleiden opintojen jälkeinen työllisyysaste on korkea verrattuna ulkomaalaistaustaisiin keskimäärin. Vuonna 2022 yliopistosta valmistuneista työllisiä oli 52 % ja ammattikorkeakoulusta valmistuneista 58 % vuosi valmistumisen jälkeen.¹¹ Työttöminä yliopistosta valmistuneista oli kolme prosenttia ja ammattikorkeakoulusta valmistuneista viisi prosenttia. Merkittävä osa tutkinnon suorittaneista oli muuttanut pois maasta. Maastamuutto valmistumisen jälkeen on opiskelijoiden tapauksessa osin kansainvälinen ja luonnollinen ilmiö, mutta samalla se kertoo myös mahdollisuuksista työllistyä opiskelumaan työmarkkinoille. Ne henkilöt, jotka jäävät maahan, työllistyvät kuitenkin keskimäärin melko hyvin. Rekisteritietojen perusteella opiskelijan oleskeluluvalla maahan tulleiden ja tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste on suurin piirtein yleisen työllisyysasteen tasolla, mutta matalampi kuin korkeasti koulutetuilla suomalaistaustaisilla.¹²

Opiskelijoiden puoliset eivät välttämättä työllisty Suomessa varsinkaan nykyisessä taloustilanteessa. Opiskelijan oleskeluluvalla tulleiden perheenjäsenistä palkka- ja palkkiotuloja oli noin 40 prosentilla keskimääräisten tulojen ollessa noin 8 000 euroa vuodessa (kun huomioidaan myös ne, jotka eivät saaneet tuloja). Yhteensä perheenjäsenten palkka- ja palkkiotulot olivat noin 30 miljoonaa euroa vuonna 2024. Perheenjäsenten saamat sosiaalietuudet ovat kasvaneet määrällisesti henkeä kohden. Vuonna 2021 sosiaalietuuksien keskiarvo henkeä kohden oli noin 4 500 euroa vuodessa ja vuonna 2024 noin 7 000 euroa vuodessa. Sosiaalietuuksien nousua selittää ensisijaisesti työttömyysetuuksien kasvu.¹³

Tiedossa ei kuitenkaan ole, mistä matalahko työllisyysaste johtuu. Kuten edellä on todettu, on työmarkkinoille sijoittuminen ulkomaalaistaustaiselle suhdanneherkempää kuin muille, ja työmarkkinatilanne viime vuosina on ollut melko heikko samalla kun perheenjäsenten ja opiskelijoiden määrä on noussut huomattavasti. Selvityshankkeen yhteydessä opiskelijoille tehdyssä kyselyssä kysyttiin myös perheen kanssa saapuneilta vastaajilta, mitä puolisoiden suunniteltiin tekevän Suomessa. Vastaajista 62 % ilmoittivat, että puolison tarkoituksena oli tehdä töitä. Opiskeleminen oli 11 % tarkoituksena ja lasten hoitaminen oli 7 % tarkoituksena. Lisäksi 20 % ilmoitti tarkoituksena olevan jonkun muun kuin yllä mainitut. Tätä pystyi avaamaan avoimessa tekstikentässä ja useimmat ilmoittivat tarkoituksena olla sekä työnteon että opinnot ja kielen opiskelun sekä lapsista huolehtimisen ja mahdollisen yrityksen perustamisen. Tämä voisi viitata

¹¹ Tilastopalvelu Vipunen; Opetushallitus.

¹² Pesola, H.; Sarvimäki, M. & Virkola, T. Eri syistä maahan muuttaneiden työllistyminen Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 9:2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-870-7>. Mathies, C. & Karhunen, H. Suomeen valmistumisen jälkeen jääneet tutkinto-opiskelijat tilastojen valossa. Julkaisussa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. TEM oppaat ja muut julkaisut; 2019:10.

¹³ Lisämateriaali – VATT Datahuone

siihen, että useammat perheenjäsenet tekisivät töitä, jos niitä löytyisi. Vain harva (noin viisi vastausta) vastasi avovastauksessa, ettei puolison tarkoituksena ollut tehdä Suomessa muuta kuin olla opiskelijan seurana.

Perheenjäsenen oleskelulupa tutkija- ja opiskelijalaissa

Muiden lainmuutosten yhteydessä vuonna 2022 tutkija- ja opiskelijalain perheenjäsenen lupaperustetta muutettiin. Tutkija- ja opiskelijadirektiivi sisältää säännöksiä tutkijoiden perheenjäsenten lupaehdoista. Tämän vuoksi laki sisälsi jo säännökset tästä, mutta lainmuutosten yhteydessä katsottiin loogiseksi, että kaikkien lain mukaisten lupaperusteiden eli myös opiskelijoiden perhesideluvat koottaisiin samaan lakiin. Muutosten jälkeen Maahanmuuttovirasto on kuitenkin kokenut tiettyjä haasteita varsinkin opiskelijoiden perheenjäsenten lupakäsittelyssä. Haasteena nähdään esimerkiksi, että luvan myöntämisen edellytyksistä ja epäämisperusteista säädetään sekä ulkomaalaislaissa että tutkija- ja opiskelijalaissa. Kahden lain säännösten soveltuvuus perhesidehakemuksiin koetaan ajoittain hyvinkin epäselväksi ja lain soveltamisen näkökulmasta haastavaksi. Tutkija- ja opiskelijalain 3 §:ssä säädetään, että ko. laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastalähtöön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Laista ei käy kuitenkaan selkeästi ilmi, mitä ulkomaalaislain pykälää opiskelijan perheenjäsenten hakemuksiin voidaan soveltaa. Toisaalta myöskään tutkija- ja opiskelijalain luvan epäämisperusteet eivät ole yhtä kattavia kuin ulkomaalaislain säännökset, eivätkä sovellu kovin hyvin perheenyhdistämisestä koskevien hakemusten ratkaisemiseen.

2.8 Havaitut haavoittuvuudet

Onnistuneen työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton edellytyksenä on opiskelijoiden jo ennalta realistinen käsitys kohdemaan olosuhteista. Monissa edustustoissa on havaittu opiskelijahakijoiden mielikuvien Suomesta olevan yleisluontoisia. Vetovoimatekijänä opiskelijoille tunnustetaan Suomen perheystävällisyys ja suoraviivainen koulupaikkojen hakuprosessi useimmilla aloilla. Viesti maailman onnellisimmasta maasta on myös tavoittanut oleskelulupaa hakevat. Ainakin osa opiskelijoista vaikuttaa tulevan maahan epärealististen odotusten varassa.

Tilastojen ja jälkivalvontatietojen valossa suurimmalla osalla Suomessa opiskelevista kansainvälisistä opiskelijoista opinnot etenevät ja maassa oleskelu sujuu kuitenkin ilman merkittäviä haasteita. Lukuvuonna 2023–2024 oleskeluluvallisten opintopistekertymän mediaani oli noin 64 opintopistettä eli yli tavoitetahdin, kun taas muiden opiskelijoiden mediaani oli noin 54 opintopistettä.¹⁴

Myös oppilaitokset ja auttavat tahot ovat selvityshankkeen kuulemisissa painottaneet, että suurella enemmistöllä kansainvälisistä opiskelijoista ei ole merkittäviä ongelmia.

2.8.1 Opiskelijoiden ja heidän perheidensä toimeentulovaikkeudet

Selvityshankkeen yhteydessä oppilaitoksille ja opiskelijajärjestöille toteutetussa kuulemisessa nousi esiin, että opiskelijoiden ja heidän perheidensä toimeentulovaikkeudet näkyvät osittain oppilaitoksille. Oppilaitokset eivät pysty tuottamaan tilastollista tietoa ilmiöstä, eivätkä kaikki vaikeudet välttämättä näy heille. Varsinkin isojen kaupunkien yliopistot totesivat, että ongelmat eivät heille juurikaan näy. Sen sijaan ammattikorkeakoulut olivat havainneet ongelman. Osittain

¹⁴ Toikka ym. (2025). Opiskeluperusteisen maahanmuuton viimeaikainen kehitys. Datahuone-raportti 2/2025. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025091796639>

tämä voi johtua myös siitä, että moni yliopisto-opiskelija tulee Suomeen suorittamaan kahden vuoden maisteriohjelman, kun taas ammattikorkeakouluopinnot kestävät kauemmin (3,5–4 vuotta), jolloin toimeentulohaasteet tulevat ilmi ehkä myöhemmin luvan voimassaoloaikana. Haasteelliseen asemaan joutuneiden joukko on heterogeeninen ja joukossa on yksintulleita opiskelijoita, perheellisiä opiskelijoita ja eri koulutusasteiden opiskelijoita. Oppilaitoksille toimeentulovaikkeudet voivat tulla esille esimerkiksi vaikeutena maksaa toisen (tai myöhempien vuosien) lukuvuosimaksuja. Oppilaitosten taholta tuotiin esiin myös, että lupaa varten vaadittava rahamäärä antaa väärän kuvan siitä, millä summalla Suomessa voi tulla toimeen ja että markkinoinnissa nostetaan esiin, että työtä kyllä Suomesta löytää. Monet opiskelijat luottavat työllistymiseen ja ajattelevat kattavansa tulevien vuosien lukuvuosimaksut ja elämisen näin.

Myös eri viranomaiset ovat havainneet viitteitä siitä, että opiskelijoilla ei välttämättä ole käytössään riittävästi varoja Suomessa elämiseen. Koska opiskelijoille myönnetään oleskeluluvat koko tutkinnon suorittamisen ajaksi, ei lupaprosessissa selvitetä toimeentuloa vuosittain, vaan havainnot ovat tältä osin Maahanmuuttoviraston suorittaman jälkivalvonnan varassa. Perheenjäsenten osalta kuitenkin toimeentulo tarkistetaan jo vuoden jälkeen.

Rajavartiolaitoksella on havaintoja lisääntyneistä käännetyksistä. Rajavartiolaitoksen Helsinki-Vantaalla tekemät opiskelijan oleskeluluvalla saapuneiden käännetykset kääntyivät uutena ilmiönä kasvuun loppuvuodesta 2022. Määrällisesti arvioituna luvut ovat pieniä, vuosittain muutamia kymmeniä, mutta aiempiin vuosiin verrattuna enemmän, koska aiempina vuosina vastavia käännetyksiä on ollut erittäin vähän, noin 0–2/vuosi.

Samoin Maahanmuuttoviraston jälkivalvontaprosessissa on havaittu, etteivät opiskelijat ole täysin valmistautuneet Suomessa tapahtuvien opintojen aiheuttamiin kustannuksiin. Oleskelulupaa haettaessa esitetystä varallisuudesta on esimerkiksi maksettu lukuvuosimaksuja, hankittu välineitä opintoja varten ja maksettu matka Suomeen, saattaa alun perin esitetyistä varoista olla jäljellä enää murto-osa. Suomessa opiskelun kustannukset tulevat heille siis osin yllätyksenä.

Selvityksen puitteissa opiskelijoille teetetyyn kyselyn vastauksissa näkyi, että selvä enemmistö opiskelijoista odottaa löytävänsä Suomesta osa-aikatoita toimeentulonsa täydentämiseksi. Yksin saapuneista opiskelijoista 85 % ilmoitti odottaneensa, että löytäisi Suomesta osa-aikatoita toimeentulon täydentämiseksi. Perheellisistä 88 % oli odottanut löytävänsä osa-aikatoita. Yksintulleista kuitenkin vain 24 % ja perheellisistä 21 % ilmoitti löytäneensä töitä. Avoimissa vastauksissa opiskelijat kertoivat odottaneensa, että löytäisivät osa-aikatyötä opintojen aikana (esim. siivous, ravintola, asiakaspalvelu), kesätöitä omalta alalta (esim. IT, opetus, hoitoala) ja työtä valmistumisen jälkeen omalta ammattialaltaan. Monet mainitsivat, että he olivat saaneet vaikutelman, että Suomessa on työvoimapula ja että työpaikka, jossa voisi käyttää englantia, olisi helposti saatavilla. Todellisuudessa pääsy työmarkkinoille on koettu erittäin vaikeaksi, erityisesti ilman suomen kielen taitoa. Ilman suomen kielen taitoa on vaikea työllistyä siivous- ja ravintolatöihin, ja haastatteluunkin on vaikea päästä ilman suosituksia tai verkostoja. Odotukset työllistymisestä ja toimeentulon suunnittelu sen varaan voivat viitata siihen, ettei riittäviä varoja Suomessa elämiseen yli vuodeksi välttämättä ole, tai siihen, että opiskelijoilla on ennen maahan-tuloa ollut kuva siitä, että työllistyminen olisi helpompaa.

2.8.2 Toimeentulon selvittämisen vaikeudet

Hakijan toimeentulon tulee Suomessa olla turvattu, jotta oleskelulupa voitaisiin myöntää. Hakijan on esitettävä viranomaiselle selvitys siitä, millä tavoin hänen toimeentulonsa Suomessa turvataan. Lain esitöissä ei asiaa avata tarkemmin, mutta Maahanmuuttoviraston toimeentulo-ohjeessa todetaan, että jos toimeentuloedellytys tulee manuaalisesti arvioitavaksi, arvioinnissa pitää kiinnittää huomiota sekä hakijan käytössä olevien tulojen ja varojen määrään että niistä

esitetyn selvityksen luotettavuuteen. Jos hakijan tarkoituksena on turvata toimeentulonsa säästöillään, tarvittavien varojen pitää olla hakijan omalla pankkitilillä, ja kyseisestä tilistä on esitettävä tiliote. Tilin saldon lisäksi Maahanmuuttovirasto voi harkinnassaan kiinnittää huomiota tilitapahtumiin ja niiden uskottavuuteen myös pidemmällä aikavälillä. Sukulaisten, tuttavien tai työnantajien antamat lupaukset taloudellisesta tuesta eivät pääsääntöisesti riitä selvitykseksi toimeentulosta, vaan jos toimeentulo halutaan osoittaa niin sanotun sponsoroinnin avulla, tulee siitä aina olla konkreettista näyttöä. Lähtökohtaisesti sponsorointi tulee osoittaa tilitietojen perusteella, jolla voidaan osoittaa riittävät varat vaadittuun toimeentulotasoon ensimmäisen vuoden osalta. Jos hakijan toimeentulostaan esittämää selvitystä ei voida pitää riittävän uskottavana tai luotettavana, hakijan toimeentuloa ei lähtökohtaisesti voida pitää turvattuna. Toimeentulon tarkastaminen on opiskelijan oleskeluluissa erilaista kuin monessa muussa lupatyypissä, joissa toimeentulon selvittäminen on huomattavasti yksinkertaisempaa. Esimerkiksi työperusteisissa luvissa toimeentulo turvataan Suomessa tehtävällä työllä, eikä siitä siksi tarvitse esittää asiakirjan näyttöä lähtömaasta.

Suomessa on havaittu ns. show money-ilmiö, joka tarkoittaa sitä, että varat vain käyvät hakijan tilillä oleskelulupahakemuskäsittelyn ajan, eivätkä varat todellisuudessa ole hakijan käytössä Suomessa. Tätä torjuakseen, joutuvat ulkoministeriö hakemuksia vastaanottavana viranomaisena ja Maahanmuuttovirasto päätöksentekijänä, arvioidessaan toimeentulon uskottavuutta ja selvitysten luotettavuutta käymään läpi hyvin laajalti erilaisia dokumentteja, joiden alkuperästä voi olla mahdotonta varmistua. Tilisiirtojen luotettavaa alkuperää pyritään hakemuskäsittelyssä jäljittämään erilaisten selvitysten perusteella. Haasteeksi muodostuu se, että esitetyt dokumentit eivät yleensä ole viranomaisten laatimia asiakirjoja. Asiakirjoilla ei tyypillisesti ole määräämuotoa, ja niillä pyritään osoittamaan yritystoimintaa, kauppa- tai vuokrasopimuksia ja palkkatuloja eri lähteistä. Asiakirjat voivat olla myös käsin laadittuja. Hyvin yleisiä ovat erilaiset maamyynitiin ja -vuokraukseen liittyvät asiakirjat sekä auton, kulan, maataloustuotteiden, eläinten tai muun omaisuuden myyntiin liittyvät asiakirjat. Tietyistä maista on myös vaikea tai jopa mahdotonta löytää tahoja, jotka voisivat vahvistaa asiakirjojen aitoutta tai esittää mitään aitoja verrokiasiakirjoja, joiden pohjalta tehdä aitousarviota.

Esitetyn varallisuuden olemassaolosta on lupakäsittelyssä haastavaa luotettavasti varmistua myös joidenkin paikallisten pankkien vilpillisten toimintatapojen vuoksi, jolloin pankit myöntävät maksua vastaan asiakirjoja väärillä tiedoilla. Tiliotteen lisäksi turvattua toimeentuloa voidaan osoittaa erilaisilla sponsorisopimuksilla eli henkilöllä on yksi tai useampi taloudellinen tukija, usein sukulainen, jolta hakija saa varansa. Silloin hakijat voivat esittää pitkiä sähköisiä asiakirjoja hakijan ja sponsorin rahaliikenteestä. Hakijoiden sponsorina voi toimia käytännössä kuka vain ja joskus edustustoissa on noussut esiin havaintoja siitä, että sama henkilö toimii sponsorina useammalle henkilölle. Sen lisäksi, että dokumenttien sisällöstä on vaikea varmistua, hakemuskäsittelyä monimutkaistavat hakijoiden muuttuvat kertomukset varojen alkuperästä.

Toimeentulon todentamista vaikeuttaa monessa lähtömaassa käteisen vahva asema. Tili on voitu avata lupaprosessia varten tai sinne on siirretty juuri tarvittava summa käteistä ennen prosessin alkua. Varallisuuden kerrotaan usein olevan peräisin myydyistä omaisuudesta, jonka alkuperän ja olemassaolon varmistaminen on käytännössä mahdotonta useimmissa opiskelijalähtömaissa. Näin ollen kyse ei aina ole siitä, että epäselvä toimeentulo olisi vilpillistä, vaan myös siitä, että monessa maassa hakijan on ylipäänsä hyvin vaikea osoittaa luotettavaa näyttöä varojensa alkuperästä. Toimeentulon selvittämiseen liittyen on otettava huomioon mm. EUT:n päätös C-525/23 Oti, jonka mukaan arvioinnin kohteena on oltava ainoastaan sen tarkistaminen, että henkilöllä voi suunnitellun oleskelun aikana olla riittävät varat elinkustannusten kattamiseen. Jäsenvaltioiden on kiellettyä vaatia hakijaa osoittamaan, että varat ovat hänen

käytettävissään lopullisesti ja rajattomasti niin kuin kyse olisi hänen omista tuloistaan tai varoistaan. EUT:n päätös korostaa tapauskohtaista harkintaa.

Maahanmuuttoviraston vuonna 2025 tekemissä kielteisissä päätöksissä opiskelijoiden oleskeluluissa ovat korostuneet mm. opiskelijoiden turvattuun toimeentuloon liittyvät haasteet. Vuonna 2025 on tehty yhteensä 550 kielteistä päätöstä sen perusteella, että toimeentulo ei ole turvattu, näistä 533 kielteistä päätöstä on tehty ensimmäisiin lupiin ja 17 päätöstä jatkolupiin. Tulorajan nosto marraskuussa 2024 ja uuden asiansanan (*toimeentulo*) käyttöönotto ovat lisänneet toimeentulokielteisten päätösten määrää, sekä hakemusmäärän kasvu nostattaa yleensä samassa suhteessa kielteisten päätösten määriä.

2.8.3 Viitteet maahantulosäännösten kiertämisestä

Vuonna 2024 tehtiin 207 ja vuonna 2025 133 kielteistä päätöstä ensimmäisiin ja jatko-oleskelulupahakemuksiin tapauksissa, joissa oli esitetty väärennetty asiakirja. Sen lisäksi kuitenkin Maahanmuuttovirasto tutkii runsaasti asiakirjoja, joiden osalta on epäily väärennöksestä, mutta sitä ei voida osoittaa. Maahanmuuttoviraston havaitsemia sähköisiä väärennoksia hakemusten liitteenä on laaja kirjo. Käytännössä mikä tahansa sähköinen asiakirja voi olla väärennetty tai muunneltu. Lukumääräisesti näitä ilmenee eniten juuri opiskelijan oleskelulupien käsittelyn yhteydessä, jossa on havaittu mm. väärennettyjä oppilaitosten tutkintotodistuksia ja hyväksymiskirjeitä, sponsorikirjeitä, sairausvakuutuksia ja todistuksia lukukausimaksujen maksamisesta. Opiskelijahakijoiden joukossa korostuvat myös tietyt maat, joista saatu asiakirjanäyttö on vaikeasti tutkittavaa.

Maahanmuuttovirastossa on panostettu asiakirjatutkintaan ja lisäksi virastossa on asiakirjatutkintaan liittyen oma erityisylitarkastaja. Kaikkiin asiakirjoihin ei kuitenkaan ole olemassa mallikappaleita, joita vasten verrata esitettyjä. Edustustot tekevät huomioita asiakirjoihin liittyen hakemuksia vastaanottaessaan ja tarkempaan tutkintaan Maahanmuuttovirastossa asiakirjat päätyvät usein edustuston havaitsemina. Yleensä mallikappaleita on esimerkiksi matkustusasiakirjoista ja henkilöllisyysasiakirjoista. Agenttien käyttö vaikuttaa useissa lähtömaissa merkittävästi väärennettyjen asiakirjojen yleisyyteen, sillä agentit kauppaavat hakijoille mm. väärennettyjä tiliotteita.

Maahanmuuttoviraston opiskelijan oleskelulupahakemuksiin tekemien kielteisten päätösten lukumäärä on lisääntynyt merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2022 tehtiin yhteensä (1. luvat ja jatkot) 440 kielteistä päätöstä, vuonna 2023 niitä tehtiin 495 kpl, vuonna 2024 hie- man enemmän eli 568 kpl ja vuonna 2025 jo 1 008 kpl. Kielteisten päätösten kasvua selittää se, että toimeentulokielteisten päätösten määrä on kasvanut voimakkaasti.

2.8.4 Puutteellinen kielitaito

Viime vuosien aikana Rajavartiolaitos on havainnut ulkorajalla enenevissä määrin, että maahan pyrkii opiskelijan oleskeluluvalla henkilöitä, joiden kielitaito on heikko. Myös edustustot ovat tehneet vastaavia havaintoja hakemuksia vastaanottaessaan. Joissain edustustoissa on paikallisesti tunnistettu ilmiöitä, jotka viittaavat siihen, että kielikokeen läpäisyyn on voitu hyödyntää sijaista kokeen tekemisessä. Hakijoiden kielitaidon heikkouteen liittyviä havaintoja tehdään erityisesti ammatilliseen koulutukseen hyväksytyille opiskelijoille.

Myös selvityshankkeen yhteydessä toteutetussa oppilaitoskuulemisessa nousi esiin, että oppilaitoksetkin ovat viime vuosina havainneet opiskelijoiden joukossa henkilöitä, joiden kielitaito on aiempaa heikompi. Tämä vaikeuttaa esimerkiksi harjoitteluista suoriutumista. Tätä nosti kuitenkin esiin vain muutama oppilaitos, eikä tämä noussut esiin suurempana ongelmana.

Oppilaitokset arvioivat pääsääntöisesti opiskelijan kielitaidon riittävyyden osana opiskelijavalintaa, eikä riittävä kielitaitoa siksi ole pidetty tarpeellisena lisätä erilliseksi opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi. Korkeakoulut edellyttävät englanninkielisten tutkinto-ohjelmien valinnoissa riittävän kieliosaamisen osoittamisen jollain ennalta määritellyllä tavalla. Usein kielitaitoa pyritään selvittämään kansainvälisten kielikokeiden tai koulutodistusten avulla. Kielikoe tai kieliosaamisen osoittava tutkintotodistus edellytetään kynnyshehtona valintoihin osallistumiselle. Kielitaito voidaan arvioida myös esimerkiksi haastattelun avulla hakuvaiheessa, mutta usein näissäkin tapauksissa kielitestistä tai kieliosaamisen osoittavaa tutkintotodistusta edellytetään jo hakuvaiheessa hakijalta. Haastatteluilla pyritään siis varmistamaan muutoin osoitettu kieliosaaminen tutkinnon suorittamista varten.

Kansainväliset kielikokeet ja testit eivät ole täysin luotettavia, sillä myös niissä vilpin mahdollisuus on aina olemassa. Kielitestien suoritustavoissa on eroja ja osan kielitesteistä ja kokeista voi suorittaa esimerkiksi etänä, mikä heikentää niiden luotettavuutta. Korkeakoulut ovat tunnistanee, että vaikka opiskelija olisi suorittanut jonkin yleisesti tunnistetun kielikokeen, jonka tavoitteena on varmentaa riittävä kieliosaaminen, ei valituksi tulneiden opiskelijoiden kieliosaaminen lopulta ole ollut testitodistuksen kuvaamalla tasolla. Tämän vuoksi osa korkeakouluista on päättänyt ratkaisuihin, joissa opiskelijavalinta on ehdollinen siihen asti, kunnes kieliosaaminen varmistetaan Suomessa vielä erillisellä haastattelulla.¹⁵

Lukiolain (714/2018) 21 §:ssä säädetään opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä. Pykälän mukaan hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi, jos hänellä ei ole riittäviä valmiuksia opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen. Pakollista kielitestausta ei kuitenkaan ole, vaan opiskelijavalinnasta ja kielitaidon testaamisesta päättävät koulutuksen järjestäjät.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 38 §:n mukaan opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen. Kielitaitoa voidaan arvioida sen kehittymisen näkökulmasta. Hakija voi tulla valituksi ammatilliseen koulutukseen, jos kielitaidon voidaan olettaa kehittyvän riittävästi tutkinnon suorittamisen hetkeen mennessä.

Tutkija- ja opiskelijalaissa ei edellytetä, että kielitaitoa tarvitsisi erikseen todistaa oleskelulupahakemuksen yhteydessä. Tutkija- ja opiskelijadirektiivi kuitenkin mahdollistaisi tämän. Sen 11 artiklan mukaan, jäsenvaltio saa oleskelulupahakemuksen yhteydessä vaatia, että opiskelija todistaa, että hänellä on opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito. Tätä edellytystä ei Suomessa direktiivin implementoinnin yhteydessä otettu käyttöön.

Siitä huolimatta, että kielitaidon esittäminen ei ole itsenäinen oleskeluluvan myöntämisen edellytys, voi Maahanmuuttovirasto tälläkin hetkellä tehdä kieliteisen päätöksen tilanteessa, jossa se huomaa, että hakijan kielitaito ei ole riittävä opintojen suorittamiseen. Tällöin kieliteinen päätös tehdään tutkija- ja opiskelijalain 11 §:n 2 momentin 6 kohdan perusteella eli ”voidaan osoittaa, että kolmannen maan kansalainen tulee maahan muista kuin niistä syistä, joiden vuoksi hän hakee maahanpääsyä”. Kielteistä päätöstä ei kuitenkaan käytännössä tehdä yksinomaan kielitaidon perusteella, vaan usein mukana on muitakin perusteita. Se olisi kuitenkin jo nyt hyvin selkeässä tapauksessa mahdollista. Koska kielitaidon puute ei ole itsenäinen kieliteisen päätöksen peruste, ei ole olemassa kattavaa tilastointia siitä, kuinka monelle hakijalle tehdään kieliteinen päätös niin, että puutteellinen kielitaito on siinä yhtenä tekijänä huomioitu.

¹⁵ Ammattikorkeakoulujen hyväksymät kielikokeet: <https://www.uasinfo.fi/language-requirements/>

Oleskeluluvan hakijan kielitaitoon on mahdollista kiinnittää huomiota edustustossa hakemusta vastaanotettaessa. Kielitaidon testaaminen ei kuitenkaan kuulu edustustojen lakisääteisiin tehtäviin, ja edustustot mahdollisuudet tehdä huomioita riittävästä kielitaidosta ovat rajalliset. Maahanmuuttovirasto voi havainnoista riippuen kokonaisharkinnan perusteella tehdä kielteisen päätöksen. Koska kielitaito ei ole itsenäinen maahantulon edellytys, ei myöskään käännytyspäätöksen tekeminen ulkorajalla ole yksinomaan tällä perusteella mahdollista, vaikka Rajavartiolaitos maahantulon yhteydessä havaitsisikin, että henkilön kielitaito on hyvin heikko.

2.9 Tietojärjestelmäympäristö

Opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten käsittely tapahtuu UMA-järjestelmässä, joka on Maahanmuuttoviraston ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä. Järjestelmä mahdollistaa ulkomaalaisasioiden sähköisen käsittelyn ja sisältää muun muassa sähköisen oleskelulupahakemuksen, oleskelulupahakemusten käsittelytiedot, asiakastiedot sekä muut päätöksentekoon tarvittavat tiedot. Opiskelijan oleskeluluvan hakeminen ja muu sähköinen asiointi tapahtuu Enter Finland -asiointipalvelussa.

UMA-järjestelmä on liitetty useisiin eri viranomaisrekistereihin kymmenien tiedonsiirtoliittymien avulla. Liittymien kautta Maahanmuuttovirasto saa hakemusten käsittelyssä tarvittavaa tietoa esimerkiksi henkilön opiskeluoikeudesta, toimeentulosta ja rikostaustasta.

UMA-järjestelmässä on käytössä avustava automaatio, joka automatisoi osia käsittelyprosessista. Esimerkiksi tiettyjä luvan myöntämisedellytyksiä voidaan tarkistaa automaattisesti hakemukseen syötettyjen tietojen perusteella tai tekemällä tarkistuksia viranomaisrekistereihin. Opiskelijan lupakäsittelyssä on automatisoitu mm. hakemuksen vireillepano, riskiperusteisen käsittelymallin mukaiset edellytykset ja päätöksen tiedoksianto. Lisäksi opiskeluperusteisissa luvissa on käytössä automaattinen päätöksenteko, jota voidaan hyödyntää tietyissä tilanteissa ilman viranomaisen harkintaa, kun kaikki edellytykset täyttyvät.

Osa hakemuksen vireillepanoon liittyvistä tehtävistä on myös digitalisoitu teknisillä ratkaisuilla, kuten OLEDES, joka mahdollistaa biometristen tunnisteiden siirron ulkoistetulta palveluntarjoajalta UMA-järjestelmään.

Lainmuutoksen tavoitena on säätää opiskelijan oleskelulupaan liittyvistä uusista edellytyksistä. Uusien edellytysten selvittämiseksi tarvitaan uusia tietoja hakija-asiakkailta, mikä edellyttää muutoksia sähköiselle hakemuslomakkeelle ja tietojen tallentamista käsittelyn mahdollistamiseksi. Tarvittava tietojärjestelmäkehitys ja siitä aiheutuvat kustannukset kuvataan tarkemmin vaikutusarviointia koskevassa osiossa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on estää opiskelijoiden perheenjäsenten oleskeluluvan hakeminen ja maahantulo samaan aikaan perheenkokoajana toimivan opiskelijan kanssa. Tavoitteena on, että ensin saapuva opiskelija saisi realistisen käsityksen siitä, mitä koko perheen eläminen Suomessa maksaisi ja vaatisi ja mitkä ovat esimerkiksi puolison mahdollisuudet työllistyä.

Lisäksi Maahanmuuttovirasto voisi toisen asteen opiskelijoita ja kaikkien opiskelijoiden perheenjäseniä koskevasti soveltaa yksiselitteisesti ulkomaalaislain sääntelyä. Tällöin hakemuksen hylkääminen olisi mahdollista esimerkiksi tilanteissa, jossa on perusteltua aihetta epäillä, että ulkomaalainen on hakenut oleskelulupaa perusteilla, jotka eivät vastaa maahantulon todellista tarkoitusta, tai jossa on perusteltua aihetta epäillä hakijan tai perheenkokoajan joutuvan hyväksikäytön kohteeksi tai muutoin haavoittuvaan asemaan Suomessa. Näin erityisesti yksin

alaikäisenä Suomeen opiskelemaan hakevan etua ja kokonaistilannetta voitaisiin nykyistä paremmin arvioida.

Esityksen tavoitteena on myös mahdollistaa Maahanmuuttoviraston tehdä kielteinen päätös tai peruuttaa oleskelulupa sekä rajaviranomaisen estää maahantulo, jos osoittautuisi, ettei opiskelijalla ole oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi säädettyä riittävää kielitaitoa suorittaa opinnot. Lisäksi edustuston ja rajanviranomaisenkin havainnolle hakijan todellisesta kielitaidosta tulisi suurempi painoarvo lupamenettelyssä. Lähtökohtana kuitenkin edelleen olisi, että oppilaitos valitsee opiskelijan ja arvioi hänen kykynsä selvittää opinnoistaan. Esityksen tavoitteena olisi erityisesti, että täysin kielitaidottomien hakijoiden Suomeen tulo voitaisiin estää, jotteivät he joutuisi haavoittuvaan asemaan Suomessa taikka pyrkisi muun syyn kuin opiskelun perusteella Suomeen tai Schengen-alueelle.

Esityksen tarkoituksena on myös helpottaa Maahanmuuttoviraston lupakäsittelyä opiskelijoiden perheenjäsenen oleskelulupahakemusten osalta säätämällä perheen yhdistämisen odotusajasta ja toisaalta pidemmästä hakemuksen enimmäiskäsittelyajasta. Opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten käsittely Maahanmuuttovirastossa ruuhkautuu sesonkien aikana helposti. Opiskelijan ja tämän perheenjäsenen hakemusten käsittely yhdessä voi tuottaa tiettyjä prosessihyötyjä, mutta on moninkertaisesti työläämpää kuin pelkkä opiskelijahakemusten käsittely. Lisäksi hakemuksia koskeva tutkija- ja opiskelijalaissa säädetty hakemuksen enimmäiskäsittelyaika (90 päivää) aiheuttaa haasteita Maahanmuuttovirastolle selvittää myös perheenjäsenen hakemukset ja tehdä päätös laissa säädetyssä ajassa. Opiskelijan perheenjäsenen toimeentulon selvittämiseen liittyy samoja haasteita kuin opiskelijankin ja perheissä voi olla useita lapsia, jolloin toimeentulon selvittäminen on myös lapsen edun mukaista. Perheenjäsen hakisi jatkossa oleskelulupaa opiskelijaa myöhemmin ja hakemusta koskisi ulkomaalaislain yleinen yhdeksän kuukauden käsittelyaikamaksimi, jolloin myös perhesuhteiden ja toimeentulon selvittämiseen olisi paremmin aikaa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisenä ehdotuksena on, että opiskelijoiden perheenjäsenelle asetetaan vuoden odotusaika oleskelulupahakemuksen jättämiselle. Oleskeluluvan myöntäminen opiskelijan perheenjäsenelle edellyttäisi, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään vuoden, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. Odotusajalla tarkoitettaisiin, että opiskelijan tulee oleskella opiskelijan oleskeluluvalla Suomessa vähintään yksi vuosi ennen kuin hänen perheenjäsenensä hakee oleskelulupaa, jotta oleskelulupa voidaan myöntää perhesiteen perusteella. Tältä osin säädettäisiin poikkeuksesta, jonka mukaan odotusaikaa ei sovellettaisi Suomessa syntyvään opiskelijan lapseen, jotta lapsi ei jäisi ilman oleskelulupaa. Ehdotuksena on myös, että perheenjäsenen oleskelulupahakemukseen sovellettaisiin tutkija- ja opiskelijalain sijasta ulkomaalaislain sääntelyä, jolloin hakemuksen enimmäiskäsittelyaikaan sovellettaisiin ulkomaalaisissa perhesideperusteisille hakemuksille säädettyä yhdeksän kuukauden määräaikaa.

Kun myös toisen asteen opiskelijoiden hakemuksiin ja oleskelulupa-ajan sovellettaisiin ulkomaalaislain hakemuksen hylkäämistä koskevaa sääntelyä ja soveltuvin osin tutkija- ja opiskelijalain sääntelyä, Maahanmuuttovirasto voisi selkeämmin puuttua lupamenettelyssä havaittuihin ongelma-kohtiin ja haavoittuvuuksiin. Sama koskisi perheenjäsenen hakemuksia ja oleskelulupia riippumatta siitä, mitä opintoja perheenkokoaja Suomessa suorittaa. Toisen asteen opiskelijoiden osalta voitaisiin myös nykyistä tehokkaammin jättää oleskelulupa myöntämättä niissä tilanteissa, joissa oleskeluluvan myöntäminen ei ole hakijan edun mukaista. Tämä näyttäytyisi

erityisesti tilanteessa, jossa alaikäinen ilman huoltajaa opiskelijaksi hakeva nuori voisi joutua haavoittuvaan asemaan Suomessa.

Ehdotuksena olisi myös, että opiskelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi lisättäisiin opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito. Tällä hetkellä voimassa olevassa laissa tällaisesta edellytyksestä ei säädetä. Kielitaitoedellytys säädettäisiin luvan myöntämisen edellytykseksi tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukaisesti. Kun asiasta säädettäisiin, ei olisi tarkoituksenmukaista säätää sen osalta eri tavalla direktiivin kattamien opiskelijoiden ja muiden opiskelijoiden välillä. Kun edellytyksestä siten kansallisesti säädettäisiin, sovellettaisiin sääntelyä sekä direktiivin tarkoittamiin opiskelijoihin että muihin opiskelijoihin. Kielitaitoedellytys mahdollistasi myös opiskelijan oleskeluluvan peruuttamisen, jos luvan myöntämisen jälkeen selviäisi, ettei opiskelijan kielitaito ole riittävä opintojen suorittamiseksi.

Lisäksi tällä hetkellä Maahanmuuttoviraston ohjeistukseen perustuvasta opiskelijan toimeentulon tasosta eli euromäärästä säädettäisiin laissa ja asetuksessa. Laissa säädettäisiin asetuksenantovaltuutus, jonka nojalla asetuksella säädettäisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevasta turvatun toimeentulon euromäärästä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat oleskelulupaa Suomeen opiskelun perusteella, sekä heidän perheenjäseniinsä, jotka hakevat oleskelulupaa perhesiteen perusteella. Opiskelijoiden perheenjäseniä koskeva yhden vuoden odotusaika viivästyttää perheenyhdistämistä opintojen alkuvaiheessa ja heikentää erityisesti perheellisten opiskelijoiden mahdollisuuksia muuttaa Suomeen yhdessä perheensä kanssa.

Perheenyhdistämisen edellytysten tiukentaminen saattaa vähentää perheellisten opiskelijoiden hakeutumista opiskelijoiksi suomalaisiin korkeakouluihin. Tällä voisi olla jonkin verran vaikutuksia maahanmuuton määrään ja rakenteeseen. Opiskelijoiden ja heidän työikäisten puolisojensa maahanmuuton mahdollinen väheneminen voi heijastua kansainvälisen osaamisen saatavuuteen koulutusjärjestelmässä, TKI-toiminnassa ja työmarkkinoilla. Vaikutusten laajuus riippuu kuitenkin työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton kokonaiskehityksestä.

Pidemmällä aikavälillä, jos perheenyhdistämisen odotusajan tavoitteet toteutuisivat ja opiskelijaperheiden muutto Suomeen olisi entistä kestävämmällä pohjalla myös toimeentulon riittävyyden näkökulmasta, myönteiset kokemukset ja niistä leviävä tieto voisivat rohkaista perheellisten opiskelijoiden maahanmuuttoa. Vaikka perheenyhdistämisen edellytyksiä tiukennettaisiin, laissa edelleen säädettäisiin opiskelijoille ja perheille suotuisista elementeistä, kuten opiskelijan pitkä oleskelulupa ja korkeakouluopiskelijan perheenjäsenten mahdollisuus jatkuvaluonteiseen lupaan.

Kokonaisuutena esitys voi siten saattaa vaikuttaa Suomen kansainväliseen houkuttelevuuteen opiskelumaana sekä pitkällä aikavälillä työvoiman saatavuuteen. Muutokset voivat vähentää Suomeen tulevien kansainvälisten opiskelijoiden määrää tai muuttaa sen rakennetta, mutta samalla ne voivat tukea niiden opiskelijoiden integroitumista, jotka jäävät Suomeen opintojen jälkeen.

Opiskelijan oleskeluluvan myöntämiseen liitettävä kielitaitoedellytys vaikuttaisi hakijoihin siten, että opiskeluperusteinen maahantulo edellyttäisi aiempaa vahvemmin kielellisiä valmiuksia jo ennen Suomeen saapumista, mikä voi rajata hakijajoukkoa ja myös muuttaa Suomeen saapuvien opiskelijoiden profiilia.

Esitys vaikuttaisi myös suomalaisiin korkeakouluihin ja muihin oppilaitoksiin, joissa järjestetään kansainvälisille opiskelijoille suunnattua koulutusta. Muutokset voivat vaikuttaa opintoihin hakeutuvien määriin ja hakijaprofiileihin. Kielitaitoedellytys voi pitkällä aikavälillä parantaa opiskelijoiden opintojen etenemistä ja kiinnittymistä Suomeen, mutta lyhyellä aikavälillä se voi vähentää englanninkielisiin koulutusohjelmiin hakevien opiskelijoiden määrää.

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia myös Maahanmuuttoviraston toimintaan oleskelulupaharkinnan täsmentymisen myötä. Muutosten seurauksena Maahanmuuttovirasto pystyisi nykyistä tehokkaammin estämään oleskeluluvan myöntämisen erityisesti toisen asteen opiskelijoilta ja opiskelijoiden perheenjäseniltä, jos olisi perusteltua aihetta epäillä henkilön joutuvan hyväksikäytön uhriksi, mutta myös, jos olisi perusteltua aihetta epäillä maahantulosäännösten kiertämistä.

Kun kielitaitoedellytyksestä säädettäisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä, myös Rajavartiolaitoksella olisi mahdollisuus puuttua Schengen-ulkorajalla opiskelijan kielitaitoon ja evätä maahan pääsy, jos kielitaito osoittautuisi riittämättömäksi.

Esitys selkeyttäisi myös toimeentuloedellytyksen arviointia Maahanmuuttovirastossa, kun arviointi kohdistuisi opiskelijaan yksin eikä tämän perheenjäseniin. Perheenjäseniä koskeva yhden vuoden odotusaika ennen hakemuksen vireillepanoa vaikuttaisi myös Suomen ulkomaan edustustoihin, sillä se vähentäisi perhesidehakemusten määrää ainakin siirtymävaiheessa. Tämä vähentäisi vähintään väliaikaisesti hakemuksen vastaanottoon, hakijan tunnistamiseen sekä kuulemiseen liittyviä tehtäviä. Jotta näin kävisi ja turhia hakemuksia ei jätettäisi, tulee Maahanmuuttoviraston ja edustustojen tiedottaa muutoksista ja informoida asiakkaita mahdollisimman tehokkaasti.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan julkiseen talouteen sekä tietojärjestelmiin ja viranomaisresursseihin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia. Julkiseen talouteen kohdistuvien vaikutusten laajuuteen ja toteutumiseen vaikuttavat erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä oleskelulupahakemusten määrän kehitys.

Esityksen edellyttämät tietojärjestelmämuutokset aiheuttavat kertaluonteisia kehityskustannuksia. Lisäksi esityksellä arvioidaan olevan maltillisia vaikutuksia maahanmuuttoviranomaisen resurssitarpeisiin, lähinnä oleskelulupahakemusten käsittelyohjeistuksen, päätöspohjien ja verkkosivujen päivittämiseen liittyen. Mahdolliset prosessien selkeytymisestä ja yhdenmukaistumisesta seuraavat tehokkuushyödyt voivat osin kompensoida kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Kansantalouden näkökulmasta esityksen vaikutuksiin liittyy epävarmuutta. Vaikutukset liittyvät erityisesti Suomen vetovoimaan opiskelumaana ja osaavan työvoiman saatavuuteen pitkällä aikavälillä. Kansantaloudellisten vaikutusten arvioidaan olevan pääosin välillisiä ja realisoituvan pitkällä aikavälillä esimerkiksi työmarkkinoille siirtymisen ja Suomeen jäämisen kautta. Vaikutusten laajuus riippuu merkittävässä määrin maahanmuuttoon liittyvistä käyttäytymistekijöistä, joita on ennakkolisesti vaikea arvioida.

4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksellä on vaikutusta julkiseen talouteen. Erityisesti opiskelijan perheen yhdistämisen yhden vuoden odotusaikaa koskevalla ehdotuksella on vaikutusta Kansaneläkelaitoksen etuusmenojen kannalta, kun sosiaaliturvaetuuksia ei tule myönnettäviksi opiskelijoiden perheenjäsenille lain

voimaantulosta lukien vähintään vuoden ajan, koska perheenyhdistäminen ja perheenjäsenten Suomeen muutto toteutuu vasta odotusajan jälkeen. Vaikutukset etuusmenoihin pidemmällä aikajänteellä ovat riippuvaisia muun muassa vaikutuksista perheenyhdistämisen määrään. Lisäksi kun perheenjäsenet eivät seuraa opiskelijan mukana, jää myös alkuvaiheessa kotoutumispalvelujen käyttö vähäisemmäksi, mikä voi vaikuttaa joissakin kunnissa enemmän kuin toisissa. Tarkemmin näitä säästöjä ja vaikutuksia on kuvattu esityksen kohdassa 4.2.7–9.

4.2.1.2 Tietojärjestelmiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaiset lainmuutokset muuttavat opiskelijoiden ja perhesiteen perusteella oleskelulupaa hakevien perheenjäsenten oleskelulupahakemusten käsittelyä sekä opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä oleskelulupien jälkivalvontaa. Opiskelijan ja heidän perheenjäsentensä hakemuksiin on lisättävä uusia edellytyksiä, joka tarkoittaa muutoksia UMA-tietojärjestelmään sekä Enter Finland -asiointipalvelun sähköisiin hakemuslomakkeisiin. Lainmuutokseen suoraan liittyvän tietojärjestelmäkehityksen kustannusarvio on noin 100 000 euroa. Tämä järjestelmäkehityskustannus katettaisiin olemassa olevista määrärahoista.

Maahanmuuttovirasto uudistaa parhaillaan UMA-tietojärjestelmän arkkitehtuuria, jonka yhtenä osana myös Enter Finland -asiointipalvelun sähköiset hakemuslomakkeet uudistetaan. Opiskelijoiden sähköinen oleskelulupahakemuslomake tullaan uudistamaan kokonaisuudessaan, ja lainmuutoksen vaatimukset huomioidaan tässä kehitystyössä. Muut kuin suoraan lainmuutokseen liittyvät uudistamisesta aiheutuvat järjestelmäkehityksen kustannukset katettaisiin Maahanmuuttoviraston toimintamenoista.

Tietojärjestelmiin kohdistuvat muutokset kuvataan tarkemmin osiossa 4.2.10 Vaikutukset tiedonhallintaan.

4.2.1.3 Vaikutukset Maahanmuuttoviraston resursseihin

Lainmuutoksen voimaantulosta on arvioitu aiheutuvan Maahanmuuttovirastolle yhteensä noin 74 000 euron henkilöstökustannukset. Kustannukset koostuvat viestinnästä, henkilöstön koulutuksesta, automaattiosäätöjen uudelleen määrittelystä sekä verkkosivuihin, lomakkeisiin, päätöspohjiin, ohjeisiin ja prosessikaavioihin tehtävistä muokkauksista. Lisäksi kustannuksissa on huomioitu lainmuutoksesta aiheutuva kielteisten päätösten lisääntyminen ja päätöksentekoon kuluvan ajan pidentyminen. Nämä kustannukset katettaisiin olemassa olevista määrärahoista.

4.2.2 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Esitys vaikuttaa erityisesti opiskelijoiden perheenjäsenten maahantuloon eli käytännössä opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä perhe-elämän suojaan. Perhe-elämän vietto on mahdollista vasta viiveellä, ja opiskelijan on itse tultava maahan tilanteessa, jossa perheenjäsenten oleskeluluvan saanti on epävarmaa ja selviää vasta tulevaisuudessa. Asetettavalla perheenyhdistämisen yhden vuoden odotusajalla tavoitellaan sen varmistamista, että perheellä olisi odotusajan jälkeen mahdollisuus tulla toimeen Suomessa omilla varoillaan. Se, että perheenyhdistäminen ei enää olisi mahdollista samanaikaisesti perheenkokoajan kanssa, ei kuitenkaan merkitse, ettei oleskelulupaa voitaisi myöhemmin myöntää ja siten perheenyhdistäminen mahdollistaa. Perhe-elämän suojaan kohdistuvat rajoitukset eivät siten olisi lopullisia, vaan lykkääviä. Odotusajan jälkeen perheellä on parempi käsitys siitä, mitä eläminen Suomessa toimeentulolta vaatii ja mitkä ovat mahdollisuudet hankkia toimeentuloa työtä tekemällä. Odotusaika on myös eksplisiittisesti mahdollistettu perheenyhdistämisdirektiivissä ja se voisi direktiivin mukaan olla enimmillään kaksi kertaa pidempi kuin nyt ehdotettava vuoden odotusaika. Odotusajan pituus ja siihen liittyvä poikkeamismahdollisuus olisi oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään

nähdessä eli siihen, että perheellä olisi realistinen käsitys, mitä eläminen Suomessa maksaa ja mahdollisuus tulla omin varoin Suomessa toimeen.

Esityksellä pyritään yhtenä erityiskysymyksenä suojelemaan ilman huoltajaa oleskelulupaa hakevien alaikäisten opiskelijoiden oikeuksia. Ulkomaalaislain sääntelyä soveltamalla voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon hakijana olevan lapsen etu ja estää luvan myöntäminen, jos osoittautuisi, ettei luvan myöntäminen olisi lapsen edun mukaista. Suomeen on viime vuosina tullut toisen asteen opintoihin alaikäisiä ilman huoltajaa, jolloin on toisinaan ollut epäselvää, kuka käyttää puhevaltaa alaikäisen asiassa, kun tämän huoltaja ei oleskele maassa.

Opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan toimeentulovaatimuksen määrittämisestä ja tasosta ehdotetaan säädettävän laissa ja asetuksessa. Toimeentuloedellytys perustuu arviointiin, onko opiskelijan mahdollista tulla toimeen siten, ettei hänen voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen. Tällä hetkellä toimeentulolta vaadittavan euromäärän määrittäminen perustuu Maahanmuuttoviraston ohjeeseen. Esityksellä on siten merkitystä oleskeluluvan hakijan oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Näin olisi myös, kun esityksessä ehdotetaan lisättäväksi oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi sen, että opiskelijalla tulee olla opinnoissa vaadittava kielitaito, josta hän esittää selviytyksen. Edellytyksen lisääminen lakiin mahdollistaa maahantulon estämisen ja oleskeluluvan myöntämättä jättäminen, jos puuttuva tai vaillinaisen kielitaito yksin tai yhdessä muiden seikkojen kanssa viittaisi ja osoittaisi maahantulosaännösten kiertämiseen.

4.2.3 Vaikutukset opiskelijoihin ja opiskelijoiden perheenjäseniin

Opiskelijoihin ja näiden perheenjäseniin kohdistuisi suuri muutos siten, ettei perheenjäsenten maahantulo olisi enää mahdollista samaan aikaan perheenkokoajana toimivan opiskelijan kanssa. Muutos vaatisi perheiltä sopeutumista, erillään olemista odotusaikana ja epävarmuuden sietämistä perheen tulevan lupapäätöksen sisällöstä. Kuitenkin, kun ainakin osalle viime vuosina saapuneista opiskelijoista ja näiden perheenjäsenille on saattanut tulla yllätyksenä, että elämisen kustannukset Suomessa ovat huomattavasti korkeammat kuin mitä he olivat odottaneet, odotusaika luo paremmat edellytykset varmistaa, että koko perheen toimeentulo on Suomessa riittävä. Odotusajan aikana opiskelijalle muodostuu väistämättä realistisempi käsitys siitä, mitä eläminen Suomessa maksaa, mihin säästöt riittävät ja miten mahdollisesti tarvittavia lisätuloja voi hankkia työskentelemällä.

Kun ottaa huomioon Suomessa vallitsevan työllisyystilanteen, useille opiskelijoille työpaikan löytäminen voi olla vaikeaa ja vaikeus saattaa aiheuttaa yllätyksiä ja taloudellisia haasteita selvitä. Pahimmillaan opiskelija on voinut päätyä nollatuntisopimukseen tai työntekoon ilman työsuhdetta, mahdollisesti ilman tietoa suomalaisista työehdoista ja -oloista, kuten palkallisesta sairauslomasta. Opiskelijalla on tällöin riski joutua haavoittuvaan asemaan ja työperäisen hyväksikäytön kohteeksi, kun ottaa lisäksi huomioon sen, että Suomeen tulevat opiskelijat ovat usein rahoittaneet Suomeen tulonsa ja opintonsa säästöillä tai lainoilla sukulaisiltaan ja tuttaviltaan taikka myymällä omaisuutensa kotimaassaan.

On myös huomattava opiskelijan toimeentulon ja varojen osalta, että 1.8.2026 tulevat voimaan täyskateelliset lukukausimaksut (HE 51/2024 vp ja HE 133/2025 vp), jotka vaativat opiskelijoilta enemmän varoja hakea oleskelulupaa ja oleskella maassa. Tältäkin osin odotusajalla ehkäistäisiin tilanteita, joissa opiskelija ja tämän perhe joutuisivat Suomessa toimeentulovaikeuksiin, erityisesti kun ottaa huomioon toisen lainmuutoksen, jonka tarkoituksena on korostaa sitä, että opiskelijalla ja tämän perheellä on riittävät varat toimeentuloaan varten siten, että heidän ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun

toimeentulotuen tarpeeseen. Kuitenkin, jos opiskelija synnyttäisi Suomessa lapsen, lapsen etu huomioitaisiin poikkeamalla odotusajasta.

Haavoittuvuusselvityksessä todetaan, että korkeakouluissa opiskelunsa aloittaneiden kolmannen maiden kansalaisten opiskelijoiden ikäryhmittäisessä tarkastelussa opiskelijat ovat olleet hiemaa aiempaa vanhempia. Lisäksi opiskelijat ovat olleet yleensä myös perheellistyneitä. Opiskelijan perheen yhdistämisen odotusajalla voi olla sellainen vaikutus, että Suomeen opiskelemaan hakeutuvat tulevat olemaan aiempaa nuorempia ja perheettömiä. On myös mahdollista, että perheen jättäminen kotimaahan pitkäksi aikaa tulee vaikuttamaan siihen, miten houkuttelevana kohdemaana Suomi nähdään. Jos perheellinen opiskelija tulisi Suomeen ilman perhettään, eikä hän saisi perhettään luokseen odotusajasta johtuen, saattaisi merkitä, että hän ei samalla tavalla kiinnity Suomeen, vaan valmistuttuaan palaa takaisin kotimaahansa tai siirtyy koko perheen kanssa jonnekin muualle.

Perheellisten opiskelijoiden kohdalla odotusajan seuraus voi olla myös se, että kun perheenjäsen ei voi hakea oleskelulupaa perhesiteen perusteella, hän hakeekin sitä esimerkiksi työnteon perusteella. Tämä olisi voimassa olevan sääntely ja ehdotettava sääntely huomioon ottaen mahdollista. Jos perheenjäsen tulisi maahan työnteon perusteella ja perhe asuisi yhdessä, palkka turvaisi koko perheen toimeentuloa maassa. Työperusteisen hakemuksen käsittelyssä työehdoista varmistuttaisiin ennen oleskeluluvan myöntämistä, jolloin työsuhde olisi lähtökohtaisesti asianmukainen. Perheenjäsen voisi vuoden odotusajan jälkeen hakea jatko-oleskelulupaa halutessaan perhesiteen perusteella. Perhesidelpä sisältää rajoittamattoman työnteko-oikeuden, joka mahdollistaa paremmat edellytykset hankkia ja tehdä työtä. Ei ole kuitenkaan etukäteen mahdollista arvioida, kuinka moni perheenjäsen hakisi oleskelulupaa työnteon perusteella odotusaikana. Työperusteinen lupa edellyttää kuitenkin valmista työpaikkaa Suomessa.

Toisen asteen opiskelijoita ja kaikkien opiskelijoiden perheenjäseniä koskien ehdotettavat lainmuutokset tarkoittaisivat sitä, että opiskelua tai perheen yhdistämistä koskeva hakemus voitaisiin hylätä, maahantulo estää tai oleskelulupa jopa peruuttaa nykyistä useammin, jos siihen ilmenisi syitä. Erityisesti toisen asteen opiskelijoita koskien vaikutuksia voi erityisesti olla alaikäisiin yksin ilman huoltajaa tulleisiin opiskelijoihin, jolloin lupaharkinnassa voidaan nykyistä paremmin ottaa huomioon lapsen etu, alaikäisen asema ja olosuhteet sekä edellytykset selvitä Suomessa ilman huoltajaa. Lapsen edun huomioon ottaminen ulkomaalaislain 36 a §:n 6 kohtaa soveltamalla voisi tarkoittaa jopa sitä, että lapselle ei myönnetä oleskelulupaa Suomeen, jos luvan myöntämisen ei katsottaisi olevan hänen etunsa mukaista.

Lainmuutokset myös mahdollistaisivat paremman mahdollisuuden puuttua maahantulosäännösten kiertämiseen, ja lainmuutoksen tavoitteiden kannalta olisi olennaista, että voitaisiin tehdä kielteinen, jos olisi perusteltua aihetta epäillä hakijan tai perheenkokoajan joutuvan hyväksikäytön kohteeksi tai muuten haavoittuvaan asemaan.

4.2.4 Vaikutukset oppilaitoksiin ja muihin koulutuksen järjestäjiin

Opiskeluperusteisessa maahanmuutossa olisi jatkossakin lähtökohtana, että oppilaitos tai muu koulutuksen järjestäjä valitsee opiskelijansa ja varmistaa opiskelijan edellytykset opiskella sillä kielellä, jolla opetus tapahtuu. Oppilaitoksen tulee ottaa huomioon, että vaikka se on opiskelijavalinnan tehnyt, voi seurauksena olla, että opiskelijalle ei myönnettäisikään oleskelulupaa, jos opiskelijan kielitaito osoittautuisi riittämättömäksi tai puutteelliseksi.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi jatkossa hakijan esittävän, että hänellä on opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito. Tämä tarkoittaisi, että hakemus voitaisiin tällä perusteella hylätä tai oleskeluluvan myöntämisen jälkeen maahantulo rajalla estää, jos kävisi ilmi, ettei

opiskelijalla ole riittävää kielitaitoa tai se osoittautuisi erilaiseksi kuin hänen esittämänsä selvitykset kielitaidosta osoittavat.

Oleskeluluvan myöntämisen kannalta olisi olennaista, että opiskelija esittäisi Maahanmuuttovirastolle oppilaitokselta saamansa todistuksen tai muun asiakirjan, jossa hakijan esittämä selvitys kielitaidosta on oppilaitoksen toimesta katsottu riittäväksi. Hakija esittäisi saman selvityksen, jonka hän oli esittänyt oppilaitokselle, ja oppilaitoksen todistuksen tai muun asiakirjan Maahanmuuttovirastolle. Näiden asiakirjojen perusteella Maahanmuuttovirasto lähtökohtaisesti katsoisi kielitaitoedellytyksen täyttyvän, jollei muuta ilmenisi. Siten olisi tärkeää, että oppilaitokset laatisivat hakijoille asiakirjat, joissa todettaisiin, mitä hakija on esittänyt kielitaitonsa osalta ja että oppilaitos on katsonut sen olevan riittävä opintojen suorittamiseksi.

Kun toisen asteen opiskelijoita koskien säädettäisiin ulkomaalaislain soveltamisesta epäamisperusteiden osalta, voisi soveltaminen merkitä toisen asteen koulutuksen järjestäjien kohdalla, ettei opiskelijalle oleskelulupaa myönnettäisikään. Tämä saattaisi korostua ilman huoltajaa hakevien alaikäisten kohdalla, jolloin hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin ulkomaalaislain 36 a §:n 6 kohtaa, jonka mukaan oleskelulupaa ei myönnetä, jos on perusteltua aiheutta epäillä hakijan tai perheenkokoajan joutuvan hyväksikäytön kohteeksi tai muutoin haavoittuvaan asemaan Suomessa.

4.2.5 Vaikutukset viranomaistoimintaan

Maahanmuuttoviraston mukaan opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten suuri määrä sekä erityisesti Etelä-Aasian korostuminen opiskelijoiden lähtöalueena ovat lisänneet tarkempaa ja manuaalista käsittelyä vaativien hakemusten määrää, mikä on heijastunut haasteisiin lupaprosessin sujuvuudessa. Lisäksi opiskelijoiden perheen yhdistämishakemusten voimakkaan kasvun myötä hakemuskäsittely on ruuhkautunut, sillä opiskelijan ja perheenjäsenen hakemukset on tullut käsitellä yhdessä, lyhyessä käsittelyajassa ja ruuhkaisimman opiskelijahakemusesongin aikana. Esityksellä arvioidaan olevan ruuhkautumista tasapainottava vaikutus.

Lainmuutos aiheuttaa päivyststarpeita Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön verkkosivuille, lomakkeisiin, ohjeisiin, päätöspohjiin ja prosessikaavioihin. Lisäksi oleskelulupa-asioiden ja peruuttamisasioiden käsittelijät sekä edustustojen henkilöstö tulee kouluttaa uuden lainsäädännön soveltamiseen. Viraston ja ulkoministeriön on myös viestittävä asiakkaille ja sidosryhmille lainsäädäntömuutoksesta. Maahanmuuttovirasto on lisäksi arvioinut, että uudet edellytykset aiheuttavat jonkin verran lisätyötä hakemusten ja peruuttamisasioiden käsittelyssä.

Enimmäiskäsittelyaikaa koskevat vaikutukset

Esityksen mukaan perheenjäsenen oleskelulupahakemukseen sovellettaisiin jatkossa ulkomaalaislaissa säädettyä perhesidehakemusten yhdeksän kuukauden enimmäiskäsittelyaikaa, kun aiemmin myös opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupahakemukset on tullut käsitellä 90 päivän kuluttua siitä, kun hakija on esittänyt täydellisen hakemuksen. Esitys vähentäisi Maahanmuuttoviraston hakemuskäsittelyn kuormitusta pidentämällä Maahanmuuttoviraston käytettävissä olevaa aikaa ratkaista opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupahakemukset. Samalla esitys parantaisi perhesiteen perusteella oleskelulupaa hakevien yhdenvertaisuutta, koska nykytilanteessa lyhyempi enimmäiskäsittelyaika on edellyttänyt opiskelijoiden perheenjäsenten priorisointia muiden perhesidehakemusten kustannuksella.

Ulkomaalaislain epäamisperusteiden soveltamisen vaikutukset

Lainmuutoksen myötä toisen asteen opiskelijoiden ja kaikkien opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupahakemuksiin sovellettaisiin ulkomaalaislain epäämisperusteita. Ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskia säännöksiä voitaisiin soveltaa kattavammin erilaisiin tilanteisiin kuin jos sovellettaisiin pelkästään tutkija- ja opiskelijanlain säännöksiä. Opiskelijoiden perheenjäsenten osalta ulkomaalaislain säännökset soveltuvat paremmin perhesidehakemuksiin, koska ne sisältävät nimenomaisesti perhesidehakemuksiin tarkoitettuja epäämisperusteita. Näiden seikkojen vuoksi Maahanmuuttovirasto voisi nykyistä selkeämmin arvioida maahantulosäännösten kiertämistä ja puuttua tehokkaammin tilanteeseen, jossa hakija on esimerkiksi antanut virheellistä tietoa tai esittänyt väärennettyjä asiakirjoja. Samoin Maahanmuuttovirasto voisi lainmuutoksen myötä nykyistä tehokkaammin havaita ja puuttua erilaisiin väärinkäytöksiin sekä arvioida, joutuisiko hakija haavoittuvaan asemaan Suomessa, ja tarvittaessa jättää oleskelulupa myöntämättä sen vuoksi. Todennäköistä on, että kielteisten päätösten määrä toisen asteen opiskelijoiden ja kaikkien opiskelijoiden perheenjäsenten lupahakemuksiin kasvaisi, mutta määriä ei voida arvioida.

Vaikka kielteisen päätöksen tekeminen vaatii myönteiseen päätökseen verrattuna enemmän työtä ja käsittelyaikaa, vaikutus työmäärään on arvioitavissa silti maltilliseksi, sillä Maahanmuuttovirastossa on olemassa soveltamisohje ulkomaalaislain epäämissäännösten soveltamisesta, mikä vähentää soveltamiseen liittyvää hallinnollista työtä. Opiskelijoiden perheenjäsenten hakemusten käsittelyn työmäärän lisääntymisen osalta voidaan arvioida, että käsittely myös sujuvoituisi, koska epäämisperusteet olisivat samat kuin muidenkin perhesidehakemusten käsittelyssä.

Ehdotettu ulkomaalaislain soveltaminen selkeyttäisi myös opiskelijan ja opiskelijan perheenjäsenen oleskeluluvan peruuttamisharkintaa Maahanmuuttovirastossa tilanteessa, joissa Suomeen oleskeluluvan saanut opiskelija muuttaa pois maasta. Nykytilanteessa oleskelulupa peruutetaan tällaisessa tapauksessa joko sen vuoksi, ettei opiskelijalla ole enää opiskeluoikeutta tai on arvioitu, etteivät hänen opintonsa etene riittävästi. Se, että opiskelija on muuttanut pois maasta, ei kuitenkaan ole itse ollut peruste oleskeluluvan peruuttamiselle. Ehdotetun muutoksen jälkeen oleskeluluvan peruuttamisen arviointi on suoraviivaisempaa kuvatus tapauksessa.

Perheenyhdistämistä koskevan asumisaikaedellytyksen vaikutukset

Opiskelijan perheenjäsenille säädettävällä yhden vuoden odotusajalla olisi vaikutuksia maahanmuuton hallintaan. Perheenyhdistämisen odotusajan arvioidaan vähentävän tilapäisesti uusien perhesidehakemusten määrää erityisesti siirtymävaiheessa, ja tämän vaikutukset näkyisivät sekä Maahanmuuttoviraston että Suomen edustustojen työssä siten, että opiskelijoiden perheenjäsenten hakemusten aiemmin vahvasti sesonkisisdonnainen ruuhka tasaantuisi. Odotusajan myötä opiskelijan ja tämän perheenjäsenen hakemuksia ei enää myöskään käsiteltäisi yhdessä, mikä aiheuttaa työn organisointiin muutoksia Maahanmuuttovirastossa.

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskevalla muutoksella ei ole tunnistettu suoraan edustustojen työmäärää vähentäviä vaikutuksia. Perheenjäsenten hakemusmäärät voisivat vähentyä myös pidemmällä aikavälillä, jos esimerkiksi perheellisten opiskelijoiden määrät kokonaisuudessaan vähenisivät. Edustustojen operatiivisiin ydintoimintoihin asumisaikaedellytyksen säätämällä ei olisi kuitenkaan vaikutuksia. Edustustojen tulisi jatkossakin allokoida resurssinsa siten, että kaikki edustustoille kuuluvat lakisääteiset tehtävät voidaan hoitaa asianmukaisesti oleskelulupatehtävien lisäksi.

Maahanmuuttoviraston lupaprosessin kannalta opiskelijan perheenjäsenille säädettävä odotusaika muodostaisi uuden oleskeluluvan myöntämisen edellytyksen, jonka täyttyminen arvioitaisiin perheenjäsenen oleskelulupahakemuksen käsittelyssä. On vaikeaa arvioida, kuinka moni

opiskelijan perheenjäsen hakisi oleskelulupaa ja pyytäisi odotusajasta poikkeamista henkilökohtaisiin perusteisiin vedoten. On kuitenkin odotettavissa, että tällaisia hakemuksia tehtäisiin, koska hakija ei pysty etukäteen luotettavasti arvioimaan, onko hänen tilanteessaan poikkeamiselle riittävän painavat perusteet olemassa.

Perheenyhdistämisen odotusajasta poikkeamisen perusteiden selvittäminen ja niihin liittyvä harkinta edellyttäisivät enemmän resursseja kuin tilanteet, joissa luvan myöntämisen edellytykset selvästi täyttyvät tai jäävät täyttymättä. Tämän vuoksi voidaan arvioida, että poikkeamisharkinta lisäisi ainakin jonkin verran Maahanmuuttoviraston työmäärää nykyiseen verrattuna. Lisäksi virasto joutuisi todennäköisesti tekemään kielteisiä päätöksiä tapauksissa, joissa hakemus on jätetty ennen odotusajan täyttymistä eikä poikkeamiselle ole esitetty riittäviä perusteita. Edustustojen ja Maahanmuuttoviraston tulisi pyrkiä viestimään muutoksesta selkeästi ja tehokkaasti asiakkaille, jotta turhia hakemuksia ei tehtäisi. Viestinnässä tulisi selvittää asiakkaalle, että hänen tulisi esittää perheenkokoajan osalta näyttöä maassa oleskelun kestosta.

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskeva muutos voisi lisäksi helpottaa perheenjäsenen toimeentuloedellytyksen täyttymisen arviointia, kun perheenkokoaja ehtisi olla Suomessa vähintään vuoden ajan ja hänen varansa olisivat todennäköisemmin suomalaisella pankkitilillä, jonka rahaliikenne voitaisiin luotettavasti todentaa.

Toimeentulotasoon liittyvät vaikutukset

Ehdotetun asetuksen mukainen toimeentulotason tarkistaminen aiheuttaisi Maahanmuuttovirastossa vähäistä lisätyötä. Nykytilanteessa toimeentuloedellytyksen suuntaa-antava taso määritetään Maahanmuuttoviraston ohjeessa, ja siihen tehdään indeksikorotukset tarvittaessa. Maahanmuuttovirasto on päättänyt itse, milloin suuntaa-antavan toimeentulotason korottaminen on ollut perusteltua.

Ehdotetun sääntelyn myötä toimeentulotasosta ja tason tarkistamisesta määrääjain säädettäisiin laissa ja asetuksessa. Toimeentulotaso tarkistettaisiin kolmen vuoden välein, jos muutos olisi aiempaan tasoon verrattuna vähintään viisi prosenttia. Tarkistusten yhteydessä Maahanmuuttoviraston olisi päivitettävä muutokset verkkosivuille, ohjeisiin, automaatioon ja päätöspohjiin sekä tiedotettava asiasta asiakkaille.

Kielitaitoedellytyksen vaikutukset

Kielitaitoedellytys vaikuttaisi opiskelijoiden oleskelulupahakemusten käsittelyyn Maahanmuuttovirastossa siten, että hakemuksia arvioitaisiin uutena oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä aiempien edellytysten rinnalla. Uusi arvioitava edellytys sellaisenaan lisäisi käsittelytyötä. Puutteellinen kielitaito voidaan kuitenkin jo nykyisin ottaa huomioon opiskelijoiden oleskelulupakäsittelyssä silloin, kun hakemukseen tehdään kielteinen päätös maahantulosaännösten kiertämisen perusteella, ja kielitaidon puutteellisuus on osa kokonaisarviota, jonka perusteella hakijan katsotaan kiertäneen maahantulosaännöksiä.

Lainmuutoksen myötä kielitaidosta tulisi hakijaa koskeva itsenäinen edellytys, jonka on nimenomaisesti täyttyttävä. Tämä selkeyttäisi Maahanmuuttoviraston arviointia, sillä puutteelliseen kielitaitoon perustuvat kielteiset päätökset voitaisiin jatkossa perustella suoraan edellytyksen täyttymättömyydellä. Kielitaidon lisääminen erilliseksi luvan myöntämisedellytykseksi voisi todennäköisesti johtaa siihen, että kielteisiä päätöksiä tehtäisiin nykyistä useammin hakemuksiin, joissa nykyisin päädytään myönteiseen päätökseen havaitusta heikosta kielitaidosta huolimatta. Kielteisen päätöksen tekemiseen kuluva aika on moninkertainen verrattuna myönteiseen päätökseen. Ottaen kuitenkin huomioon, että kielitaitoedellytyksen lisääminen vaikuttaisi

arviolta melko pieneen hakemusjoukkoon, työmäärän lisäyksen voidaan arvioida olevan maltillinen.

Maahanmuuttovirasto ei arvioisi kielitaitoa laajasti, vaan arvio perustuisi lähtökohtaisesti hakijan toimittamaan kirjalliseen selvitykseen. Kielitaitoedellytyksen arviointiin ja päätöksentekoon sovellettaisiin tutkija- ja opiskelijalain yleisiä menettelysäännöksiä. Jos oleskelulupahakemuksessa esitetyt tiedot tai asiakirjat olisivat puutteelliset, Maahanmuuttoviraston olisi ilmoitettava hakijalle, mitä lisätietoja vaaditaan, ja asetettava niiden toimittamiselle kohtuullinen määräaika.

Ehdotettavalla kielitaitoedellytyksellä olisi vaikutuksia opiskelijoiden oleskelulupahakemusten käsittelyn lisäksi oleskelulupien peruuttamiseen. Jos kielitaidosta säädettäisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä, opiskelijan oleskeluluvan peruuttamisharkinta sujuvoituisi tilanteissa, joissa opiskelijan kielitaito on selvästi puutteellinen, koska oleskeluluvan peruuttaminen perustuisi tällöin kielitaitoedellytykseen, eikä peruuttamiseen vaadittaisi enää riittämättömän kielitaidon lisäksi muita perusteita.

Käytännössä riittävän kielitaidon puuttumiseen kiinnitettäisiin huomiota edustustossa tai se huomattaisiin rajatarkastuksen yhteydessä taikka tulisi tietoon oppilaitokselta saatavalla tiedolla. Arvioinnin hakijan kielitaidosta olisi siten tehnyt joko viranomainen tai oppilaitos. Kielitaidon riittävyttä ei olisi enää todennäköisesti arvioitava peruuttamisharkinnassa, eikä sen voi siksi arvioida juurikaan vaikuttavan Maahanmuuttoviraston työmäärään. Sen sijaan peruuttamisharkintojen määrä saattaa kasvaa nykyisestä, koska riittävän kielitaidon puutetta voitaisiin arvioida itsenäisesti oleskeluluvan peruuttamisperusteena.

Kun kolmannen maan kansalainen opiskelija saapuu Suomeen, hän ylittää Schengen-ulkorajan joko Suomessa tai muualla Schengen-alueella. Jos hän saapuu suoraan Suomeen, hänet tarkastetaan rajalla, jossa Rajavartiolaitos varmistaa oleskeluluvan eli maahantulon perusteen ja maahantulon edellytykset. Yli 60 % opiskelijoista kuitenkin saapuu Suomeen sisärajojen kautta, jolloin rajatarkastusta ei tehdä.

Rajatarkastuksessa voidaan kiinnittää huomioita muiden maahantuloon liittyvien seikkojen ohella myös ulkomaalaisen kielitaitoon suhteessa myönnetyn oleskeluluvan tarkoitukseen. Nykytilanteessa kielitaito ei ole kuitenkaan itsenäinen maahantulon edellytys, eikä ulkorajalla voida tehdä yksinomaan riittämättömään kielitaitoon perustuvaa käännättämisspätöstä. Aiemmat kielitaitoon perustuneet käännättämisspäätökset on kumottu hallinto-oikeudessa, koska oleskeluluvan edellytykset ovat täyttyneet, eikä kielitaitoedellytyksestä säädetä laissa, jolloin puutuva kielitaito ei ole ollut lainmukainen peruste käännättämiselle.

Tilanne muuttuisi lainmuutoksen myötä, jos riittävä kielitaito säädettäisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi. Rajalla kuitenkin puututtaisiin vain räikeimpiin ja ilmiselviin tapauksiin. Lisäksi hallituksen esityksen HE 51/2026 vp mukaisesti maahantulon estäminen tapahtuisi jatkossa Schengenin rajasäännösten mukaisella epäämispäätöksellä. Rajavartiolaitos voisi tällöin tehdä Maahanmuuttovirastolle esityksen oleskeluluvan peruuttamisesta ja ottaa oleskeluluvan tilapäisesti haltuunsa.

4.2.6 Vaikutukset Ahvenanmaan itsehallintoon

Itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 2 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat oikeutta oleskella maassa. Ahvenanmaalla on ammattikorkeakoulu ja kaksi toisen asteen oppilaitosta. Esityksen vaikutukset ovat samat Ahvenanmaalla kuin mantte-

4.2.7 Vaikutukset sosiaaliturvaetuuksiin

Kun henkilö hakee Kansaneläkelaitokselta etuutta, selvitetään, onko hänellä oikeus kyseiseen etuuteen joko Suomessa työskentelyn tai asumisen perusteella. Opiskelija voidaan katsoa asumisen perusteella oikeutetuksi asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin maahanmuutosta lähtien, jos hänellä on jatkuvaan tai pysyvään oleskeluun oikeuttava lupa ja etuuden saamisen muut edellytykset täyttyvät. Myös opiskelijalla, jolla on vähintään yhden vuoden tilapäiseen oleskeluun oikeuttava lupa ja lisäksi tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan, voi tulla oikeus asumisperusteisiin etuuksiin. Opiskelijoiden oikeutta sosiaaliturvaetuuksiin on kuitenkin rajattu, eikä heillä ole oikeutta esimerkiksi yleiseen asumistukeen eikä äitiysavustukseen. Etuusrajoitus ei kuitenkaan koske Suomessa asuvaksi katsottavaa opiskelijan perheenjäsentä, jolla on oikeus etuuslainsäädännön edellytysten täyttyessä edellä mainittuihin etuuksiin.

Etuuden ratkaisun yhteydessä järjestelmään tallennetaan maahanmuuton peruste, joka voi olla mm. ”Opiskelija” tai ”Perheenjäsen”. Nimenomaista maahanmuuton perustetta ”Opiskelijan perheenjäsen” ei ole. Tässä kohdassa annetut arviot perustuvat ”Opiskelija” ja ”Perheenjäsen” maahanmuuton perustella järjestelmään vietyjen henkilöiden tietojen yhdistämiseen.

Muuttoperusteella ”Opiskelija” on viime vuosina rekisteröity vuosittain noin 7 500 alkanutta etuus-oikeusjaksoa. Vertailun vuoksi Maahanmuuttoviraston tilastoissa ensimmäisiin oleskelulupahakemuksiin annetut myönteiset päätökset ovat olleet noin 12 500 vuodessa.¹⁶ Suoraviivaisella lukumäärävertailulla edellä kuvatulla yhdistetyllä tunnistettujen henkilöiden määrä on siis noin 60 prosenttia Maahanmuuttoviraston tilastoissa näkyvästä määrästä. Lukumäärien eroavaisuutta selittänee se, että kaikki Suomeen opiskelemaan tulevat eivät hae mitään sosiaaliturvaetua, jolloin he eivät myöskään näy Kansaneläkelaitoksen tilastoissa.

Muuttoperusteella ”Perheenjäsen” on vuosittain ratkaistu yli 20 000 henkilön oikeus etuuksiin Suomessa. Määrä vastaa vuositason Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaista perheenjäsenille myönnettyjen oleskelulupien määrää. Vaikka Kansaneläkelaitoksen ”Perheenjäsen” -muuttoryhmä sisältää myös esimerkiksi työntekijän perheenjäsenet, kokonaisryhmän vertailu kuitenkin osoittaa Kansaneläkelaitoksen ja Maahanmuuttoviraston rekistereiden lukumäärien määrällisen yhtenevyyden.

Yhdistämällä henkilötasolla väestötietojärjestelmän tietoja hyväksi käyttäen Kansaneläkelaitoksen rekisterin ”Opiskelija” ja ”Perheenjäsen” muuttoperusteet, voidaan muodostaa ”Opiskelijan perheenjäsen” -ryhmä, jonka kooksi saadaan vuositason noin 4 600 henkilöä.

Esityksen mukaisen opiskelijan perheenjäsenen oleskeluluvan hakemista koskevan odotusajan vaikutusta arvioidaan tässä yhteydessä tarkastelemalla tunnistetun ryhmän etuuksien käyttöä ensimmäisen vuoden aikana siitä hetkestä lukien, kun hänen ns. päähenkilönsä ”Opiskelija” on katsottu Suomessa asuvaksi AspSotuL:n mukaisesti. Arviossa ei ole huomioitu mahdollisia käyttäytymisvaikutuksia, vaan tarkastelu perustuu toteutuneeseen etuuksien käyttöön. Keskeisimmät Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet tässä ryhmässä ovat:

- työttömyysturva (työmarkkinatuki, 1.5.2026 lukien yleistuki), jossa keskimäärin 550 henkilöä kuukaudessa, bruttoetusmeno noin 6,8 miljoonaa euroa vuodessa
- yleinen asumistuki, jossa on noin 500 ruokakuntaa kuukaudessa, ja etuusmeno noin 1,7 miljoonaa euroa vuodessa

¹⁶ Maahanmuuton tilannekuva Suomessa: [Maahanmuutto Suomeen 1/2026](#)

- lapsilisä, jossa etuutta saa keskimäärin 1 650 lasta kuukaudessa, menot noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa

Yhteensä näistä kertyy noin 11 miljoonan euron vuositasen etuusmenot. Arviolta tuon verran etuusmenoja säästyisi ensimmäisenä vuotena, kun perheenyhdistämistä ei tapahtuisi, mutta sen jälkeen etuusmenoja alkaisi kertyä perheenyhdistämisen odotusajan kulumisen jälkeen. Muiden tarkasteltujen etuuksien, jotka ovat perustoimeentulotuki, kotihoidontuki, vanhempainpäiväraha, sairauspäiväraha, opintoraha ja vammaisetuudet, käyttö on hyvin vähäistä, eikä niillä ole merkittävää vaikutusta kokonaisuuteen.

Opiskelijan perheenjäsen -ryhmän kokoon liittyy jonkin verran epävarmuutta. Arviossa ei myöskään ole otettu kantaa siihen, miten opiskelijan perheenjäsenen oleskelulupaan liittyvästä odotusajasta säätäminen vaikuttaisi Suomeen jatkossa tulevien opiskelijoiden ja erityisesti heidän perheenjäsentensä määrän kehittymiseen tai kyseisen ryhmän sosiaaliturvaetuuksien käyttöön.

4.2.8 Vaikutukset kotoutumiseen

Ehdotettu vuoden odotusaika perhesiteeseen perustuvan oleskeluluvan hakemuksen jättämiseen sekä keskimääräinen perheenjäsenen oleskeluluvan käsittelyaika merkitsevät sitä, että uutena opiskelijana maahan saapuva perheellinen kolmannen maan kansalainen joutuisi viettämään opintojensa alussa mahdollisesti noin puolitoista vuotta erossa puolisoistaan ja/tai lapsistaan. Maahanmuuttovirasto arvioi, että vuoden 2025 käsittelyaikatietojen perusteella opiskelijan perheenjäsenen ensimmäisen oleskeluluvan käsittelyaika olisi noin 4,5 kuukautta, jos hakemukseen ei tarvita lisäselvityksiä.

Kotoutumisen näkökulmasta voidaan tarkastella perheenyhdistämisen odotusajan pidentämisen mahdollisia vaikutuksia itse opiskelijan oleskeluluvalla maahan muuttaneeseen. Yleisenä näemyksenä tutkimuskirjallisuudessa on, että erossa ydinperheestä olemisella on haitallisia vaikutuksia erityisesti suojelun tarpeen vuoksi maahan muuttaneiden ja alaikäisenä suojelun tarpeen vuoksi ilman huoltajaa tulleiden hyvinvointiin ja mielenterveyteen.¹⁷ Puolisosta ja lapsista erossa olemisen hyvinvointi- tai kotoutumisvaikutuksista perheellistyneisiin kansainvälisiin opiskelijoihin ei löydy tutkimustietoa. Valtaosa kansainvälisistä korkeakouluopiskelijoista on naimattomia nuoria aikuisia, joskin Suomeen suuntautuneessa opiskelijamuutossa kolmasista maista perheellisten ja hiukan vanhempien opiskelijoiden osuus on kasvanut.¹⁸

Opiskelijaksi Suomeen jatkossa hakeutuva perheellinen henkilö joutuisi jo opiskelupaikkaa hakiessaan punnitsemaan perheestä erossa olon mahdollisia vaikutuksia omaan ja perheensä hyvinvointiin ja jaksamiseen sekä valmistautumaan tilanteeseen. Muutoksella ei oleteta olevan merkittäviä tai ainakaan kansainvälistä suojelua saaviin vertautuvia heikentäviä vaikutuksia opiskelijoiden kotoutumiseen. Tämä johtuu siitä, että erossa perheestä opiskelu olisi määräaikaista ja opiskelijan maahanmuutto perustuisi omaan harkintaan ja valintaan. Lisäksi mahdollisuudet tavata perheenjäseniä lyhyempien vierailuiden puitteissa ovat opiskelijoilla lähtökohtaisesti kansainvälistä suojelua saavia paremmat.

¹⁷ Esimerkiksi Eggebø H & Brekke J-P 2018. Family Migration and Integration: A Literature Review. NF-report: 4/2018, Nordlandsforskning.

¹⁸ Työ- ja elinkeinoministeriö 2025. [Selvitys työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuudesta: Työryhmän loppuraportti.](#)

4.2.9 Vaikutukset kotoutumispalveluiden järjestämiseen

Kansainvälisten opiskelijoiden puolisona maahan tulleet voivat ilmoittautua työttömiksi työnhakijoiksi ja päätyä siten kotoutumisen alkuvaiheen palveluihin. He voivat hakeutua osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin kunnassa, jos he ovat työvoiman ulkopuolella esimerkiksi hoitamassa lapsia kotona. Ehdotettu opiskelijan perheenyhdistämisen odotusaika voisi heijastua kotoutumispalveluiden kysyntään ja siten palveluiden järjestämiseen ja kustannuksiin. Kotoutumispalveluissa olevien asiakkaiden oleskeluluvan perustetta ei voida suoraan havainnoida KEHA-keskuksen ylläpitämistä asiakastietojärjestelmistä. Opiskelijoiden puolisoiden osuutta kotoutumispalveluiden asiakkaista voidaan kuitenkin haarukoida välillisin menetelmin.

Vuonna 2024 ensimmäisen kotoutumissuunnitelman saaneista työllisyyspalveluiden asiakkaista noin 60 % (11 592) oli muiden kuin pakolaisille tyypillisten lähtömaiden tai Ukrainan kansalaisia. Luvussa eivät ole mukana työvoiman ulkopuolella olevat kotoutuja-asiakkaat, joille on voitu tehdä kotoutumissuunnitelma kunnan palveluissa. Työvoimakoulutuksena järjestetyssä kotoutumiskoulutuksessa vuonna 2024 olleista työvoimapaikoiden asiakkaista 73 % (13 417) oli muiden kuin pakolaisille tyypillisten maiden tai Ukrainan kansalaisia.

Muista kuin kansainvälisen tai tilapäisen suojelun vuoksi maahan muuttaneille tyypillisistä maista peräisin olevissa kotoutumissuunnitelman saaneissa on Suomen kansalaisten ulkomalaisia puolisoita, työ- ja opiskeluperäisten maahanmuuttajien puolisoita, EU-maista muuttaneita ja jonkin verran kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneita tai maahanmuuttajia, jotka ovat päätyneet työttömiksi työnhakijoiksi ennen kuin kolme vuotta on kulunut heidän ensimmäisestä, työn tai opiskelun perusteella myönnetystä oleskeluluvastaan tai -kortistaan. Yleisimmin kyseisessä ryhmässä on perhesiteen perusteella maahan tulleet, kuten työ- ja opiskeluperusteisten maahanmuuttajien sekä Suomen kansalaisten puolisoita. Puolisolle perhesiteen perusteella myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien saajien kansalaisuuksien perusteella voidaan arvioida kansainvälisten opiskelijoiden puolisoiden osuutta niiden joukossa, joille on tehty ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tai jotka osallistuvat työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen. Tarkastelemalla oleskelulupatilastoja ja tietoja kotoutuja-asiakkaista päästään arvioimaan, mikä vaikutus asiakasmääriin ehdotetulla odotusajalla olisi kotoutumispalveluiden kysyntään.

Taulukko 7. Puolisolle perhesiteen perusteella myönnettyt ensimmäiset oleskeluluvat vuosina 2020–2025.

	Perhesiteen perusteella myönnettyt ensimmäiset oleskeluluvat yhteensä ¹⁹	joista muulle kuin kv-suojelua saavalle tai Suomen kansalaisen puolisolalle perhesiteen perusteella	joista opiskelijan puolisolalle perhesiteen perusteella myönnettyt ensimmäiset oleskeluluvat ²¹
--	---	---	--

¹⁹ Maahanmuuttovirasto, tilastot 2026, <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/21205/59/1?end=669>

²¹ [Selvitys työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista: Työryhmän lopuraportti](#); vuoden 2025 tieto koskee ajanjaksoa 1.1.–14.9.

		myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat ²⁰	
2020	4 239	1 683	162
2021	4 641	2 590	379
2022	7 887	4 933	1 290
2023	10 102	7 119	3 095
2024	9 081	6 545	3 269
2025	9 668	7 456	4 089

Yleisimmät muulle puolisolalle kuin kansainvälistäsuojelua tai tilapäistä suojelua saavan puolisolalle tai Suomen kansalaisen puolisolalle myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien kansalaisuudet olivat vuosina 2024 ja 2025 Filippiinit, Sri Lanka, Intia, Nepal, Venäjä, Bangladesh, Pakistan, Kiina, Vietnam, Nigeria, Iran, Turkki ja Kosovo.²²

Edellä mainittujen maiden kansalaisia oli ensimmäisen kotoutumissuunnitelman saajissa vuonna 2024 yhteensä 7 287.²³ Vuonna 2025 heitä oli lähes sama määrä. Vuonna 2024 kaikista ensimmäisen perhesiteeseen perustuvan puolison oleskeluluvan saajista 36 % oli kansainvälisten opiskelijoiden puolisoita, ja vuonna 2025 noin 42 %. Opiskelijoiden puolisoitten osuuden kasvu perhesiteen perusteella tulleista vuonna 2025 selittyy sillä, että erityisesti työperusteinen maahanmuutto ja siten myös heidän puolisoitensa maahanmuutto väheni.

Voitaneen olettaa, että perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneiden yleisimmissä kansalaisuusryhmissä olisi vähintään kolmannes ja enintään runsaat puolet (36–57 %) kansainvälisten opiskelijoiden puolisoita. Jos oletetaan, että tämä sama osuus kyseisten kansalaisuuksien kotoutumisen alkuvaiheen palveluissa aloittajista on kansainvälisten opiskelijoiden puolisoita, vuosien 2024–2025 kotoutuja-asiakkaiden volyymeissa tämä merkitsisi noin 2 623–4 154 asiakasta vuodessa. Ensimmäisiä kotoutumissuunnitelmia tehtiin vuonna 2024 yhteensä 19 629 asiakkaalle. Siten kansainvälisten opiskelijoiden puolisoiksi oletettuja kaikista ensimmäisen kotoutumissuunnitelman saajista olisi 13–21 %. Päättellään, että ehdotettu opiskelijoiden puolisoitten perheen yhdistämisen odotusaika voisi vähentää kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden kysyntää muutoksen voimaantulon jälkeen aluksi noin viidenneksellä eli arviolta noin 2 000–4 000 asiakkaalla voimaantulovuonna ja noin 1 000–2 000 asiakkaalla seuraavana vuonna.

Koska kansainvälisten opiskelijoiden puoliset muodostavat merkittävän osan kotoutumispalveluihin tällä hetkellä ohjautuvista työttömistä työnhakijoista, opiskelijan perheen yhdistämiseen ehdotetun odotusajan käyttöönotto merkitsisi näiden asiakkaiden määrän vähentymistä noin 1–1,5 vuoden ajaksi (vuoden odotusaika perhesiteen perusteella haetun oleskeluluvan hakemiseen sekä hakemuksen arvioitu käsittelyaika). Oletettavasti määrät nousisivat uudelleen noin 1,5–

²⁰ Maahanmuuttovirasto, tilastot 2026, <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/21205/59/1?start=648&end=659>

²² Migri, tilastot 2026 <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/21205/59/1?start=648&end=659>; maat, joiden kansalaisia yli 500 tässä oleskelulupakategoriassa.

²³ Kosovon kansalaiset puuttuvat luvusta, koska heitä ei ole eritelty KEHA-keskuksen tietokannassa.

2 vuoden viiveellä, mikäli perheellisten opiskelijamuutto pysyisi korkeana ehdotetuista muutoksista huolimatta.

Kotoutuja-asiakkaiden määrän tilapäinen väheneminen voisi lyhentää odotusaikoja kotoutumiskoulutukseen kuntien työllisyyspalveluissa ja tilapäisesti vähentää jonkin verran kuntien kuluja. Koska kotoutumiskoulutuksia hankitaan usein pidempiaikaisiin sopimuksiin perustuvina ostopalveluina, ei asiakasmäärien lyhytaikaiseen vähenemiseen ole välttämättä mahdollista reagoida nopeasti vähentämällä koulutuksia ja siten kuluja. Maahanmuuttajien ja kotoutujien määrät vaihtelevat joka tapauksessa globaalien muuttovirtojen ja kansainvälisen poliittisen tilanteen mukaan sekä talouskehityksen seurauksena, joten sopeutuminen vaihteleviin kotoutuja-asiakkaiden määriin on kunnille ja kuntien työvoimaviranomaisille tavanomaista. Ehdotettu opiskelijoiden perheenyhdistämisen odotusaika vaikuttaa todennäköisesti havaittavasti, muttei radikaalisti kotoutumispalveluiden kysyntään kunnissa. Ehdotettu muutos voisi tuoda jonkin verran tilapäisiä säästöjä ja lyhentää kotoutuja-asiakkaiden odotusaikoja koulutukseen.

Kotoutumisen alkuvaiheen palveluita tarvitsevien työttömien työnhakijoiden määrän palautuminen tilapäisen vähenemisen jälkeen riippuu siitä, vaikuttaisiko ehdotettu odotusaika perheellisten opiskelijoiden hakeutumiseen Suomeen. Jos perheellisten henkilöiden hakeutuminen Suomeen opiskelijaksi vähenisi, vähenisi kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden kysyntä tältä osin jonkin verran pysyvämmin.

4.2.10 Vaikutukset tiedonhallintaan

Lainmuutoksen tavoitetilä on säätää opiskelijan oleskelulupaan liittyvistä uusista edellytyksistä. Uusien edellytysten täyttymisen arviointi edellyttää lisätietojen keräämistä hakijoilta. Tämä edellyttää muutoksia Enter Finland -palvelussa käytössä olevaan opiskelijoiden sähköiseen hakemuslomakkeeseen sekä vastaavasti muutoksia UMA-järjestelmään, jotta tiedot voidaan tallentaa tietokantaan vireillepanon yhteydessä ja hyödyntää käsittelyssä. Lisäksi UMA-järjestelmän tietosisältöjä on kehitettävä automaattisen käsittelyn mahdollistamiseksi.

Uusien edellytysten edellyttämä tietojärjestelmäkehitys tehdään osana Maahanmuuttovirastossa käynnissä olevaa järjestelmäarkkitehtuurin ylläpitoa ja kehitystä. Arkkitehtuuria päivitetään säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa tietoturva sekä järjestelmän toimintavarmuus muuttuvissa tarpeissa. Lainsäädäntömuutoksesta johtuvat muutokset UMA-järjestelmään toteutetaan vaiheittain ja limittyen arkkitehtuuriuudistukseen liittyvien muutosten kanssa. Näin varmistetaan, että uudistettua opiskelijoiden sähköistä hakemuslomaketta voidaan hyödyntää tehokkaasti ja se tukee uudistuvia käsittelytyökaluja. Arkkitehtuuriuudistuksen myötä tietorakenteiltaan uudistetun sähköisen lomakkeen muokkaaminen ja jatkokehitys tulee olemaan nykyistä kevyempää. Lomakkeiden tietorakenteen uudistamisen yhteydessä on tarpeellista uudistaa myös UMA-järjestelmän toiminnallisuudet, jotka liittyvät asian vireillepanoon sekä automaatioon käsittelyyn.

Opiskelijoiden oleskelulupien käsittely on pitkälle automatisoitu. Avustavalla automaatiolla on merkittävä vaikutus viranomaistoiminnan tehokkuuteen ja kustannuksiin opiskeluperusteisessa lupaprosessissa. Opiskelijoiden oleskelulupa-asioiden nykyinen automaatio käytännössä lakaisi, jos avustavan automaation hyödyntämiä tietorakenteita ei uudistettaisi yhtä aikaa muun järjestelmäkehityksen kanssa. Jos opiskelijoiden oleskelulupien automaatioaste laskisi merkittävästi, avustava automaatio ei enää toimisi opiskelijoiden oleskeluluissa. Tästä syntyisi merkittäviä lisäkustannuksia, koska työ siirtyisi kokonaan manuaaliseksi. Jos myöskään lainmuutokseen suoraan liittyvää järjestelmäkehitystä ei tehtäisi, syntyisi merkittäviä lisäkustannuksia

manuaalisesta työstä, kun esimerkiksi uusien edellytysten selvittämiseen vaadittavat tiedot jouduttaisiin kysymään hakijoilta erillisillä selvityspyynnöillä.

Maahanmuuttovirasto on arvioinut, että käytettävissä oleva kehityskapasiteetti huomioiden tietojärjestelmämuutokset saadaan valmiiksi vuoden 2027 kolmannella kvartaalilla.

Tietojärjestelmiin tehtävien muutosten taloudelliset vaikutukset on tuotu esiin luvussa 4.2.1.2.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esitys pohjautuu haavoittuvuusselvitykseen, jossa on arvioitu opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentuloon, lupajärjestelmän väärinkäyttöön ja mahdollisiin turvallisuusuuhkiin liittyvät haasteet ja lainsäädäntömuutostarpeet, jotta voidaan ehkäistä hyväksikäyttöä, ihmiskauppaa, haavoittuvaan asemaan joutumista (mm. toimeentulon haasteet) ja väärinkäytöksiä ja mahdollisia turvallisuusuuhkia. Selvityksen pohjalta on valittu tässä hetkessä tarkoituksenmukaisimmat ja kustannustehokkaimmat lainmuutostarpeet, jotka esitetään toteutettavan tällä esityksellä.

Selvityksessä pohdittiin sulkutilin käyttöönottoa, koska opiskelijoilla ei aina todellisuudessa vaikuta olevan riittäviä rahavaroja käytössään toimeentuloaan varten. Sulkutilin ideana olisi, että opiskelija pysyisi nostamaan sieltä tietyn summan esimerkiksi kuukausittain. Sulkutili ei kuitenkaan poistaisi haastetta varojen alkuperän selvittämisestä, vaan siirtäisi sen maahanmuuttoviranomaisilta pankeille. Sulkutilin käyttöönotto edellyttäisi pankkilainsäädäntöön muutoksia, palvelu voisi muodostua rajatusta kysynnästä johtuen kalliiksi ja pankin tulisi tunnistaa opiskelija henkilökohtaisesti pankin konttorissa hänen passistaan. Opiskelijoilla olisi hyvin todennäköisesti haasteita saada varoja talletettua tileilleen, koska pankeilla on velvollisuus selvittää varojen alkuperä rahanpesun estämiseksi. Lisäksi asiaan liittyy de-risking ilmiö, jossa pankit haluavat hallita riskejä rajoittamalla asiakassuhteita korkean riskin asiakkaiden tai asiakasryhmien kanssa, jotta vältetään rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen ja muihin talousrikoksiin liittyvät riskit. Järjestelmä olisi mahdollisesti helpompi rakentaa, jos oleskeluluvan hakijat olisivat jo Suomessa, esimerkiksi niin, että maahan voisi saapua pitkäaikaisen viisumin (D) turvin ja oleskelulupaa hakea vasta Suomessa. Tämä olisi kuitenkin huomattavan suuri järjestelmämuutos, jonka hyötyjä ja haittoja olisi arvioitava paljon laajemmin kuin sulkutilin käyttöönoton näkökulmasta.

Muina opiskeluväylän käytön kannustimiin vaikuttavina ratkaisuvina selvityksessä esitettiin opiskelijan luvan keston lyhentämistä, korkeakoulututkinto-opiskelijan luvan lajin muuttaminen jatkuvasta tilapäiseksi ja opiskelijan työnteko-oikeuden rajoittamista, mutta näiden osalta ei esitetä lainmuutoksia.

Oleskeluluvan keston lyhentäminen ei takaisi sitä, että toimeentuloa varten varatut varat todellisuudessa ovat hakijan käytössä, vaan olisi edelleen mahdollista, että varat vain käyvät tilillä tilapäisesti lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä, vaikka maassa jo oleskelevalla opiskelijalla voisi olla käytössä suomalaisen pankin pankkitili. Maahanmuuttoviraston resursseja tulisi todennäköisesti vahvistaa, jos sen käsiteltäväksi tulisi vuosittain kymmeniä tuhansia jatkolupahakemuksia, jolloin myös käsittelyajat venyisivät yli puolen vuoden mittaisiksi tai vaihtoehtoisesti jatkolupien käsittelyä pitäisi resursoida uudella budjettirahoituksella. Hakijat oleskelisivat edelleen maassa jatkolupien käsittelyn ajan, jolloin toimeentulo-ongelmat ja niiden lieveilmiöt eivät vähenisi.

Korkeakouluopiskelijan ja perheenjäsenen luvan lajin muutos jatkuvasta tilapäiseksi merkitsisi palaamista tilanteeseen ennen vuoden 2021 lainmuutoksia ja vaikuttaisi myös Suomeen tulon kannustimiin. Luvan lajin muuttaminen tilapäiseen (B) aiheuttaisi opiskelijoilla ja heidän perheenjäsenillään huomattavan viiveen pysyvän oleskeluluvan asumisaikaedellytyksen täyttymiseen, koska siihen lasketaan vain jatkuvalla oleskeluluvalla (A) oleskelu. Lisäksi asumisaikaedellytys pidentyisi neljästä kuuteen vuoteen, koska pysyvän luvan saamiseksi tulee olla nimenomaan jatkuvan (A) oleskeluluvan perusteet, eikä esimerkiksi työnhakulupa enää kelpaisi luvan perusteeksi, koska sen laji on sama kuin opiskelijan oleskeluluvan. Jos opiskelijan luvan laji muuttuisi, saisivat myös perheenjäsenet tilapäisen oleskeluluvan, koska perheenjäsenen luvan laji seuraa päähakijan lupaa. Näin ollen luvan lajin muutos saattaisi vähentää kannustinta tulla maahan yhdessä perheen kanssa. Perheenjäsenten määrien nousu oleskeluluvan hakijoina ei itessään ole ollut ongelma. Perheen kanssa maahan saapuminen voi olla osoitus siitä, että tarkoituksena on jäädä Suomeen pidemmäksi aikaa asumaan ja työskentelemään. Opiskelijoiden toimeentuloon liittyvät haasteet voivat kuitenkin perheen kanssa helpommin kärjistyä, etenkin jos mukana on lapsia. Perheenjäsenen luvan lajin muuttamisesta tilapäiseksi, kun perheenkokoajan lupa olisi edelleen jatkuva, ei olisi perheenyhdistämisdirektiivin sääntelyn vastaista, mutta rikkoi ulkomaalaislain logiikan, jonka mukaan perheenjäsenen luvan laji seuraa päähakijan luvan lajia, ja olisi ongelmallista myös yhdenvertaisuuden kannalta muissa jatkuvan oleskeluluvan ja perheenyhdistämisen tilanteissa.

Opiskelijan työnteke-oikeudesta rajoittaminen olisi opiskelijaväylän käytön kannustimiin vaikuttava toimenpide, jolla viestittäisiin, että opiskeluluvalla tullaan maahan ensisijaisesti opiskelemaan, eikä opiskelijoiden kannata laskea toimeentuloaan sen varaan, että töitä voi säännömukaisesti Suomessa tehdä 30 tuntia viikossa opintojen ohella. Ratkaisun vaikuttavuutta vähentäisi valvonnan vaikeus. Automaattisessa jälkivalvonnassa ei työnteke-oikeutta pystytä valvomaan. Vaikka jälkivalvonnassa selvitetäisiinkin tulorekisterin avulla opiskelijoiden tuloja, olisi vaikeaa tietää, mihin raja pitäisi asettaa, koska tulot voivat vaihdella vuoden aikana ja eri töistä maksetaan eri suuruisia palkkaa, jolloin pelkistä tuloista on vaikea päätellä työnteon määrää tunneissa. Työsuojeluvalvonnassa työnteke-oikeus tarkistetaan, mutta yksittäisen opiskelijan työnteke-oikeuden valvonta on melko satunnaista. Valvontaa vaikeuttaa se, että luotettavan kokonaiskuvan saaminen työnteosta edellyttäisi tarkastelua koko vuoden ajalta ja kaikkien mahdollisten työnantajien osalta, mikä ei ole käytännössä toteutettavissa. Työnteke-oikeutta voitaisiin vähentää tai porrastaa siten, että se olisi esimerkiksi ensimmäisenä opiskeluvuonna 20 tuntia ja se nousisi myöhemmin 30 tuntiin. Näin opiskelijalle ei syntyisi ennen luvan hakemista sellaista käsitystä, että Suomessa voisi opiskella ja tehdä lähes kokoaikatyötä samanaikaisesti. Toisaalta opiskelijoiden työllistymisen opintojen loppuvaiheessa, mielellään omalle alalle, olisi myös toivottavaa jatkotyöllistymismahdollisuuksien kannalta. Porrastus kuitenkin lisäisi työnantajien haasteita varmistua työnteke-oikeudesta, sillä se edellyttäisi tietoa opiskelijan opintojen vaiheesta ja työn määrän sovittamista sen mukaisesti.

Selvityshankkeessa keskityttiin myös oleskelulupahakemuksessa esitettäviin asiakirjoihin ja niiden luotettavuuteen. Suomen edustustoissa ja Maahanmuuttovirastossa tarkasteltavien asiakirjojen kirjo on hyvin laaja. Opiskelijaokeskelulupahakemuksissa keskeiset asiakirjoihin liittyvät haasteet liittyvät toimeentulon osoittamiseen. Hakemuksissa esitetään erilaisia toimeentuloasiakirjoja, erityisesti pankkitiliotteita ja omaisuuden omistusta tai myyntiä koskevaa selvitystä, joiden luotettavaa todentamista ei kaikissa tapauksissa ole mahdollista varmistaa. Asiakirjojen tarkastaminen perustuu siten nykyisin tapauskohtaiseen ja riskiperusteiseen arviointiin. Näiden seikkojen ja viranomaisresurssien rajallisuuden vuoksi sekä ottaen huomioon esityksessä edellä mainittu EUT:n päätös C-525/23 Oti opiskelijahakemuksiin liittyvistä asiakirjoista ja asiakirjojen tarkastamista on vaikea säätää yksiselitteisesti laissa ilman, että sääntely jäisi liian yleiselle tasolle.

Perheenyhdistämisdirektiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltio voi vaatia, että perheenkokoaja on asunut laillisesti sen alueella tietyn ajan, jonka pituus voi olla enintään kaksi vuotta, ennen kuin hän voi hakea perheenyhdistämistä. Odotusajan pituutta opiskelijan perheenjäsenelle määriteltäessä on otettava huomioon, että esimerkiksi yliopistoissa maisteritutkinnon suoritus aika on pääsääntöisesti kaksi vuotta, jolloin kahden vuoden odotusaika veisi heiltä kokonaan mahdollisuuden perheenyhdistämiseen opintojen aikana. Lisäksi huomioiden odotusajan keskeisen tarkoituksen, joka on mahdollistaa opiskelijalle realistisen kuvan muodostumisen Suomen kustannustasosta ja työllistymismahdollisuuksista ennen perheenyhdistämistä, vuoden voi katsoa riittävän hyvin tähän tarkoitukseen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Yleistä opiskelijamaahanmuuttoon liittyvästä politiikasta

Vaikka useimpien OECD-maiden tavoitteena on houkutella kansainvälisiä opiskelijoita, oleskelun ehdot ovat joissakin maissa kiristyneet. Yhdistyneessä kuningaskunnassa rajoitettiin vuonna 2024 opiskelijoiden oikeutta tuoda mukanaan huollettavia, lukuun ottamatta kokopäiväisiä jatko-opiskelijoita, valtion apurahan saajia sekä tohtori- tai jatkotutkintotason vähintään yhdeksän kuukautta kestäviin koulutusohjelmiin osallistuvia. Toukokuussa 2025 julkaistu White Paper esitti muutoksia opiskelijoiden valmistumisen jälkeiseen viisumiin, lyhentäen sen kestoja 24 kuukaudesta 18 kuukauteen.

Australia nosti vuosina 2024 ja 2025 opiskelijaviisumiin vaadittavaa englannin kielen taitotasoa, taloudellisia edellytyksiä ja viisumihakemuskasuja. Kanada asetti vuonna 2024 rajoituksia opiskelijamäärille. Tanska poisti vuonna 2025 opiskelijoilta, jotka ovat yksityisissä ja valtion hyväksymiä korkeakouluja vastaamattomissa ohjelmissa, työskentelyoikeuden, työnhakujakson sekä perheenyhdistämisoikeuden. Puola lisäsi aiemman koulutuksen ja kielitaidon tarkastuksia, määräten vuodesta 2025 alkaen B2-tason kielitaidon opiskeltavassa kielessä sekä vaatimuksen, että yliopistojen on ilmoitettava poissaoloista ja että ne voivat ottaa enintään 50 % kansainvälisiä opiskelijoita. Slovakiassa tuli vuonna 2025 voimaan rajoitus, jonka mukaan opiskelijat eivät voi vaihtaa oleskelulupaansa toiseen lupatyyppiin valmistumatta ensin opinnoistaan. Ruotsi arvioi opiskelijoihin ja tutkijoihin liittyviä politiikkalinjauksiaan ja esitti vuodesta 2026 alkaen tiukempia opintojen etenemisvaatimuksia ja rajoitetumpia työoikeuksia, mutta samalla helpotuksia tohtoriopiskelijoiden ja kansainvälisten tutkijoiden valmistumisen jälkeiseen oleskeluun. Espanja lisäsi vuonna 2025 opiskelijoiden sallittua viikoittaista työaikaa 30 tuntiin.²⁴

Opiskelijoiden perheenyhdistäminen

Korkea-asteen kansainvälisten opiskelijoiden puoliset voivat joissakin OECD-maissa tulla heidän mukanaan tai liittyä heidän seuraansa myöhemmin perheenyhdistämisen kautta. Tanskassa ja Ruotsissa on hyvin yleistä, että korkea-asteen opiskelijat tuovat mukanaan perheenjäseniä. Tanska ja Ruotsi vastaanottivat vuonna 2024 eniten perheenjäseniä yhtä kansainvälistä opiskelijaa kohden. Tanska vastaanotti lähes 0,5 perheenjäsentä yhtä kv-opiskelijaa kohden ja sinne saapui vuonna 2024 yhteensä 5 400 opiskelijoiden perheenjäsentä. Vuonna 2023 Yhdistynyt kuningaskunta myönsi ylivoimaisesti eniten oleskelulupia kansainvälisten opiskelijoiden perheenjäsenille, mutta vuonna 2024 se myönsi vain 15 % vuoden 2023 määrästä, koska

²⁴ [OECD:n International Migration Outlook 2025-julkaisu](#), s. 99.

kansainväliset jatko-opiskelijat eivät enää voi tuoda huollettavia mukanaan, paitsi jos opinnoissa on kyse tutkimusohjelmasta.²⁵

EMN:n kautta tehdyn kyselyn perusteella useimmat EMN-verkoston maat²⁶ sallivat opiskelijan perheenjäsenen (puoliso, lapset) mukana muuton, mutta käytännöt vaihtelevat. Kaikki maat eivät myöskään tilastoi erikseen myönnettyjen lupien määriä juuri opiskelijoiden perheenjäsenille. Näin ollen tiedoista ei voi tehdä lopullisia johtopäätöksiä, mutta on kuitenkin huomionarvoista, että kyselyn perusteella niiden maiden osalta, jotka erikseen tilastoivat opiskelijoiden perheenjäsenen oleskelulupia, on Suomessa myönnetty absoluuttisesti (ei väkilukuun suhteutettuna) eniten oleskelulupia opiskelijoiden perheenjäsenille. Suomi ja Alankomaat raportoivat merkittävää kasvua perheenjäsenille myönnetyissä oleskeluluvissa, mutta esimerkiksi Itävallassa ja Espanjassa on myös havaittu hienoista kasvua. Alankomaissa havaittu nousu on kuitenkin Suomeen verrattuna maltillista, kun vuonna 2020 myönnettiin 540 lupaa ja vuonna 2024 myönnettiin 1 460 lupaa. Itävallassa myönnettiin vuonna 2021 vain 207 oleskelulupaa opiskelijoiden perheenjäsenille ja noususta huolimatta niitä myönnettiin vuonna 2024 vain noin 800. Espanjassa myönnettiin vuonna 2023 noin 2 500 opiskelijan perheenjäsenen oleskelulupaa ja vuonna 2024 niitä myönnettiin reilut 3 000. Ruotsi on ainoa maa, jossa havaittiin laskua perheenjäsenille myönnettyjen oleskelulupien määrässä. Määrä laski noin tuhannella vuodesta 2022 vuoteen 2024, jolloin lupia myönnettiin noin 4 350. Monet maat sallivat perheen yhdistämisen vain tohtori- tai maisteritason opiskelijoille ja verkostossa on myös maita, joissa perheen yhdistäminen opiskelijoille ei ole sallittua lainkaan.

6 Lausuntopalautte

Esitys toimitettiin lausuntokierrokselle ajalla xx – yy.2026 lausuntopalvelu.fi:ssä. Kuka tahansa voi antaa lausunnon esityksestä, vaikka nimenomainen lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: ...

7 Säännöskohtaiset perustelut

3 §. Suhde ulkomaalaislakiin. Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 2 momentti. Momentissa säädettäisiin, että sekä korkeakouluopiskelijan että toisen asteen opiskelijan perheenjäsenen hakeutumukseen ja oleskelulupaan sovellettaisiin ulkomaalaislakia. Sääntelyllä selvennettäisiin, mitä sääntelyä näissä tilanteissa sovellettaisiin, erityisesti koska tutkija- ja opiskelijalain 11 ja 12 § ovat opiskelijoiden perheenjäsenen osalta jossain määrin tulkinnanvaraista sääntelyä.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että lain 7 ja 7 a §:n tarkoittaman opiskelijan perheenjäsenen oleskelulupahakemukseen ja oleskeluluvan peruuttamiseen sovellettaisiin tutkija- ja opiskelijalain 16 §:ää ja 28 §:n 2 momenttia sekä ulkomaalaislakia, jonka osalta on huomattava

²⁵ [OECD:n International Migration Outlook 2025-julkaisu](#), s. 40.

²⁶ Kysely tehtiin kesä-heinäkuussa 2025 EMN-verkoston (European Migration Network) kautta, jossa selvitettiin muiden maiden käytäntöjä toimeentulon varmentamisessa ja kysyttiin myös perheenjäsenen oleskeluluvista ja yleisimmistä opiskelijoiden lähtömaista. Vastauksia saatiin 26 maalta: Itävalta, Belgia, Bulgaria, kroatia, Kypros, Tšekki, Viro, Ranska, Georgia, Saksa, Kreikka, Unkari, Irlanti, Italia, Latvia, Liettua, Luxemburg, Alankomaat, Puola, Portugali, Serbia, Slovakia, Slovenia, Espanja, Ruotsi ja Ukraina.

erityisesti oleskeluluvan hylkäämisperusteita koskevat säännökset. Opiskelijan perheenjäsenen hakemukseen voitaisiin soveltaa ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b, 36 c ja 36 e §:ää ja oleskeluluvan peruuttamiseen edellä mainittujen ulkomaalaislain pykälien lisäksi ulkomaalaislain 58 §:ää. Lisäksi säädettäisiin, että opiskelijoiden perheenjäsenten oleskeluluvat myönnettäisiin tutkija- ja opiskelijalain 16 §:n perusteella ja hakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin lain 28 §:n 2 momenttia sekä hakemusten käsittelyaikaan ulkomaalaislain 69 a §:n yleistä perheenyhdistämisen yhdeksän kuukauden käsittelyaikamaksimia.

Edellä mainitun lisäksi 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että lain 7 a §:n 2 momentin tarkoittamaan hakemukseen sovellettaisiin osin tutkija- ja opiskelijalakia ja osin ulkomaalaislakia. Tutkija- ja opiskelijalakia sovellettaisiin edelleen siltä osin kuin se ei ole päällekkäistä sääntelyä ulkomaalaislain sääntelyn kanssa. Lain 7 a §:n 2 momentissa säädetään oleskeluluvan myöntämisestä toisen asteen opiskelijalle, kun opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin, ja opiskelusta korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa, kun opiskelu ei johda tutkintoon. Näiden osalta oleskeluluvan hakemiseen sovellettaisiin tutkija- ja opiskelijalain 11 §:n 1 momentin 1 kohtaa (oleskeluluvan myöntämisen edellytykset eivät täyty), 2 momentin 1–5 kohtaa (vastaanottavaan yksikköön liittyvät seikat), 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa (oleskeluluvan myöntämisen edellytykset eivät täyty ja opiskelija on turvautunut toimeentulotukeen oleskeluluvan voimassaoloaikana) ja 2 momentin 1–6 kohtaa (vastaanottavaan yksikköön liittyvät seikat, opiskelija ei ole noudattanut taloudellisen toiminnan harjoittamista koskevia aikarajoja, hänen opiskelunsa ei edisty riittävällä tavalla) sekä ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b ja 36 e §:ää. Lain 7 a §:n 2 momentin mukaisen oleskeluluvan peruuttamiseen sovellettaisiin tutkija- ja opiskelijalain 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa (opiskelija on turvautunut toimeentulotukeen oleskeluluvan voimassaoloaikana) ja 2 momentin 1–6 kohtaa sekä ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b ja 36 e §:ää ja 58 §:n 1 ja 5 momenttia.

Sääntelyn tarkoituksena on mahdollistaa ulkomaalaislain soveltaminen erityisesti tilanteissa, jossa tutkija- ja opiskelijalain sääntelyllä ei ole mahdollista hakemusta hylätä tai oleskelulupaa peruuttaa taikka uutta oleskelulupaa jättää myöntämättä. Ulkomaalaislain osalta sovellettaisiin lain 36 §:ää oleskeluluvan epäämisestä yhteiskunnan edun vuoksi, 36 a §:ää oleskeluluvan epäämisen yleisistä perusteista, 36 b §:ää oleskeluluvan epäämisestä Suomessa tapahtuneen moitittavan käyttäytymisen vuoksi ja 36 e §:ää oleskeluluvan epäämisen kohtuuttomuudesta sekä 58 §:n 1 momenttia (muutto tai oleskelu poissa Suomesta) ja 5 momenttia (oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä ei ole ollut tai ei enää ole olemassa) oleskeluluvan peruuttamisesta. Sääntelyllä pystyttäisiin nykyistä tehokkaammin estämään hakijoiden joutuminen hyväksikäytön kohteeksi tai muutoin haavoittuvaan asemaan Suomessa.

Sääntelyn toteuttaminen näin olisi mahdollista, koska tutkija- ja opiskelijadirektiivissä ei säädetä toisen asteen opiskelijoiden ja opiskelijoiden perheenjäsenten osalta luvan myöntämisen tai epäämisen perusteista, vaan ainoastaan korkeakouluopiskelijoita koskien. Sääntely voitaisiin siten toteuttaa kansallisista lähtökohdista käsin.

7 §. Tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukaisen oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten. Pykälän muutokset esitetään tehtävän koko pykälän muutoksena.

Pykälän 1 momenttiin ei esitetä muutosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista luvan myöntämisen edellytyksistä täydentäen 1 momenttia, jotka hakijan on esitettävä hakemuksensa yhteydessä ja joista tällä hetkellä säädetään pykälän 3 momentissa. Lisäksi momentin rakenne muutettaisiin luettelon muotoon ja hakijan esitettävien selvityksiä lisättäisiin kahdella edellytyksellä, joista säädettäisiin momentin 2 ja 4 kohdassa.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin voimassa olevasta selvityksestä, jolla hakija selvittää hänen toimeentulonsa olevan Suomessa turvattu. Sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

Momentin 2 kohdan mukaan hakijan tulisi esittää selvitys varoista, joilla hänen on tarkoitus kattaa koulutuksen järjestäjän vaatimat maksut. Tällaisia maksuja olisivat erityisesti lukukausimaksut, mutta kyse voisi olla muistakin koulutuksen järjestäjän vaatimista maksuista. Sääntelyllä varmistettaisiin, että 1 kohdan toimeentulon turvaamista koskevat varat ja tämän 2 kohdan koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja koskevat varat olisivat erilliset. Selvityksenä kävisi maksukuitti, jos hakija olisi jo maksanut lukuvuosimaksun ensimmäisen vuoden osalta tai muulta ajalta siten kuin koulutuksen järjestäjä on edellyttänyt. Ensimmäisen vuoden ajalta hakija voisi esittää maksukuitin tai oppilaitoksen selvityksen siitä, että hän on maksanut koko lukuvuotta koskevan lukuvuosimaksun tai siten kuin oppilaitos on edellyttänyt.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että hakijalla tulisi olla vakuutus, josta hän esittää hakemuksessaan selvityksen. Sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin opinnoista vaadittavasta riittävästä kielitaidosta, joka olisi uusi edellytys ensimmäisen ja jatko-oleskeluluvan myöntämiselle. Sääntely perustuisi tutkija- ja opiskelijadirektiivin 11 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, joka on jäsenvaltioille vapaaehtoisesti täytäntöönpantavaa sääntelyä. Opiskelijan lupaa hakevalla tulisi olla riittävän hyvä kielitaito, jotta hänellä olisi edellytykset suoriutua opinnoistaan. Tarkoituksena ei kuitenkaan olisi siirtää kielitaidon systemaattista arviointia oppilaitoksilta maahanmuuttoviranomaisille, vaan se olisi edelleenkin osa opiskelijavalintaa ja oppilaitosten tehtävänä siten, että opiskeluun valittujen henkilöiden riittävästä kielitaidosta suoriutua opinnoistaan on varmistuttu.

Maahanmuuttovirastolla olisi, kun kielitaitoedellytyksestä säädettäisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä, toimivalta arvioida hakijan kielitaitoa maahantulosäännösten noudattamisen kannalta. Lisäksi edustusto ja raja voisivat esittää mahdollisia huomioita hakijan kielitaidosta huomioon otettavaksi Maahanmuuttoviraston päätöksenteossa. Tarkoituksena olisi, että oleskelulupia ei myönnettäisi tai ne peruutettaisiin erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa opiskelijan esittämä selvitys kielitaidostaan olisi merkittävästi ristiriidassa edustustossa tai rajavartiolaitoksessa tehtyjen opiskelijan haastatteluun perustuvien havaintojen kanssa. Tarkoitus olisi myös, että Maahanmuuttovirasto voisi puuttua erityisesti räikeisiin puutteisiin kielitaidossa. Tällaisia olisivat esimerkiksi tilanteet, joissa oppilaitos vaatisi hakijalta tietyn tasoista kielen osaamista, mutta hakija ei pystyisi kommunikoimaan opinnoissa käytettävällä kielellä ollenkaan, kun häntä edustustossa kuultaisiin.

Lupamenettelyssä Maahanmuuttovirasto tarkistaisi, että hakija on kielitaidon ilmoittanut ja liittänyt sen osalta selvityksen, mutta viraston ei olisi tarpeen tutkia selvitystä tarkemmin, ellei riittävää kielitaidon tasoa ole syytä epäillä. Maahanmuuttoviraston tarkoituksena ei olisi testata hakijan kielitaitoa laajasti ja lisätä hallinnollista taakkaa, vaan arvioida hakijan kielitaitoa todistusten ja rajan tai edustuston havaintojen perusteella. Vastaavasti edustustot ja rajavartiolaitos pystyisivät omien tehtäviensä puitteissa tehokkaasti puuttumaan tilanteisiin, joissa opiskelijan kielitaito ei vaikuta riittävältä. Taustalla voisi olla esimerkiksi väärinkäytöstilanne, jossa hakijan selvitys perustuu käytännössä toisen henkilön hänen puolestaan tekemään kielitesttiin tai jossa hakijalla ei muusta syystä ole sellaista suullista ja kirjallista kielitaitoa, jota opintojen suorittaminen edellyttää. Kyse voisi olla esimerkiksi siitä, että hakijan esittämän selvityksen perusteella hän osaa sujuvasti englantia, mutta edustustossa pidetyssä kuulemisessa hän ei kykene ollenkaan vastaamaan hänelle esitettyihin kysymyksiin englanniksi.

Kun oleskelulupahakemus laitetaan vireille, tulisi siinä heti olla kaikki oleskeluluvan myöntämisen vaatimat selvitykset mukana eli hakemuksen tulisi olla täydellinen. Hakemuksen

käsittelyyn tässä tilanteessa soveltuisivat muun muassa ulkomaalaislain yleiset menettelysäännökset. Näin ollen, jos Maahanmuuttovirastolta puuttuisi hakemuksen tullessa käsittelyyn säännöksessä tarkoitettu tieto, virasto ei voisi suoraan tehdä kielteistä päätöstä, vaan se varaisi hakijalle mahdollisuuden täydentää hakemustaan määräajassa. Jos hakija ei kykenisi vaaditulla tavalla ja vaaditussa ajassa täydentämään hakemustaan, hakemus voitaisiin hylätä. Näin ollen viraston ei tarvitsisi edellä mainitun hakemuksen täydentämisen määräajan jälkeen jäädä odottamaan sitä, että hakija toimittaisi kielitaidostaan selvityksen, merkinnän tai todistuksen. Kyse olisi käytännössä yleensä sen varmistamisesta, ettei oleskelulupahakemusta hylättäisi sellaisen tiedon perusteella, joka olisi todellisuudessa olemassa, muttei esimerkiksi hakijan puutteellisten liitteiden tai virheellisen taikka viivästyneen rekisterimerkinnän vuoksi olisi ollut viraston käytössä. Tämä olisi perusteltua senkin vuoksi, kun hakija on tullut valituksi opiskelijaksi oppilaitokseen ja hän on esittänyt oppilaitokselle opiskelijavalinnan tueksi selvityksen kielitaidostaan ja on vasta sen jälkeen ryhtynyt toimiin oleskeluluvan hakemiseksi, tulisi kielitaitoselvityksen lähtökohtaisesti olla hänellä hakemukseen liitettäväksi heti, eikä vasta myöhemmin.

Opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito perustuisi lähtökohtaisesti siihen, että oppilaitos on arvioinut, riittääkö hakijan kielitaito opintojen suorittamiseen. Siten hakija toimittaisi oppilaitokselta todistuksen siitä, että hänen kielitaitonsa on riittävä, jotta Maahanmuuttovirasto voisi todeta, että hakija täyttää edellytyksen opinnoissa vaadittavasta kielitaidosta, jos muuta ei ilmene. Kielitaitoedellytys ei täytyisi, jos hakija ei hänelle annettussa kohtuullisessa ajassa toimittaisi selvitystä kielitaidostaan ja siitä, että oppilaitos on katsonut kielitaidon riittäväksi, tai katsottaisiin, etteivät hakijan esittämät selvitykset kielitaidosta pitäisi paikkaansa.

Kielitaidon osoittamista koskevana selvityksenä toimisi esimerkiksi oppilaitoksen hyväksymä kielitodistus, hakijan toimittama kielitestitodistus, tarvittaessa kirjallinen kuuleminen tai koulutuksen järjestäjän selvitys siitä, että se on arvioinut hakijan kielelliset valmiudet suoriutua opinnoistaan riittäviksi. Lisäksi tilanteissa, joissa hakija on jo ennen oleskeluluvan hakemista suorittanut opintoja samalla kielellä, jolla hän aikoo suorittaa Suomessa opinnot, voidaan aiempia suoritettuja opintoja pitää myös osoituksena riittävän hyvistä kielitaidosta. Tällaisissa tapauksissa kyse voi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa hakija suorittaa kotimaassaan suomalaiseseen oppilaitokseen tietyn verran opintoja niin sanottuna polku- tai väyläopintoja ennen kuin hän hakee opiskelijan oleskelulupaa suorittaakseen Suomessa opinnot loppuun.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan säännöksen 2 momentista sellaisenaan. Momenttiin ei esitetä muutosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että opiskelijan toimeentulon tulee olla turvattu. Momenttiin lisättäisiin sääntely siitä, että toimeentuloa ei voisi turvata niillä varoilla, jotka ovat tarkoitettu koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten. Toimeentulon turvaamista varten ja koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten varatut varat olisivat siten erilliset. Samalla tavalla kuin toimeentulon tulee olla turvattu, opiskelijalla tulisi olla myös koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten tarvittavat varat ja valmius maksaa ne koko opintojen keston ajalta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, joka koskisi opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan toimeentulon tason säätämistä valtioneuvoston asetuksella. Sääntelyllä korvattaisiin Maahanmuuttoviraston asiasta antama ohjeistus ja sillä olisi tarkoitus säilyttää nykyisin Maahanmuuttoviraston ohjeistukseen perustuva suuntaa antavan soveltamisen tarkoitus. Asetuksella siten säädettäisiin euromäärästä, joka olisi suuntaa antava siten, että sitä käytettäisiin toimeentuloedellytyksen täyttämisen arvioinnissa, kun oleskelulupaharkintaa tehdään. Toimeentulotaso olisi näin ollen väline arvioida toimeentuloedellytyksen toteutumista, eikä kyseessä olisi edellytys oleskeluluvan myöntämiselle. Toimeentuloedellytystä arvioitaisiin suhteessa ulkomaalaislain 39 §:n 2 momenttiin siten, että hakijan toimeentulo on

turvatuksi, jos hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen. Kyseessä olisi tapauskohtainen kokonaisarvio, jossa otettaisiin huomioon myös se, onko hakijalla asetetun toimeentulotason mukaiset varat käytettävissään. Muita huomioitavia seikkoja olisivat muun muassa hakijan varoista esittämän selvityksen luotettavuus, selvitys varoista koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten ja käytettävissä olevat tiedot esimerkiksi hakijan asumiskustannuksista. Huomioitavana seikkana voisi myös olla esimerkiksi valuuttakurssien muutoksista ja perustelluista yksilöllisistä olosuhteista johtuvat vähäiset poikkeamiset suhteessa määritettyyn euromäärään.

Momentissa säädettäisiin perusteista, joilla opiskelijan turvaton toimeentulon taso määritettäisiin. Laskenta tehtäisiin kuukautta koskevasti ja sen perusteella voitaisiin siten helposti määrittää vuosikohtainen taso. Yhtäältä määrittelyyn sovellettaisiin toimeentulotukilain toimeentulotuen tarpeellisen suuruisia asumismenoja koskevaa sääntelyä. Toimeentulotukilain 7 a §:n 2 momentin mukaan hakijan 1 momentin 1–3 kohdassa²⁷ tarkoitettujen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä säädetään valtioneuvoston asetuksella²⁸. Asetuksen osalta laskennassa otettaisiin huomioon sen liitteessä säädettyjen hyväksytyjen asumismenojen kuntakohtaisten enimmäisrajojen mediaaniarvo korkeakoulujen toimipaikkojen osalta ja yksin asuvaa koskevasti. Tällä tavoin säätäen, kun mainitussa asetuksen liitteessä on 292 kuntaa, tulisi maa kuitenkin katetuksi hyvin 28 kunnan²⁹ osalta, joissa korkeakouluilla on yhteensä 46 päätoimipaikkaa tai muuta toimipistettä. Koska mainitussa asetuksessa kuntakohtaisten asumismenojen enimmäisraja on pienimmillään 461 euroa ja suurimmillaan 715 euroa, ehdotetaan määrittelyssä käytettävän mediaaniarvoa, jolloin ääripään arvojen muutoksilla ei olisi vaikutusta ja määritetty arvo muuttuisi maltillisesti. Toisaalta toimeentulotason määrittelyssä otettaisiin huomioon opintotukilaissa (65/1994) säädetty opintotuen opintoraha sen määräisenä kuin sen voi saada itse näisesti asuva 18 vuotta täyttänyt opiskelija. Suomeen opiskelemaan tulevat opiskelijat ovat valtaosin täysi-ikäisiä, ja opintorahan huomioiminen olisi perusteltua, koska se korvaisi toimeentulotuen perusosan soveltamisen. Tällä tavalla säätäen opiskelijan toimeentulotasoa määrittäessä olisi huomioituna elinkustannustasoa laskevat tekijät, kuten opiskelija-asuntojen halvempi hintataso, tuettu ruokailu, opiskelijan oleskeluluvan edellytyksenä oleva terveysvakuutus sekä mahdolliset opiskelija-alennukset eri tuotteista ja palveluista Suomessa.

Edellä mainitulla tavalla laskien asumismenojen mediaani olisi 520,50 euroa ja opintorahan määrä 279,38 euroa eli yhteensä näistä tulisi 799,88 euroa kuukaudessa.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin 5 momenttia tarkentavasti ja sen perusteella määritettävän euromäärän pyöristämisestä ja sen tason nostamisen perusteista. Pykälän 5 momentissa säädettävällä tavalla saatu toimeentuloedellytyksen taso pyöristettäisiin lähimpään kymmenlukuun, jolloin valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin 800 euroa kuukaudessa -tasosta. Asetuksessa säädettäisiin, että opiskelijalla tulisi olla vähintään tämä summa varoja toimeentuloaan varten.

²⁷ Toimeentulotukilain 7 a §:n 1 momentin 1–3 kohdat tarkoittavat seuraavia tekijöitä: 1) vuokra-asunnon vuokra ja omistusasunnon hoitovastike, ylimääräinen vastike, tontin vuokravastike ja pääoma- tai rahoitusvastikkeen se osuus, jolla katetaan yhtiölainaosuuden korkomenoja, sekä omistusasunnon tai asumisoikeuden hankkimiseksi otettujen henkilökohtaisten lainojen kuukausittaiset korot, sekä kaikkien asuminenmuotojen osalta saunamaksu; 2) muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot ja 3) lämmityskustannukset.

²⁸ Valtioneuvoston asetus toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä ([144/2024](#)).

²⁹ Nämä kunnat olisivat: Espoo, Forssa, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kemi, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Riihimäki, Rovaniemi, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Tornio, Turku, Vaasa ja Vantaa (huom. VNA 144/2024:ssa ei mainita Maarianhaminaa, joten siksi se ei ole tässä mukana).

Lisäksi momentissa säädettäisiin, että 5 momentin perusteella määriteltyä toimeentuloedellytyksen tasoa nostettaisiin kolmen vuoden välein, jos muutos olisi aiempaan tasoon verrattuna vähintään viisi prosenttia. Kolmen vuoden välein tapahtuva tarkastelu olisi riittävän usein tapahtuva, jolloin asetusta ei olisi tarve muuttaa joka vuosi, eikä siitä siten aiheutuisi Maahanmuuttovirastolle päivitystöitä esimerkiksi lomakkeisiin, nettisivuille ja Enter Finlandiin. Koska toimeentuloedellytyksen tasoon vaikuttavat tekijät olisivat 5 momentissa tarkoitettujen toimeentulotuen asumismenot ja opintotukilain opintoraha, joita muutetaan niitä koskevista laeista säädetyllä tavalla erikseen, ei olisi perusteltua enää säätää opiskelijan toimeentuloedellytyksen tasoa koskevasti esimerkiksi omasta indeksiin perustuvasta tarkistamisesta.

7 a §. *Kansallisen oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten.* Pykälän 4 momenttia muutettaisiin johtuen siitä, että siinä olevat viittaukset 7 §:n momentteihin tulisi korjata vastaamaan muutettavaa 7 §:n rakennetta. Näin ollen, sen sijaan että viitattaisiin lain 7 §:n 3 ja 4 momenttiin, olisi 7 §:ään ehdotettavan muutoksen myötä viitattava 7 §:n 2 ja 4–6 momenttiin. Tällä tavoin säätäen, oleskeluluvan myöntämisen edellytykset ja toimeentuloedellytyksen sääntely, mukaan lukien valtioneuvoston asetus, tulisi sovellettavaksi, kun oleskelulupaa haetaan 7 a §:ssä säädettyjä opintoja varten.

11 §. *Hakemuksen hylkäysperusteet.* Pykälän 1 momentin 1 kohta muutettaisiin siten, että siitä poistetaan viittaus lain 10 §:ssä säädettyyn lupaan. Koska saman pykälän 3 momentissa jo säädetään tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukaisesti, että 10 §:n perusteella haettu oleskelulupahakemus työnhakua ja yritystoiminnan aloittamista varten voidaan hylätä, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, on tarpeetonta säätää pykälän 1 momentin 1 kohdassa risteävällä tavalla, että hakemus olisi vastaavanlaisessa tilanteessa hylättävä.

16 §. *Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteke-oikeus.* Pykälään tehtävät muutokset esitetään tehtävän koko pykälän muutoksena. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos johtuen siitä, että voimassa oleva säännös viittaa jatko-oleskeluluvan osalta ulkomaalaislain 55 §:n 1–3 momenttiin, kun pykälässä on enää nuo kolme momenttia jäljellä lainmuutoksen 225/2024, jolla pykälän 4 momentti on kumottu, seurauksena. Näin ollen jatko-oleskeluluvan pituuteen sovellettaisiin 55 §:ää kokonaisuudessaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opiskelijan yhden vuoden asumisaikavaatimuksesta. Asumisaikavaatimuksella tarkoitettaisiin sitä, että oleskeluluvan myöntäminen opiskelijan perheenjäsenelle edellyttäisi, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään vuoden, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. Perheenyhdistämisdirektiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltio voi vaatia, että perheenkokoaja on asunut laillisesti sen alueella tietyn ajan, jonka pituus voi olla enintään kaksi vuotta, ennen kuin hän voi hakea perheenyhdistämistä. Oleskeluluvan myöntäminen opiskelijan perheenjäsenelle siten edellyttäisi, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään vuoden, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. Näin ollen viisumilla tai viisumivapaasti tapahtuva oleskelu ei olisi merkityksellistä.

Sääntelyn tarkoituksena olisi varmistaa, että perheenyhdistäminen voisi tapahtua hyvissä olosuhteissa sen jälkeen, kun perheenkokoaja on oleskellut maassa vähintään yhden vuoden ajan, jolloin hänelle olisi tullut käsitys siitä, mitä perheen eläminen Suomessa esimerkiksi toimeentulemisen ja työllistymisen kannalta edellyttää. Tämä olisi erittäin tärkeää jo senkin vuoksi, että 1.8.2026 tulee voimaan sääntely täyskatteellisista lukuvuosimaksuista sekä korkeakouluopintoja että toisen asteen opintoja koskien, jolloin opiskelijalla tulisi käytännössä olla lukuvuosimaksut huomioon ottaen nykyistä enemmän omia varoja toimeentuloaan varten.

Yhden vuoden asumisaikaa ei sovellettaisi tilanteessa, jossa opiskelija synnyttää Suomessa oleskelunsa aikana lapsen. Syntyvän lapsen kannalta ei olisi lapsen edun mukainen tilanne, että lapselle ei voitaisi myöntää oleskelulupaa perheen yhdistämisen perusteella suhteessa äitiinsä. Kyseessä olisi poikkeus asumisaikaa koskevaan sääntelyyn ja se olisi perusteltua säätää, koska ulkomaalaislaissa ei ole muuta soveltuvaa perustetta, jolla oleskelulupa voitaisiin lapselle myöntää, jos poikkeuksesta ei säädettäisi.

Asumisaikaa koskevasta vaatimuksesta voitaisiin yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Poikkeamisen kynnys olisi korkealla, koska opiskelijan päätös muuttaa Suomeen opintoja varten perustuu vapaaehtoisuuteen ja muuttopäätöstä koskevassa harkinnassa on mahdollista huomioida asumisaikavaatimuksen vaikutukset perhe-elämän viettämiseen. Poikkeamisen perusteena eivät siten tulisi kyseeseen olosuhteet, jotka ovat olleet opiskelijan ennakoitavissa. Poikkeamista koskevassa harkinnassa huomioitaisiin perheen mahdollisuus viettää perhe-elämää muualla kuin Suomessa. Oleskeluluvan myöntämiseen sovellettaisiin lisäksi, kuten perheen yhdistämistä koskevan hakemuksen yhteydessä yleisestikin sovelletaan, ulkomaalaislain 6 ja 66 a §:ää koskien lapsen etua ja kokonaisharkintaa.

Asumisaikaedellytyksen soveltamisen kannalta olisi keskeistä, että perheenkokoajana toimiva opiskelija olisi oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään yhden vuoden ajan ennen kuin perheenjäsen hakisi oleskelulupaa. Näin olisi riippumatta siitä, oleskeleeko hänen perheenjäsenensä, esim. uusi puoliso, Suomessa tai ulkomailla. Kun oleskelua opiskelijan oleskeluluvalla olisi tapahtunut vuoden ajan, perheenjäsen oleskeluluvan hakemiseen sovellettaisiin, kuten muissakin perheen yhdistämisen tilanteissa, ulkomaalaislain 60 §:n pääsääntöä siitä, että ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee, ellei kyse ole jatkoluvan hakemisesta, jolloin sitä voi hakea Suomessa. Jos opiskelija löytäisi Suomessa oleskelun aikana puolison, joka oleskelee Suomessa muulla kuin opiskelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla, ja hakisi jatkolupaa tämän perheenjäsenenä, ei odotusaikaa sovellettaisi. Jos puoliso oleskelisi yhtä lailla opiskelijan oleskeluluvalla, odotusaikaa koskevaa säätelyä sovellettaisiin.

Pykälän 3–5 momentit vastaisivat voimassa olevan säännöksen 2–4 momentteja. Niihin ei ehdoteta tehtävän muutosta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan asetuksen antovaltuuksista säätämistä liittyen opiskelijan toimeentuloedellytykseen. Kyseessä olisi valtioneuvoston asetus, jossa säädettäisiin kolmannen maan kansalaisen opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan turvattua toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä. Asetuksen antovaltuudesta säädettäisiin tutkija- ja opiskelijalain 7 §:n 5 momentissa.

9 Voimaantulo

Tavoitteena on, että laki tulee voimaan alkuvuonna 2027 pian lain vahvistamisen jälkeen ja ennen kuin vuoden 2027 opiskelijahakemussesonki alkaa, mutta osaa ehdotettavasta sääntelystä alettaisiin soveltaa vasta myöhemmin.

Perheen yhdistämisen odotusaikaa (16 §:n 2 momentti), perhesiteen perusteella haettavan oleskelulupahakemuksen enimmäiskäsittelyaikaa (3 §:n 2 momentin 1 kohta), ulkomaalaislain säännösten soveltamista koskeva sääntely (3 §:n 2 momentin 1 kohta) ja toimeentuloa koskeva sääntely (7 §:n 4–6 momentti) voisivat tulla voimaan alkuvuonna 2027, koska näiltä osin

soveltaminen ei edellytä Maahanmuuttovirastolta järjestelmäkehittämistä. Muun ehdotettavan sääntelyn soveltaminen alkaisi myöhemmin johtuen Maahanmuuttoviraston asiankäsittelyjärjestelmään esityksen johdosta tehtävistä muutoksista ja niiden toteuttamisen aikataulusta.

Viraston tietojärjestelmäkehitys on vuoden 2026 aikana ruuhkautunut, eikä mahdollista työn tekemistä vuoden 2026 aikana, vaan ajoittuisi vuodelle 2027 ja kestäisi 6–9 kuukautta. Sen vuoksi on odotettavissa, että soveltaminen voisi alkaa muilta osin aikaisintaan lokakuussa 2027. Tämä ajankohta huomioisi myös ns. opiskelijahakemusesongin, joka on pääosin touko-syyskuun välinen aika, jonka aikana muutosten ei haluta tulevan voimaan sekoittamaan oleskeluluvan hakemista ja lain soveltamista.

Lisäksi säädettäisiin, että perheen yhdistämisen odotusaikaa koskevaa lain 16 §:n 2 momenttia sovellettaisiin opiskelijan perheenjäsenen oleskelulupahakemukseen, joka on tullut vireille silloin, kun laki tulee voimaan keväällä 2027 tai sen jälkeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijalta vaadittavan toimeentuloedellytyksen tasosta säädettäisiin laissa ja asetuksessa ja että tasoon ei tehdä muutosta, kun tällä hetkellä soveltaminen perustuu Maahanmuuttoviraston ohjeeseen. Esitys pohjautuu haavoittuvuusselvitykseen, jossa opiskelijalta vaadittavan toimeentuloedellytyksen taso (800 euroa/kk) on katsottu liian alhaiseksi, jotta sillä voisi tulla toimeen Suomessa. Toisaalta opiskelijan toimeentuloon Suomessa tulee vaikuttamaan 1.8.2026 voimaan tuleva sääntely täyskatteellisista lukuvuosimaksuista. On nähtävissä, että lukuvuosimaksut tulevat nousemaan ja siten vaikuttamaan opiskelijoilta vaadittavien omien varojen määrään. Toisaalta toimeentulon osalta vaikutusta olisi myös tämän esityksen ehdotuksella opiskelijan perheen yhdistämiselle asetettavalla yhden vuoden odotusajalla, kun opiskelijan perheen maahantulo veisi todellisuudessa enemmän kuin vuoden. Oleskeluluvan myöntäminen opiskelijan perheenjäsenelle edellyttäisi, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään vuoden, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. Lain voimaantulosta kolmen vuoden jälkeen, kun täyskatteellisista lukuvuosimaksuista olisi myös tietoja, olisi selvitettävä, miten mainittu sääntely kokonaisuudessaan vaikuttaa opiskelijoiden hakeutumiseen Suomeen opiskelemaan ja erityisesti opiskelijoiden toimeentuloon. Kolmen vuoden jälkeen tapahtuva tarkastelu olisi samanaikaista ja tapahtuisi samassa yhteydessä kuin toimeentuloedellytyksen tasoa ehdotettavan sääntelyn perusteella muutenkin tarkistettaisiin.

11 Suhde muihin esityksiin

Tätä esitystä edeltävä hallituksen esitys tutkija- ja opiskelijalain muuttamisesta ([TEM013:00/2024](#)) annetaan eduskunnalle 30.4.2026. Siinä esitetään muutosta lain 7 §:n 4 momenttiin, joka on myös tässä esityksessä muutoksen kohteena. Muutos, jonka tavoitellaan tulevan voimaan loka-marraskuussa 2026, on huomioitu tässä esityksessä varauksella, että siihen tulee eduskuntakäsittelyssä muutoksia.

12 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Perusoikeuslainsäädännön mukana (HE 309/1993 vp) sääntelyn lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden pääsääntö siitä, että ulkomaalaisella ei ole yleistä oikeutta asettua toiseen maahan. Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten perusteella ulkomaalaiselle on turvattava

menettelyllinen suoja ratkaistaessa hänen oikeutensa tulla Suomeen tai jatkaa oleskeluaan täällä. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan uudistuksen esitöiden mukaan johtaa paitsi syrjinnän ja mielivallan kielto ulkomaalaisten kohtelussa, myös vaatimus maahan pääsyä ja maassa oleskelua koskevien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että oikeusturva toteutuu. Tätä on myös perustuslakivaliokunta korostanut (esim. PeVL 27/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä arvioidessaan pitänyt arvion lähtökohtana sitä, että viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta (ks. PeVL 51/2006 vp). Julkisen vallan käytön tulee momentin mukaan perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on valiokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (ks. PeVL 67/2016 vp, PeVL 10/2016 vp).

Esitys on merkityksellinen erityisesti perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden, 7 §:ssä säädetyn oikeuden elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, 9 §:ssä säädetyn liikkumisvapauden, 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan sekä 22 §:ssä säädetyn perusoikeuksien turvaamisen kannalta. Ehdotettavalla sääntelyllä on merkittäviä vaikutuksia yksilöiden oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumiseen. Tämän vuoksi sääntely on merkityksellistä myös perustuslain 80 §:n kannalta. Perusoikeuksien rajoittamisessa on otettava huomioon perusoikeuksien yleiset ja erityiset rajoittamisedellytykset (PeVM 25/1994 vp). Perheenyhdistämisen odotusajan osalta on otettava lisäksi huomioon EU:n perusoikeuskirjan 7 artikla yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamisesta, lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 ja 10 artiklan määräyksiä lapsen edun toteutumisesta odotusajassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräykset.

Perheenyhdistämisen odotusaika

Perustuslakivaliokunta on HE 11/2025 vp:hen antamassaan lausunnossa ([PeVL 11/2025 vp](#)) käsitellyt muun ohessa perheenyhdistämiselle säädettävää odotusaikaa. Perustuslakivaliokunta on korostanut lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 ja 10 artiklan määräyksiä lapsen edun toteutumisessa odotusajassa tehtävän poikkeamismahdollisuuksien kannalta. Lausunto on koskenut kansainvälistä suojelua saavien perheenkokoajien perheenyhdistämisessä käyttöön otettavaa vaatimusta perheenkokoajan kahden vuoden asumisajasta ennen kuin perheenyhdistäminen olisi mahdollista. Perustuslakivaliokunta on todennut, että se on aiemmin huomauttanut painokkaasti, että perheenyhdistämistä koskevassa päätöksenteossa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräyksiin sekä otettava huomioon ulkomaalaislain 6 §:n sääntely lapsen edusta (ks. myös PeVL 16/2010 vp, PeVL 4/2004 vp), ja valiokunta on painottanut lapsen edun huomioon ottamista edelleen.

Tässä esityksessä on kyse samanlaisesta odotusajasta perheenyhdistämiselle kuin edellä mainitussa esityksessä on ollut kyse. Ehdotus koskettaa siten perustuslain 6 §:n säännöstä yhdenvertaisuudesta lain edessä ja syrjintäkieltoa. Lainsäädännössä ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta ei kuitenkaan johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 54/2022 vp). Erottelut on kyettävä perustelemaan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (PeVL 32/2022 vp). Erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä ne saa muodostua kohtuuttomiksi (PeVL 102/2022 vp).

Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, ettei perheen yhdistämisdirektiivin 8 artikla ole sellaisenaan ristiriidassa perhe-elämän kunnioittamista koskevan perusoikeuden tai lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvollisuuden kanssa. Tuomioistuimen tulkinnan mukaan asumisaikaa koskevan vaatimuksen soveltaminen ei estä kaikkea perheen yhdistämistä, vaan sillä jätetään jäsenvaltiolle tietty rajallinen harkintavalta, jonka avulla jäsenvaltio voi varmistua siitä, että perheen yhdistäminen tapahtuu hyvissä olosuhteissa sen jälkeen, kun perheen kokoaja on oleskellut vastaanottavassa valtiossa vakiintuneen asettautumisen ja tietynasteisen kotoutumisen kannalta riittävän pitkän ajanjakson. Tuomioistuimen mukaan perheen yhdistämisen myöhentäminen direktiivissä tarkoitetulla kahdella tai kolmella vuodella ei siten ole ristiriidassa perhe-elämän kunnioittamista koskevan oikeuden kanssa siten, kun se on ilmaistu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa tai sellaisena kuin sitä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tulkinnut. Tuomioistuin on kuitenkin korostanut, että jäsenvaltiossa oleskelun pituus on ainoastaan yksi niistä seikoista, jotka jäsenvaltion on otettava huomioon hakemusta tutkiessaan, eikä vähimmäisasumisaikaa voida määrätä ottamatta huomioon yksittäisissä tilanteissa kaikkia asiaankuuluvia seikkoja ja alaikäisten lasten etua (tuomio 27.6.2006, Euroopan parlamentti v. Euroopan unionin neuvosto, C-540/03, ECLI:EU:C:2005:517, kohdat 97–101 ja 103).

Euroopan unionin tuomioistuin on korostanut, etteivät jäsenvaltiot saa käyttää niille tunnustettua harkintavaltaa tavalla, joka olisi vastoin direktiivin tavoitetta ja tehokasta vaikutusta (ks. esim. tuomio 13.3.2019, E. v. Alankomaat, C-635/17, ECLI:EU:C:2019:192 ja tuomio 21.4.2016, M.K. v. Espanja, C-558/14, ECLI:EU:C:2016:285). Perheen yhdistämisdirektiivin 17 artiklan mukaan perheen yhdistämistä koskevat hakemukset on tutkittava ottamalla yksilölliset olosuhteet huomioon ja tutkinnassa on otettava huomioon asianomaisen henkilön perhesiteiden luonne ja kiinteys ja jäsenvaltiossa oleskelun kesto sekä perheeseen liittyvät kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan. Erityistä huomioita on tuomioistuimen mukaan kiinnitettävä lasten etuun ja perhe-elämän suojaan. Tuomioistuin on korostanut, ettei yksikään seikka yksinään saa missään tapauksessa johtaa automaattisesti tiettyyn päätökseen (tuomio 13.3.2019, E. v. Alankomaat, C-653/17, ECLI:EU:C:2019:192). Asumisaikavaatimukseen on tämän johdosta esitetty poikkeamisperustetta.

Perheen yhdistämisdirektiivin 8 artiklassa säilytetään jäsenvaltioilla rajallinen harkintavalta vaatien, että perheen kokoaja on asunut laillisesti sen alueella tietyn ajan ennen kuin hän voi hakea perheensä yhdistämistä. Edellytykselle voidaan direktiivi huomioiden katsoa olevan unionin oikeudessa olevat perustelut. Kyse on direktiivin sallimasta jäsenvaltion kansallisen liikkumavaran käyttämisestä. Säännöksen tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioita varmistamaan, että perheen yhdistäminen tapahtuu hyvissä olosuhteissa, kun perheen kokoaja on oleskellut vastaanottavassa valtiossa vakiintuneen asettautumiseen ja tietynasteisen kotoutumisen kannalta riittävän pitkän ajanjakson (C-540/03, Euroopan parlamentti v. Euroopan unionin neuvosto, tuomio 27.6.2006, 97 ja 98 kohta). Direktiivin 8 artiklan tarkoitus on edellyttää tietynasteista asuinpaikan vakituisuutta ja kotoutumista sen varmistamiseksi, että perheen yhdistämisen olosuhteet ovat hyvät. Liikkumavaran käyttöönottoa voidaan pitää perusteltuna kotoutumisen edistämisen tavoittelemiseksi. Myös sisäisen ja kansallisen turvallisuuden edistämistä voidaan pitää perusteltuna syynä käyttää direktiivin sisältämää liikkumavaraa asumisaikavaatimuksen osalta. Komission tiedonannossa todetaan, että jos jäsenvaltio päättää soveltaa edellytystä, se ei voi asettaa yleistä ja kattavaa odotusaikaa, jota sovellettaisiin samalla tavoin kaikkiin hakijoihin ottamatta huomioon tapausten erityisiä olosuhteita ja alaikäisten lasten etua. Direktiivin 17 artikla ja 5 artiklan 5 kohta edellyttävät näiden seikkojen huomioimista. Euroopan unionin tuomioistuin on painottanut, että jäsenvaltiossa oleskelun pituus on ainoastaan yksi niistä seikoista, jotka jäsenvaltion on otettava huomioon hakemusta tutkiessaan, eikä odotusaikaa voida määrätä ottamatta yksittäisissä tilanteissa huomioon kaikkia asiaankuuluvia seikkoja ja alaikäisten lasten etua (C-540/03, Euroopan parlamentti v. Euroopan unionin neuvosto, tuomio 27.6.2006, 99–101 kohta). Tämä varmistetaan poikkeamisperusteen olemassaololla.

Tässä esityksessä kyseessä on opiskelija ja tämän perheenjäsen eli kyse on niin sanotusta laillisesta maahanmuutosta, eikä kansainvälisen suojelun hakemisen tilanteesta. Lisäksi säädettyä esitettävä odotusaika olisi yksi vuosi, eikä kahta vuotta, jonka perheenyhdistämisdirektiivi enimmillään sallisi. Opiskelijalla ei ole samalla tavalla pakottavaa tarvetta lähteä kotimaastaan tai olla palaamatta sinne, koska hakuperusteena on Suomessa tapahtuva opiskelu, eikä kansainvälisen suojelun hakeminen. Kyse on siten vapaaehtoisesta hakeutumisesta Suomeen opiskelemaan. Kansainvälisen suojelun tilanteisiin verrattuna erona on myös se, että opiskelijalla, jolle on myönnetty oleskelulupa, on mahdollisuus palata tilapäisesti kotimaahansa perheensä luokse, jos tilanne sitä vaatisi, sen vaikuttamatta hänelle myönnettyyn oleskelulupaan ja oleskeluoikeuteen. Perheenyhdistäminen ei myöskään tapahdu pakottavista olosuhteista, vaan pikemminkin suunnitelmallisuudesta yhteisen perhe-elämän viettämiseksi Suomessa. Suunnitelmallisuuteen tulisi kuulua myös sen selvittäminen, mitä perheen eläminen Suomessa maksaa, jolloin opiskelijalla olisi odotusajana todellinen mahdollisuus saada siitä realistinen käsitys, onko perheen mahdollista tulla omilla varoillaan toimeen Suomessa. Säännöksen tarkoituksena on komission 2014 antaman tiedonannon (KOM (2014) 210 lopullinen, s. 17) mukaan auttaa jäsenvaltioita varmistamaan, että perheenyhdistäminen tapahtuu hyvissä olosuhteissa. Tätä edesauttaa komission kannan mukaan se, että perheenkokoaja on oleskellut vastaanottavassa valtiossa riittävän pitkän ajan asettautuakseen ja kotoutuakseen. Komissio kuitenkin korostaa, että jos jäsenvaltio päättää soveltaa asumisvelvoitetta, se ei voi asettaa yleistä ja kattavaa odotusaikaa, jota sovelletaan samalla tavoin kaikkiin hakijoihin ottamatta huomioon tapausten erityisiä olosuhteita ja alaikäisten lasten etua. Esityksessä onkin odotusajasta säädettyä ja sen pituutta asettaessa sen vuoksi otettu huomioon ehdotuksen tavoite ja sen hyväksyttävyys huomioiden opiskelijaan ja tämän perheeseen liittyvät edellä mainitut seikat. Esitys erityisesti tällaisen seikkana ottaisi huomioon lapsen edun tilanteessa, jossa opiskelijalle syntyisi lapsi Suomessa oleskelunsa aikana, jolloin odotusaikaa ei sovellettaisi, jotta lapselle voitaisiin myöntää oleskelulupa. Odotusajana tehtyyn hakemukseen tehtäisiin aina päätös, jossa arvioitaisiin, onko edellytyksiä poiketa asumisaikavaatimuksesta ja joka tapauksessa sovellettaisiin ulkomaalaislain 6 ja 66 a §:ää.

Esitys johtaisi opiskelijoiden perheenjäsenten perheenyhdistämisen eriytymiseen erityisesti verrattuna työnteon perusteella tapahtuvaan maahanmuuttoon, mikä on merkityksellistä PL 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden osalta. Muutoksella olisi myös merkitystä perhe-elämän suojan kannalta sekä lapsen oikeuksien näkökulmasta. Muulla perusteella tapahtuvassa maahanmuutossa, joka käytännössä olisi erityisesti työperusteista maahanmuuttoa, joka sekin on vapaaehtoista, toimeentuloedellytyksen täyttäminen on lähtökohtaisesti helpommin toteuttaa, kun se lähtökohtaisesti perustuu Suomessa tapahtuvaan palkanmaksuun. Opiskelijalla toimeentulo perustuu ainakin aluksi säästöihin, myöhemmin mahdollisesti myös tyypillisimmin osa-aikaiseen työntekoon. On huomattava, että opiskelijan toimeentulolta vaaditaan enemmän, kun 1.8.2026 alkaen lukuvuosimaksujen täyskattaisuutta koskeva lainmuutos tulee voimaan, jolloin koko perheen toimeentulon turvaaminen vaatii nykyistä enemmän varoja. Esityksessä mainitussa selvityshankkeessa on tuotu esille, että opiskelijoiden perheiden osalta on merkkejä muun muassa ruoka-avussa asioinnista, mikä voi olla merkki toimeentulovaikeuksista, vaikka harva kuitenkaan turvautuu toimeentulotukeen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilöihin kohdistuvat erottelut eivät saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVM 11/2009 vp, s. 2; PeVL 60/2002 vp, s. 4; PeVL 18/2006 vp, s. 2 ja PeVL 54/2022 vp, kappale 7). Perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkiellon osalta perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä varmistaa, että henkilöön liittyvään syyhyn perustuva erottelu voidaan perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Valiokunta on myös korostanut, että näille perusteluille asetettavat vaatimukset ovat erityisesti perustuslain 6 §:n 2 momentissa lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla korkeat (ks. esim. PeVL 1/2006 vp, s. 2; PeVL 31/2013 vp, s. 3; PeVL 38/2006 vp, s. 2 ja PeVL 54/2022, kappale 8). Valiokunta on samoin kiinnittänyt näissä yhteyksissä huomiota valitun keinon oikeasuhtaisuuteen (ks. esim. PeVM 11/2009 vp, s. 2 ja PeVL 38/2006 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunta ei siten ole katsonut

erilaiselle kohtelulle olevan oikeudellista estettä, kunhan kohdistuvat erottelut eivät ole mieltävaltaisia, eivätkä erot muodostu kohtuuttomiksi. Henkilöön liittyvään syyhyn perustuva erottelu on lisäksi kyettävä perustelemaan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Esitys pohjautuu opiskelijoiden ja näiden perheenjäsenten ja heidän toimeentuloonsa liittyvien seikkojen osalta haavoittuvuusselvitykseen, jossa on tehty havaintoja näiden perheiden toimeentulovaikeuksista, hyväksikäyttötilanteista ja -riskeistä samaan aikaan, kun hakemusmäärät, mukaan lukien perheenjäsenten hakemukset, ovat kasvaneet. Opiskelijan perheenjäsenten odotusajalle voidaan siten katsoa olevan hyväksyttävät perusteet, koska tarkoituksena on varmistaa, että heillä on mahdollisuus tulla Suomessa toimeen, eivätkä joudu toimeentulo-ongelmiin tai hyväksikäytön riskin alaisuuteen, ja että heillä on oikea käsitys siitä, mitä toimeen tuleminen heiltä käytännössä ja tosiasiasiasiassa vaatii.

Opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi säädettäisiin, että opiskelijaksi aikovalla hakijalla tulee olla opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito. Koska kielitaitoedellytys tulisi koskemaan kaikkia opiskelun perusteella oleskelulupaa hakevia, tulee säätämisessä kyseeseen tutkija- ja opiskelijalain 11 artiklan 1 kohdan c alakohdan kansallinen täytäntöönpano.

Hakijan tulisi nykyisten luvan myöntämisen edellytysten lisäksi toimittaa jatkossa selvitys kielitaidostaan. Edellytys koskisi yhdenvertaisesti kaikkia opiskelun perusteella oleskelulupaa hakevia. Lähtökohtana jatkossakin olisi, että oppilaitos valitsee opiskelijansa ja varmistaa, että tällä on edellytykset suoriutua opinnoistaan sillä kielellä, jolla se tapahtuu. Se, että asiasta säädetään luvan myöntämisen edellytyksenä, antaisi Maahanmuuttovirastolle, edustustolle ja Rajavartiolaitokselle paremmat edellytykset puuttua maahantulosäännösten kiertämisen tilanteisiin. Tällaisia tilanteita voi olla esimerkiksi se, että toinen henkilö on esiintynyt hakijana kielitestissä ja myöhemmin ilmenee, ettei hakijalla ole sitä kielitaitoa, joka on hakemuksessa esitetty, eikä tällöin välttämättä ole edes ollut tarkoituksena opintojen suorittaminen, vaan muut seikat, esimerkiksi työnteke tai Suomen käyttäminen kauttakulkumaana siirtymiseen toiseen Schengen-valtioon.

Lisäksi ehdotetaan oleskeluluvan myöntämisen edellytykseksi selvityksen esittäminen siitä, että hakijalla on esittää selvitys varoista, jotka on varattu koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten opintojen keston ajaksi. Tällä sääntelyllä ja 7 §:n 4 momenttiin tehtävällä muutoksella korostettaisiin varojen erillisyyttä, kun kyse on toimentuloa turvaavista varoista ja lukuvuosi-maksujen maksamiseen tarkoitetuista varoista. Sen vuoksi hakijan tulisi esittää selvitys myös lukuvuosimaksujen osalta, kun hän esittää selvityksen myös toimeentulon osalta.

Ehdotettavat muutokset luvan myöntämiseen täyttävät perustuslain 2 §:n 3 momentin vaatimuksen oikeuksista ja velvollisuuksista lailla säätämisestä ja noudattaa myös Euroopan perusoikeuskirjan 41 artiklaa oikeudesta hyvään hallintoon.

Ulkomaalaislain soveltaminen eräissä tilanteissa

Esityksen mukaan kaikkien opiskelijoiden perheenjäsenten ja toisen asteen opiskelijoiden hakemuksiin ja oleskeluluvan peruuttamiseen sovellettaisiin hakemuksen hylkäämisen, oleskeluluvan peruuttamisen ja uuden oleskeluluvan myöntämättä jättämisen osalta soveltuvin osin sekä ulkomaalaislain että tutkija- ja opiskelijalain sääntelyä. Esitettävä ratkaisu olisi tutkija- ja opiskelijadirektiivin sääntelyn mukaista. Se olisi perusteltua erityisesti siltä kannalta, että Suomeen on viime vuosien aikana saapunut enenevässä määrin kolmannen maan kansalaisia suorittamaan toisen asteen opintoja, pääosin lukio-opintoja, mutta yksin ja alaikäisenä ilman huoltajaa. Kyse

on mitä suuremmassa määrin lapsen edun suojaamisen tarpeesta. Ehdotettavalla sääntelyllä päästäisiin nykyisen tehokkaammin puuttumaan tilanteisiin, joissa tällainen opiskelija olisi joutumassa haavoittuvaan asemaan, jolloin oleskeluluvan myöntämiselle ei olisi perusteita. Esityksellä myös on tarkoitus estää muidenkin opiskelijoiden ja perheenjäsenten joutuminen haavoittuvaan asemaan, jos olisi nähtävissä, että oleskeluluvan myöntäminen siihen johtaisi. Lisäksi esityksellä tavoitellaan tehokkaampaa puuttumista väärinkäytöksiin ja maahantulosäännösten kiertämiseen. Laissa siten ehdotetaan säädettävän tarkasti, mitä sääntelyä voidaan soveltaa näissä tilanteissa. Sääntely noudattaa perustuslain 2 §:n 3 momenttia julkisen vallan käytön perustumisesta lakiin ja julkisessa toiminnassa tarkoin lain noudattamisesta, mutta myös tarkoittaa 21 §:ssä säädettyä oikeusturvaa.

Toimeentuloedellytyksen tasosta säätäminen

Esitetyn tutkija- ja opiskelijalain 7 §:n 5 momentin mukaan opiskelijan oleskeluluvan toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Säännös sisältäisi asetuksenantovaltuutuksen, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin suuntaa antavasta toimeentuloedellytyksen tasosta.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Lainkohdasta ei aiheudu ehdotonta kieltoa sille, ettei asetuksella tietyssä määrin voitaisi säätää tarkemmin yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista, kunhan se tehdään laissa olevaa perussäännöstä tarkentaen. Tällöin perustuslakivaliokunta on kuitenkin edellyttänyt, että sääntelyn tulee olla täsmällistä ja tarkkarajaista (ks. esim. PeVL 38/2013 vp, s. 3/II—4/I). Valiokunta on painottanut tämän merkitsevän sitä, että kun asetuksia voidaan antaa vain laissa säädetyn valtuuden nojalla eikä asetuksenantovaltaa voida antaa asioissa, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla, on lakiin otettava asetuksenantovaltuus laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti (PeVL 26/2017 vp, s. 26).

Perustuslakivaliokunta on lisäksi todennut, että perustuslain säännökset rajoittavat valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten sisältöä, eikä asetuksella siten voida antaa yleisiä oikeussääntöjä lain alaan kuuluvista asioista (ks. esim. PeVL 10/2014 vp ja PeVL 58/2010 vp). Kun perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, lain ala määrittää ja rajoittaa asetuksen alaa eli sitä, mistä asioista voidaan säätää asetuksella.

Asetuksen antaminen edellyttää, että tarvittavat perussäännökset ovat laissa ja että laissa säädetään asianmukaisesta valtuutussäännöksestä (esim. PeVL 10/2016 vp, s. 5 ja PeVL 49/2014 vp, s. 6). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään arvioinut asetuksenantovaltuutusten täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta. Arviointia on tehty esimerkiksi lausunnoissa PeVL 11/2023 vp, PeVL 38/2013 vp ja PeVL 45/2016 vp. Näissä lausunnoissaan valiokunta on painottanut sen tärkeyttä, että lain tasolla on määriteltävä riittävän tarkasti ne kriteerit, joihin asetuksella säätäminen perustuu.

Nyt ehdotetussa valtuutussäännöksessä säädettäisiin opiskelijan oleskeluluvan toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Esityksen mukaan oleskelulupaa hakevalla kolmannen maan kansalaisella tulisi siten olla vähintään asetuksessa säädettävän verran omia varojaan, joilla hän tulee toimeen Suomessa. Laissa määriteltäisiin, miten tuo taso asetetaan ja säännöskohtaisissa

perusteluissa tarkennetaan laskelman tekemistä. Perustuslakivaliokunta on todennut toimeentulotukilaista annetun lain 7 a §:n muuttamisen osalta (PeVL 11/2023 vp), että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on perustuslain 80 §:n mukaan säädettävä lailla, ja on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei toimeentulotuesta annetun lain mukaisen tarpeellisen suuruisen asumismenojen määrän ja siten toimeentulotuen edellytyksiä tältä osin koskevaa sääntelyä voi säätää asetustasolla määräytyväksi, koska kyse on selvästi yksilön oikeuksien perusteisiin kohdistuvasta sääntelystä, sekä on kiinnittänyt huomiota sääntelyehdotuksen sanamuodon selkeyteen ja asetuksenantajan harkintavallan rajaamiseen riittävästi. Tässä esityksessä ehdotetaan (7 §:n 5 momentti) säädettävän asetuksenantovaltuudesta siten, että opiskelijan oleskeluluvan toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävä euromäärä lasketaan perustuen toimeentulotukilain mainittuun menojen määrään säännöksessä tarkemmin määritetyllä tavalla ja ottamalla huomioon myös opintotukilain opintotuen opintorahan määrän. Sääntelytapaa olisi pidettävä mainittu perustuslain 80 § ja perustuslakivaliokunnan edellyttämä huomiot huomioon ottaen riittävän tarkka, eikä se merkitse, että mainittua euromäärää voitaisiin muuttaa asetusta muuttamalla, vaan tason muuttamiseen vaikuttaisivat muutokset mainituissa asumismenoissa ja opintorahassa, ja tarkastelu tehtäisiin määräjain ja tietyn säädettävän rajan mukaisesti.

Ehdotettavassa asetuksenantovaltuutusta koskevassa säännöksessä korostettaisiin, että kyseessä on toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä. Sääntelytavalla tarkoitetaan, ettei euromääräisen rajan soveltaminen olisi kaavamaisista. Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 27/2016 vp) on selvää, että Maahanmuuttoviraston ohjeissa esitettävät euromääräiset rajat ovat vain suuntaa antavia ja että viranomaisen ohjeistuksella ei voida tiukentaa toimeentuloedellytystä siitä, mikä se lain perusteella olisi. Valiokunta on korostanut suositusluonteisten ohjeiden ja velvoittavien oikeussääntöjen välistä eroa (ks. PeVL 16/2016 vp, s. 4—5, PeVL 53/2010 vp, s. 4). Ohjeita ei voida soveltaa, jos ne ovat ristiriidassa velvoittavien oikeusnormien kanssa. Harkittaessa toimeentuloedellytyksen täyttymistä on asiaa suoraan sääntelevien lainkohtien lisäksi noudatettava perustuslakia ja ihmisoikeussopimusten määräyksiä sekä myös otettava huomioon asiaa koskeva oikeuskäytäntö (ks. myös PeVL 16/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on jatkanut, tosin perheenyhdistämistä nimenomaisesti koskien, että oikeasuhtaisuuden kannalta on merkityksellistä myös se, että toimeentuloedellytyksen piiriin muutoksen myötä tulevien voi olla käytännössä vaikea saavuttaa riittävää tulotasausta, jolloin toimeentuloedellytyksen soveltaminen voi muodostua tosiasialliseksi esteeksi perheenyhdistämiselle. Valiokunta on korostanut, että sanottu seikka on omiaan korostamaan ulkomaalaislain 39 §:n 1 momentin sen säännöksen merkitystä, jonka mukaan toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Tällä esityksellä ei ehdoteta säädettävän perheenyhdistämisen toimeentulorajoista, vaan yksinomaan opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevasta turvaton toimeentulon arviointiin käytettävästä rajasta. Opiskelijan oleskeluluvan kohdalla raja voisi perustellusti olla soveltamisessa tiukemman soveltamisen alaisuudessa, mutta laissa kuitenkin säädettäisiin, että laskennallista euromäärää käytettäisiin toimeentuloedellytyksen täyttämisen arviointiin. Näin myös siksi, koska vaadittavan toimeentuloedellytyksen tasoon esityksen mukaan vaikuttaisi elinkustannustasoa laskevina tekijöinä opiskelija-asuntojen halvempaa hintatasoa, tuettua ruokailua, opiskelijan oleskeluluvan edellytyksenä olevaa terveysvakuutusta sekä mahdollisia opiskelija-alennuksia eri tuotteista ja palveluista Suomessa.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon sen selvittämiseksi, onko opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen toimeentuloedellytyksen taso 800 euroa riittävä siihen nähden, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa

laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen, ja siten sopusoinnussa perustuslain 19 §:n kanssa, ja perheenyhdistämisdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon osalta opiskelijan perheenjäsenen perheenyhdistämistä koskevan odotusajan osalta.

Edellä esitetyn perusteella ja koska yhdistelmälapadirektiivissä ja perheenyhdistämisdirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 7 §, 7 a §:n 4 momentti, 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 §,

sellaisina kuin ne ovat, 7 § laeissa 277/2022 ja /, 7 a §:n 4 momentti ja 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 § laissa 277/2022, ja

lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan:

1) opiskelijan perheenjäsenen hakemukseen ja oleskeluvan peruuttamiseen tämän lain 16 §:ää ja 28 §:n 2 momenttia sekä ulkomaalaislakia;

2) tämän lain 7 a §:n 2 momentin tarkoittamaan hakemukseen tämän lain 11 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momentin 1–5 kohtaa ja 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ja 2 momentin 1–6 kohtaa sekä ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b ja 36 e §:ää ja oleskeluluvan peruuttamiseen 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 2 momentin 1–6 kohtaa sekä ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b ja 36 e §:ää ja 58 §:n 1 ja 5 momenttia.

7 §

Tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukaisen oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Muulle kuin 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelija esittää, että hänellä on:

1) selvitys turvatusta toimeentulosta ensimmäiseksi vuodeksi, paitsi jos oleskelulupaa haetaan lyhyemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, selvitys koko oleskeluluvan keston ajaksi;

2) selvitys varoista, jotka on varattu koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten opintojen keston ajaksi;

3) vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset, tai jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset;

4) opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito.

Oleskelulupa myönnetään jatkuvana opintojen suorittamisen ajaksi. Jatko-oleskelulupa myönnetään jäljellä olevan opinto-oikeuden ajaksi.

Kolmannen maan kansalaisen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti koko oleskeluluvan voimassaolon ajan. Toimeentulo katsotaan turvatuksi, jos kolmannen maan kansalaisella on riittävät varat toimeentuloaan varten siten, että hänen ei voida olettaa

joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen. Toimeentuloa turvaaviksi varoiksi ei huomioida varoja, jotka on varattu koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten.

Edellä 4 momentissa tarkoitetun turvattua toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Euromäärä kuukaudessa määritetään laskemalla toimeentulotukilain perusteella säädetyn toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen (144/2024) liitteessä säädettyjen asumismenojen hyväksyttävien kuntakohtaisten enimmäisrajojen mediaaniarvo korkeakoulujen toimipaikkoja ja yksin asuvaa koskevasti ja opintotukilaissa (65/1994) säädetty itsenäisesti asuvan 18 vuotta täyttäneen opiskelijan opintotuen opintorahan määrä.

Edellä 5 momentin perusteella laskettu turvattu toimeentuloedellytyksen taso pyöristetään lähimpään kymmenlukuun. Toimeentuloedellytyksen euromäärää nostetaan 4 momentissa tarkoitettujen tekijöiden muutoksien perusteella kolmen vuoden välein, jos muutos vahvistettuun euromäärään verrattuna on vähintään viisi prosenttia.

7 a §

Kansallisen oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Oleskeluluvan myöntämiseen sovelletaan 7 §:n 2 ja 4–6 momenttia.

11 §

Hakemuksen hylkäysperusteet

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

1) 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, tai 9 a §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;

16 §

Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteke-oikeus

Tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen oleskeluluvan osalta ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momenttia ja jatko-oleskeluluvan osalta 55 §:ää.

Edellä 7 tai 7 a §:ssä säädetyllä perusteella oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään vuoden, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. **Asumisaikaa koskevaa vaatimusta ei sovelleta, jos oleskelulupaa haetaan opiskelijan Suomessa synnyttämälle lapselle.** Asumisaikaa koskevasta vaatimuksesta voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii.

Edellä 9 a §:ssä säädetyllä perusteella oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella, jos työloimasopimuksessa siitä sovitaan.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti.

Perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 16 §:n 2 momenttia sovelletaan, jos opiskelijan perheenjäsenen oleskelulupahakemus on tullut vireille kuuta 20 tai sen jälkeen.

Lain 3 §:n 2 momentin 2 kohtaa, 7 §:n 2 momentin 2 ja 4 kohtaa, 7 a §:n 4 momenttia siltä osin kuin siinä säädetään 7 §:n 2 momentin 2 kohdan soveltamisesta ja 11 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan vasta päivästä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 7 §, 7 a §:n 4 momentti, 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 §, sellaisina kuin ne ovat, 7 § laeissa 277/2022 ja /, 7 a §:n 4 momentti ja 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 16 § laissa 277/2022, ja
lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastalähtöön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

(lisätään uusi 2 momentti)

7 §

Ehdotus

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastalähtöön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan:

1) opiskelijan perheenjäsenen hakemukseen ja oleskeluvan peruuttamiseen tämän lain 16 §:ää ja 28 §:n 2 momenttia sekä ulkomaalaislakia;

2) tämän lain 7 a §:n 2 momentin tarkoittamaan hakemukseen tämän lain 11 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momentin 1–5 kohtaa ja 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ja 2 momentin 1–6 kohtaa sekä ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b ja 36 e §:ää ja oleskeluluvan peruuttamiseen 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja 2 momentin 1–6 kohtaa sekä ulkomaalaislain 36, 36 a, 36 b ja 36 e §:ää ja 58 §:n 1 ja 5 momenttia.

7 §

*Tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukaisen
oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten*

Muulle kuin 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Oleskelulupa myönnetään jatkuvana opintojen suorittamisen ajaksi. Jatko-oleskelulupa myönnetään jäljellä olevan opinto-oikeuden ajaksi.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelija esittää selvityksen turvasta toimeentulosta ensimmäiseksi vuodeksi. Jos oleskelulupaa haetaan lyhyemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, opiskelijan tulee esittää selvitys turvasta toimeentulosta koko oleskeluluvan keston ajaksi. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

Kolmannen maan kansalaisen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti koko oleskeluluvan voimassaolon ajan. Toimeentulo katsotaan turvatuksi, jos kolmannen maan kansalaisella on riittävät varat toimeentuloaan varten siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen.

*Tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukaisen
oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten*

Muulle kuin 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelija esittää, että hänellä on:

1) selvitys turvatusta toimeentulosta ensimmäiseksi vuodeksi, paitsi jos oleskelulupaa haetaan lyhyemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, selvitys koko oleskeluluvan keston ajaksi;

2) selvitys varoista, jotka on varattu koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten opintojen keston ajaksi;

3) vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset, tai jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset;

4) opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito.

Oleskelulupa myönnetään jatkuvana opintojen suorittamisen ajaksi. Jatko-oleskelulupa myönnetään jäljellä olevan opinto-oikeuden ajaksi.

Kolmannen maan kansalaisen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti koko oleskeluluvan voimassaolon ajan. Toimeentulo katsotaan turvatuksi, jos kolmannen maan kansalaisella on riittävät varat toimeentuloaan varten siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeeseen. *Toimeentuloa turvaaviksi varoiksi ei huomioda varoja, jotka on varattu koulutuksen järjestäjän vaatimia maksuja varten.*

Edellä 4 momentissa tarkoitetun turvattua toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euromäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Euro määrä kuukaudessa määritetään laskemalla

Voimassa oleva laki

Ehdotus

toimeentulotukilain perusteella säädetyn toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen (144/2024) liitteessä säädettyjen asumismenojen hyväksyttävien kuntakohtaisten enimmäisrajojen mediaaniarvo korkeakoulujen toimipaikkoja ja yksin asuvaa koskevasti ja opintotukilaissa (65/1994) säädetty itsenäisesti asuvan 18 vuotta täyttäneen opiskelijan opintotuen opintorahan määrä.

Edellä 5 momentin perusteella laskettu turvatun toimeentuloedellytyksen taso pyöristetään lähimpään kymmenlukuun. Toimeentuloedellytyksen euromäärää nostetaan 4 momentissa tarkoitettujen tekijöiden muutoksien perusteella kolmen vuoden välein, jos muutos vahvistettuun euromäärään verrattuna on vähintään viisi prosenttia.

7 a §

Kansallisen oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Oleskeluluvan myöntämiseen sovelletaan 7 §:n 3 ja 4 momenttia.

7 a §

Kansallisen oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Oleskeluluvan myöntämiseen sovelletaan 7 §:n 2 ja 4–6 momenttia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Hakemuksen hylkäysperusteet

Hakemuksen hylkäysperusteet

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

1) 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a tai 10 §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;

1) 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 8 a, 9, tai 9 a §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;

16 §

Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen oleskeluluvan osalta ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momenttia ja jatko-oleskeluluvan osalta 55 §:n 1–3 momenttia.

Edellä 9 a §:ssä säädetyllä perusteella oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella, jos työlomasopimuksessa siitä sovitaan.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti.

Perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus.

16 §

Perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Tämän lain nojalla oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen oleskeluluvan osalta ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momenttia ja jatko-oleskeluluvan osalta 55 §:ää.

Edellä 7 tai 7 a §:ssä säädetyllä perusteella oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että perheenkokoaja on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla vähintään vuoden, kun perheenjäsenen oleskelulupahakemus jätetään. Asumisaikaa koskevaa vaatimusta ei sovelleta, jos oleskelulupaa haetaan opiskelijan Suomessa synnyttämälle lapselle. Asumisaikaa koskevasta vaatimuksesta voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii.

Edellä 9 a §:ssä säädetyllä perusteella oleskeluluvan saaneen perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa perhesiteen perusteella, jos työlomasopimuksessa siitä sovitaan.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti.

Perheenjäsenellä on rajoittamaton työnteko-oikeus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 16 §:n 2 momenttia sovelletaan, jos opiskelijan perheenjäsenen oleskelulupahakemus on tullut vireille kuuta 20 tai sen jälkeen.

Lain 3 §:n 2 momentin 2 kohtaa, 7 §:n 2 momentin 2 ja 4 kohtaa, 7 a §:n 4 momenttia siltä osin kuin siinä säädetään 7 §:n 2 momentin 2 kohdan soveltamisesta ja 11 §:n 1 momentin 1 kohtaa sovelletaan vasta päivästä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

kolmannen maan kansalaisen opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan turvattua toimeentuloa koskevan edellytyksen täyttämisen arvioimiseen käytettävästä euro-määrästä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään kolmansien maiden kansalaisten maahantu-
lon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan
perusteella annetun lain (719/2018) 7 §:n 5 momentin, sellaisena kuin se on laissa XXX/2027,
nojalla:

1 §

Opiskelijalla tulee olla toimeentuloaan varten varoja vähintään 800 euroa kuukaudessa.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan xx.yy.2027

Helsingissä x.x.xxxx

ministeri

esittelijä